

DE

DELAVSKA ENOTNOST

št. 25 — Leto XXXVII

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Vojko Černelč, odgovorni urednik: Bojan Šamarin

Proslava in podelitev priznanj ob dnevu samoupravljalcev

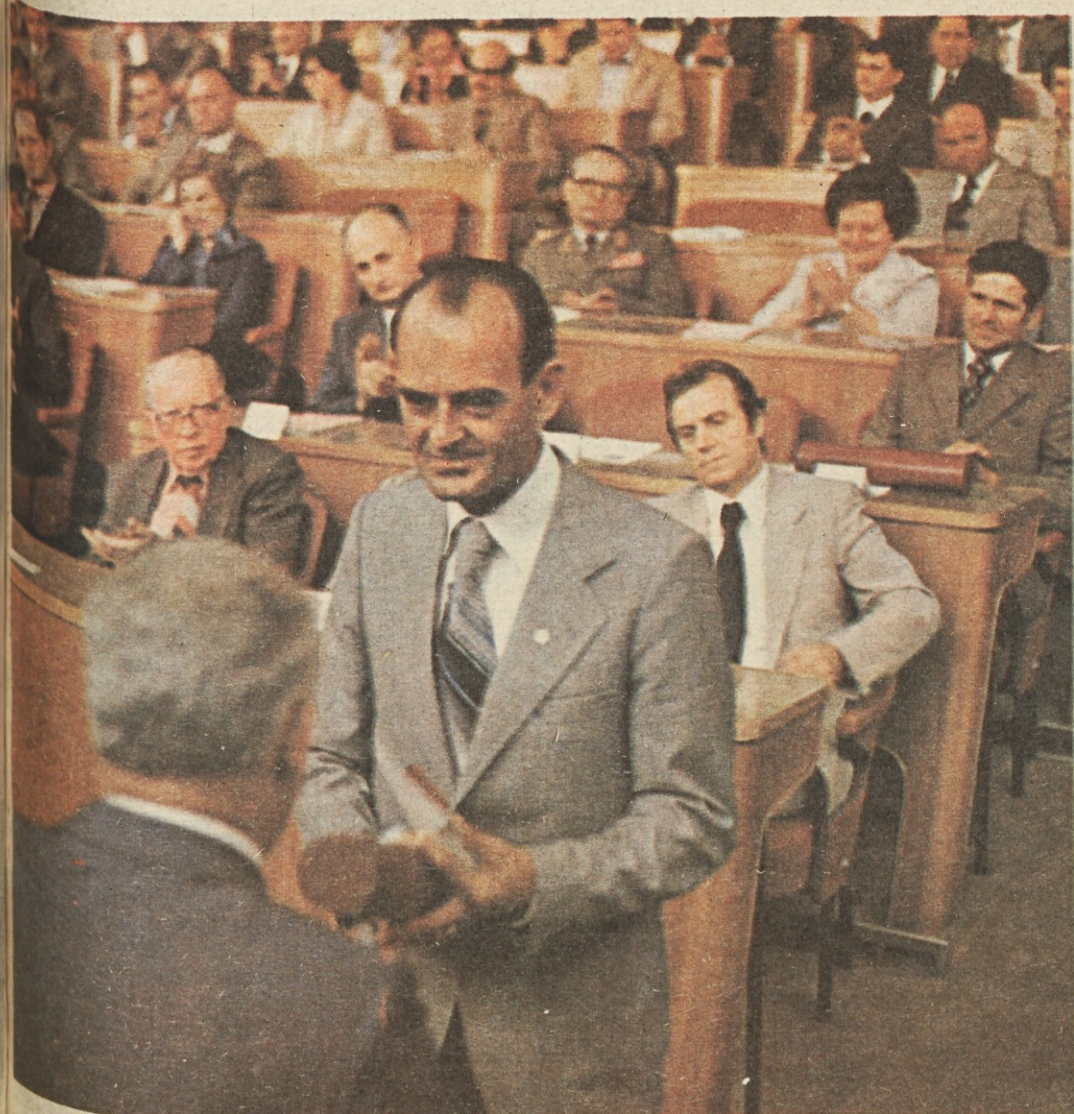
Prepričanje v trdnost naše poti

Uvod v osrednjo slovensko proslavo ob 27. juniju — dnevu samoupravljalcev so prispevali delavci in delavke mešanega delavskega zbora Slovenija ceste. Z internacionalo so vsakega posebej opozorili na to, da letošnji dan samoupravljalcev praznujemo v znamenju novih uspehov razvoju naše družbe in hkrati tudi nadaljevanja poti v razvijajočemu socialističnem samoupravljanju, ki so jih potrdili kongresi

bolj okrepiti samoupravni položaj delovnih ljudi v naši socialistični družbeni skupnosti. Nedvomno je v svojem govoru tudi zaradi tega razgrnil nekatere hibe, s katerimi smo se srečevali v dosedanem družbenem razvoju, vendar je Emil Tomažič tudi poudaril: »Potreba po hitrejši družbeni preobrazbi je prodrla v zavest velike večine delovnih ljudi in občanov. Danes postaja realno življenjsko spoznanje

sameznikom, ki so priznanja in nagrade ob dnevu samoupravljalcev prejeli pa je čestital ter jim jih izročil Vinko Hafner, predsednik slovenskih sindikatov.

Priznanja in nagrade so letos prejeli delavci lesnega kombinata Novoles iz Straže pri Novem mestu, sestavljene organizacije združenega dela Mercator Ljubljana, Aluminija iz Komna, Kon-

zveze komunistov. Proslave v prostorih skupščine SR Slovenije so se udeležili delegati iz temeljnih organizacij združenega dela samoupravnih interesnih skupnosti, zborov družbenopolitičnih skupnosti in najvišji predstavniki družbenopolitičnega življenja v naši republiki. Med njimi so bili: France Popit, Vida Tomšič, Lidija Sentjerc, Janez Vipotnik, Vinko Hafner, Milan Kučan, Miha Marinko, Vlado Klemenčič, Ljubo Jasnič in drugi.

Delovno predsedstvo je vodil predsednik RS ZSS Vinko Hafner, slavnostni govornik pa je bil Emil Tomažič, predsednik zbora združenega dela skupščine SR Slovenije. Opozoril je, da je praznik samoupravljalcev priložnost, da se na podlagi sporočil kongresov ZK in naših bogatih spoznanj in izkušenj konkretno dogovorimo o našem bodočem delu in nalogah, o tem, kako še

sami delavcev, da sta razvoj in utrjevanje njihovega družbenoekonomskega položaja odvisna le od tega, kako hitro in dosledno bodo sami vzpostavili in uveljavljali samoupravne odnose na vseh področjih družbenega dela in življenja.

Ob zaključku je Emil Tomažič opozoril na Kardeljevo misel, ki jo je med drugimi izrekel na zadnjem kongresu jugoslovanskih komunistov, ko je dejal, da za socializem ni večje nevarnosti kot sta stagnacija in izgubljanje perspektive. »Pri nas stagnacije ni in je ne more biti, pa tudi naša perspektiva je jasna, optimistična,« je ob zaključku svojega govora poudaril Emil Tomažič.

Nato je predsednik odbora RS ZSS za priznanja samoupravljalcem Ivo Janežekovič prebral poročilo in obrazložitev odbora za letošnja priznanja. Predstavnikom delovnih kolektivov in po-

fekcije Logatec ter TOZD Grafika »Aero« Celje. Med posamezniki pa Janez Brajer iz IMP Ljubljana, Franc Fekonja in KZ Lenart, Frido Gradišnik iz Železarne Štore, Vida Rudolf iz Maribora, Edo Sikirič iz Šestice Ljubljana, Zlata Volarič z osnovne šole »France Prešeren« v Kranju in Zvonka Znidaršič iz MTT Maribor. Obenem s priznanjem so prejeli vsi odlikovanci tudi nagrado v znesku po 9.000 dinarjev.

Več na 4. in 5. strani.

M. H.

Enotna podpora Titovemu delu

Na sklepni plenarni seji XI. kongresa ZKJ, 23. junija, so delegati kongresa viharno, z navdušenim ploskanjem pritrtili utemeljivi statutarne določila, ki jo je posredoval Peter Stambolič in po katerem ostaja tovariš Tito brez formalnih volitev predsednik ZK Jugoslavije brez omejitve trajanja mandata. Tudi delegati XI. kongresa ZKJ so tako kot delegati na petih prejšnjih kongresih jugoslovanskih komunistov ponovno izrazili zaupanje in priznanje voditelju naše revolucije, ki je v odločilnem trenutku naše zgodovine prevzel vodstvo komunistične partije. Delo tovariša Tita, neločljivo od boja našega delavskega razreda, delovnih ljudi, narodov in narodnosti, je vzidano v temelje naše revolucije in že štiri desetletja nepretrgoma daje pečat njenemu zmagovitemu razvoju.

Vse zgodovinske pridobitve in strateške odločitve delavskega razreda in njegove avantgarde, Zveze komunistov Jugoslavije, so neločljivo povezane z osebnostjo in delom tovariša Tita. Pod njegovim vodstvom smo ustvarili zares revolucionarno komunistično partijo ter pripravili in izvedli socialistično revolucijo.

Titov delež v našem narodnoosvobodilnem boju, v vseh tokovih in obdobjih naše revolucije v njeni ustvarjalni kontinui-

teti je izreden. V odločilnih trenutkih in velikih preizkušnjah je Tito pokazal načelnost, stanovitost, odločnost in pogum revolucionarja, modrost delavskega in ljudskega voditelja in državnika. V svoji dolgi revolucionarni dejavnosti Tito ni samo odgovarjal na velike izzive časa, še mnogo več kot to, s svojim delom je bil izziv času. Vizionarsko je začrtoval nove poti, odkrival nove možnosti osvoboditve delavskega razreda, zastavljal nove strateške cilje. Kot dosleden marksist se ni zadovoljeval z našimi velikimi uspehi na vseh področjih. Tito, vedno kritičen do vsega, kar je bilo že doseženo, je vselej izražal globok smisel za stvarne možnosti, ustvarjalno je ravnal v novih razmerah, tuje mu je bilo sleherno doktrinarstvo, odločno se je postavil po robu vsake vrste dogmatizmu.

Naše socialistično samoupravljanje, naš dosledni in vztrajni boj za samostojnost in enakopravno sodelovanje delavskih in demokratičnih partij in gibanj, za demokratične mednarodne odnose, za osvoboditev podjarmljenih narodov, za neodvisnost in nevrščeno, za sporazumevanje in mir sta Titu in Jugoslaviji prinesla priznanja v vsem svetu. S svojo vizijo mednarodnih političnih in ekonomskih odnosov in neutrudno dejavnostjo si je Tito pridobil naj-

večji mednarodni ugled, na njegovo besedo danes čakajo povsod na svetu, njegove besede poslušajo in slišijo povsod. Tito je s svojim revolucionarnim delom vtisnil globoko znamenje naši epohi, uvrstil se je med najuglednejše osebnosti našega stoletja in s ponosom lahko rečemo, da ne pripada samo nam, ampak tudi vsemu svobodoljubnemu in miroljubnemu človeštvu.

Udeleženci XI. kongresa ZKJ so našemu predsedniku, ki je vse svoje življenje posvetil boju delavskega razreda, blaginji naših narodov in razcvetu socialistične Jugoslavije, zagotovili našo trdno voljo in pripravljenost, da se dosledno in vztrajno bojujemo za uresničitev vsega tistega, o čemer so se dogovorili na XI. kongresu. To veliko zaupanje moramo opravičevati tudi v prihodnje. Ideja uresničitve socializma in komunizma, ki nas je vodila v našem dolgem boju, nam je in nam bo vodila tudi v prihodnje. Komunisti Jugoslavije bodo še naprej dosledno in neomajno zagotavljali kontinuiteto naše socialistične revolucije in razzarjali njen plamen.

Delegati XI. kongresa so to svojo obljubo in zagotovilo nas vseh potrdili z geslom »Mi smo Titovi, Tito je naš« in izrazili s pesmijo »Druže Tito mi ti se kurnemo, da sa tvoga puta ne skrenemo«.

Foto: Joco Žnidaršič

Delegati XI. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije so z burnim odobravanjem pritrtili predlogu statutarne dopolnila, po katerem je tovariš Tito predsednik ZKJ brez omejitve mandata. Podrobneje o sklepnem delu kongresa akcije jugoslovanskih komunistov berite na 2. in 3. strani.

Ob prazniku rudarjev:

Svinec je, toda kako do njega?

Preberite na 7. strani

Sklepna beseda predsednika Zveze komunistov Jugoslavije
Josipa Broza-Tita ob koncu XI. kongresa ZKJ

Spremenimo besede v dejanja

V sklepnem govoru na 11. kongresu ZKJ je predsednik Zveze komunistov Jugoslavije Josip Broz Tito dejal:

»Tovarišice in tovariši delegati, dovolite mi, da vam ob koncu izrazim najglobljo hvala za imenu novizvoljenega Centralnega komiteja in v svojem lastnem imenu za soglasno zaupanje, ki ste nam ga izrazili. (Ploskanje). Za nas vse je to velika obveza, da dosledno in požrtvovalno uresničujemo sklepe, ki smo jih tu sprejeli.

Spremljal sem delo kongresa, kolikor mi je to bilo mogoče. Udeležil sem se tudi zasedanja komisij, čeprav ne vseh. Lahko rečem, da je bil to zares ploden delovni dogovor jugoslovanskih komunistov. Globoko sem prepričan, da bo 11. kongres ogromnega pomena za nadaljnji razvoj naše socialistične samoupravne skupnosti. (Ploskanje). In to predvsem zaradi tega, ker se je znova v ogromni meri potrdila naša enotnost v odnosu do glavnih vprašanj nadaljnega razvoja naše države in zveze komunistov Jugoslavije. To se pravi, da se je potrdila tudi enotnost naših narodov, ki globoko zaupajo zvezi komunistov (Ploskanje).

Nikdar se ne smemo prepuščati samozadovoljstvu

Na temelju široke in vsestranske razprave, ki je sumirala dosežene rezultate, smo se mogli prepričati, da je bilo med dvema kongresoma v vsakem pogledu mnogo doseženega. Vendar bi dosegli še več, če bi bili ob pravem času ugotovili različne subjektivne pomanjkljivosti, ki jih ni bilo malo. Zato moramo v prihodnje te pomanjkljivosti bolj energično odpravljati.

Mnogo je bilo doseženega v materialnem in družbenem razvoju države, pri razvijanju in poglobljanju samoupravljanja, utrjevanju bratstva in enotnosti in resničnem bogatenju enakopravnosti narodov in narodnosti, pri doseganju vse večje idejne kohezije in politične stabilnosti družbe, krepitvi mednarodnega ugleda in položaja naše države. Dogradili smo in še bolj utrjili naš sistem vseljudske obrambe in družbene samozščite. V nenehnih akcijah na vseh teh področjih se je krepila tudi zveza komunistov sama, ter postajala zmerom bolj sposobna za uresničevanje svoje revolucionarne vloge.

Hkrati se je krepila zavest, da morajo naši narodi in narodnosti prav v taki socialistični samoupravni skupnosti najpopolneje izraziti in zadovoljevati svoje pravice in interese. Mogoče je reči, da je ta zavest poglavitna globoke korenine ter postala v znanim marksističnem pomenu besede — materialna sila. Danes tudi tisti naši ljudje, ki morda niso povsem sposobni spremljati naš dinamičen razvoj in pomen vseh sprememb v družbi, preprosto govorijo: naj le ostane tako, kakor je zdaj. In ne le da bo ostalo tako, ampak bo tudi zmerom boljše. In mora biti boljše.

Gospodarstvo je eno ključnih področij

Vendar bi želel, tovarišice in tovariši, poudariti, da se kot revolucionarji in komunisti nikdar ne smemo prepuščati samozadovoljstvu. Moramo biti buda novim dejavnost

mora nenehoma rasti, saj bi tega, kar smo dosegli, ne ogrozilo le zmanjševanje naše aktivnosti, ampak tudi njeno stagniranje. Razen tega na tem kongresu nismo govorili samo o uspehih. Dovolj je bilo besed tudi o pomanjkljivostih in napakah, ki smo jih storili in ki jih moramo energično odpravljati.

Zdaj moramo od vseh besed, ki smo jih spregovorili tu, preiti k dejanjem. Sprejeli smo dobre in jasne sklepe, o poteh nadaljnjega razvoja naše države in o nadaljnji krepitvi zveze komunistov Jugoslavije. Zdaj je poglavitno, da vsi skupaj in vsak posebej organizirano začnemo z njihovim uresničevanjem. S tem ne smemo čakati, kakor se je to dogajalo v preteklosti in celo nekaj časa po 10. kongresu, ampak se moramo lotiti dela tako rekoč že danes. Treba je še bolj odhajati v množice, med naše delovne ljudi, ki v zvezi komunistov vidijo svojo organizacijo, sposobno urejati tudi najtežja vprašanja. Jaz sem zmerom poudarjal, da je kabinetno vodenje zelo škodljivo. V današnjih razmerah tudi ni več mogoče.

Na tem kongresu smo opravili določene statutarne spremembe v organizaciji in načinu dela zveze komunistov. Praksa bo, kot se razume, najbolje pokazala, koliko bodo te spremembe ustrezale času in razmeram v katerih delujemo. No, mi nikdar nismo bili sužnji oblik, menjali smo jih zmerom, kadar je življenje to zahtevalo.

Pred nami so zdaj resne naloge, posebej na področju gospodarstva in predvsem zaradi tega, ker nismo uresnili vsega, kar smo si zadali na 10. kongresu. Gospodarstvo je eno ključnih področij in jaz vam to vsem polagam na srce. Tu je še zmerom mnogo slabosti, vendar sem prepričan, da bo 11. kongres predstavljal veliko vzpodbudo hitrejšemu razvoju našega gospodarstva in premagovanju različnih pomanjkljivosti. O teh problemih in nalogah sem dosti povedal v svojem referatu in se zdaj ne bi ponavljal. Mobilizirati pa moramo, vse sile, da bi premagali vse tiste slabosti, ki niso objektivne narave.

Prevelika poraba in podvajanje tovarn

Moramo, na primer, sprejeti ukrepe, ki bodo preprečili stopnjevanje inflacije, nepravilno zvišanje cen, ker bi to prizadelo standard naših delovnih ljudi ter se neposredno odrazilo v splošnem političnem položaju. Držati se moramo dogovorjenih sklepov, kar zadeva investiranje in usklajevanje — osebne, skupne in splošne — porabe z našimi možnostmi. Tu še zmerom prebijamo plafon. Gradimo tovarne, ki jih že imamo. Srečujemo se z nekakšno težnjo, da ima vsak vse, kar že ima drugi. S tem je treba prenehati, saj je to v škodo vsej naši skupnosti. (Ploskanje). Bolje se moramo organizirati, kadar nastopamo na tujem trgu. Če že govorim o tem, bi hotel omeniti, da so med predstavniki našega gospodarstva zunaj tudi ljudje, ki drug drugemu mečejo polena pod noge. Jaz sem se celo osebno prepričal o tem in moram reči, da je to dokaj sramotno. Enkrat za vselej je treba nehati s tem. Naj se naši gospodarstveniki tukaj, doma, dogovarjajo o nastopi na tujem tržišču, ne pa, da drug drugemu zunaj neobjavljeno konkurirajo. Še zlasti je po-

trebna budno spremljati gospodarska gibanja zunaj, da bi ne dovolili, da nas določene krize, do katerih prihaja, na primer, v zahodnih kapitalističnih državah in drugod, ne povlečejo vase in ne prizadenejo. Mi pa imamo ravno s temi državami večji del zunanje trgovinske menjave.

Strinjam se s tistimi mnjenji v diskusiji, ki trdijo, da je bitko za gospodarsko stabilizacijo mogoče dobiti samo z nujnimi spremembami v strukturi gospodarstva in pogojih gospodarjenja, z višjo produktivnostjo dela ter usklajevanjem potrošnje s stvarnimi možnostmi. Mi že leta govorimo o tem, vendar lahko, tovariši, odkrito povem, da je to ena najšibkejših točk našega gospodarjenja. Brez dviga produktivnosti dela, brez večje discipline v gospodarstvu, brez boljše organizacije v podjetjih ne moremo računati na večjo produktivnost dela.

Ta sistem bo v celoti deloval šele, ko bodo vse njegove ustanove delovale v skladu z dolžnostmi in pooblastili

Naj bo zato boj za večjo produktivnost, za boljše organizacijo gospodarstva na samoupravnih temeljih in za večjo stabilnost našega gospodarskega razvoja sploh v prihodnjem obdobju izpit akcijske sposobnosti vseh komunistov. Več moramo delati v delovnih kolektivih med proizvajalci.

Kakor smo pričakovali, je naš kongres potekal v znamenju naše odločnosti, da še naprej krepimo samoupravljanje na vseh področjih ter smo dosledni v spoštovanju političnega sistema socialistične samoupravne demokracije. Vendar bo ta sistem v celoti deloval uspešno šele takrat, ko bodo vse njegove institucije — kakor je bilo to poudarjeno tudi v razpravi — delovale v skladu s svojimi dolžnostmi in pooblastili. To se seveda tudi pravi, da zveza komunistov in druge organizirane socialistične sile v celoti uresničujejo svojo družbeno vlogo.

Zahvaljujoč taki usmeritvi smo se bili še ne tako davno sposobni odločno postaviti po robu znanim poskusom prilastitve oblasti nad delavskim razredom s strani tehnobirokratskih in nacionalističnih sil. Pri tej usmeritvi moramo vztrajati, ne smemo do-

Zaostriti moramo odgovornost Zveze komunistov za našo skupno politiko in za izvrševanje nalog, še posebej na gospodarskem področju, in to na vseh ravneh po republikah in pokrajinah — Neuvrščena Jugoslavija si bo skupaj z vsemi drugimi miroljubnimi državami še naprej prizadevala za mir in stabilnost v svetu

vila tistih, ki ta pouk vodijo. Na voljo pa imamo nemalo izobraževalnih kadrov, ki lahko postanejo dobri učitelji. Vsa ta aktivnost mora biti organizirana solidneje in bolj sistematično. Skrb za kadre, zlasti mlajše, za njihovo izobraževanje je bila vedno ena naših poglavitnih nalog. Naj bo to v prihodnje naša še večja skrb. Zveza komunistov se mora nenehno ideološko krepiti, da bi kot revolucionarna partija delovnih množic uspešno uresničevala svojo vodilno vlogo.

Z eno besedo, idejno usposabljanje, negovanje kolektivnega dela in krepitev osebne ter kolektivne odgovornosti — to so vprašanja, ki jim pripisujem izjemen pomen.

Zaostritev odgovornosti na vseh ravneh

Odgovornost moramo zaostriti na vseh ravneh in v zvezi z vsemi vprašanji. Pri tem mislim tudi na odgovornost ljudi na vodilnih položajih in na odgovornost komunistov v organizacijah združenega dela, družbenopolitičnih skupnostih, v socialističnih organizacijah. Mislim na odgovornost ZK po republikah in pokrajinah za našo skupno politiko in izvrševanje nalog, še posebej na gospodarskem področju, ki zadeva razvoj naše socialistične samoupravne skupnosti v celoti — celotno Jugoslavijo. Mislim na našo skupno odgovornost za varnost države, za uspešen odpor zoper vse, ki grozijo njeni svobodi, neodvisnosti in mirnemu socialističnemu razvoju.

Tu je nazadnje odgovornost naše zveze komunistov in naše države pred svetom in vsemi naprednimi silami v njem. Velik ugled, ki ga je deležna socialistična samoupravna in neuvrščena Jugoslavija, iz dneva v dan krepi naš položaj v mednarodnih odnosih, obenem pa nas tudi zmerom bolj zavezuje. Še posebej v današnjem zelo zapletenem in do konca negotovem položaju v svetu. Kakor sami vidite, so pred nedavnim prebujena upanja človeštva, da bo slednjic le doživel mir in stabilnost, znova postavljena pred preizkušnje. Znova je prišlo do zaostrovanja v svetu. Prišlo je do novih krajevnih vojn, na žalost tudi med nekaterimi neuvrščenimi državami. Storitni moramo vse, da se to v prihodnosti ne bi več dogajalo. To je naša velika dolžnost.

Politika neuvrščenosti je življenjski interes

Jugoslavija bo tudi v prihodnje skupaj z neuvrščenimi socialističnimi in vsemi drugimi miroljubnimi državami storila vse, kar bo mogla, da bi ne prišlo do najhujšega, da bi premagala nezaupanje med državami in narodi, nezaupanje, ki v današnjih razmerah postaja nevernejše od kateregakoli orožja; da bi se proces popuščanja in sodelovanja nadaljeval, saj druge izbire ni.

Želel bi tudi tokrat poudariti, da sta neuvrščena pozicija in politika omogočili Jugoslaviji enakopravno sodelovanje in razvoj prijateljskih odnosov z velikim številom držav na vseh koncih sveta. S takšno politiko bomo dosledno nadaljevali, saj je to naš dolgoročni, življenjski interes. Jugoslovanski komunisti s takšno politiko konkretno prispevamo k uresničevanju velikih humanističnih idealov o napredku človeštva in o človekovi sreči.

Za takšno našo politiko niti jita le ta kongres in vsi člani, ampak naša skupnost v celoti — naši narodi in narodnosti.

Malo je držav, ki bi bile tako močne podpore ogromne veče svojih državljanov. Izkoriščam to priložnost, da izražam za hvalo predstavnikov drugih partij in gibanj, ki s tako impozantnem številom spremljali delo našega kongresa. Upam, da so mogli občutiti, da ki prežema našo zvezo komunistov in naše narode, in da vsaj do neke mere seznanili težki našega delavskega razreda in naših delovnih ljudi.

Kolikor mi je bilo mogoče spremljati, sem dobil vtis, da zunaj razumejo pomen našega kongresa.

Ob tej priložnosti se želim zahvaliti predstavnikom tujih tiska za stvarno in resnično kazovanje tistega, kar so tu slišeli in videli. Zahvaljujem se tudi šemu tisku, radiu in televiziji za prizadevanje, da bi bili omogočili kar se da popolno spremljanje našega dela.

Tovarišice in tovariši, sem že dejal, je na tem kongresu prišla do močnega izraza enotnost naše zveze komunistov. Je name napravilo največji vtis. Slehernemu komunistu moramo pomeniti še večjo vzpodbudo, bo storil vse in dal vse od sebe, bi s svojim delom za napred naših narodov, za stvar miru in napredka v svetu dosegli še več.

Enotnost je treba nenehno preživljati

Ne smemo pa pozabiti, da potrebno to enotnost nenehno dograjevati in potrjevati v vseh akcijah. Pri tem mislim posebej na krepitve enotnosti vodilnimi. Pred nami so naloge, ki niso niti najmanj lahke. Če bomo vsi — kakor je to doživel dejal v razpravi eden od delegatov — podstavili hrbet, bomo tovor z lahkoto zmogli vidim in se veselim, da je naš kongres po svojem značaju podoba pomlajene ZK. Tudi je eno od jamstev, da bomo premagali vse težave in izborili nove zmage.

Že med pripravami je bil kongres imenovan za kongres akcije. To moramo tudi uprati.

Krenimo zdaj vsi skupaj v konkretno akcijo, k uresničenju dogovorjenega in sprejetega. Seveda skupaj z vsemi delovnimi ljudmi, ki jim je globoko prizadela nadaljnja krepitev skupnosti kakršni danes živimo — socialistične, samoupravne in neuvrščene Jugoslavije.

Krenimo naprej: spremljajte svoje besede v dejanja. Zbog vam vsem, dragi moji tovariši, mnogo uspeha v prihodnjem delu.

Dovolite mi, tovarišice in tovariši, da se na koncu najprej v najtopleje zahvalim mlajšemu, tovarišu Stanislavu Sedu, za besede, ki mi jih je bil čim bolj iskreno povedal. Hvaljujem se vam vsem, da ste mi ga za občutje izrazili, ki ste mi ga izrazili z občilom v statutu, ki velja za vsi delovne ljudi.

S tega mesta obljubljam, da bom storil vse, kar je v moči, da vam vsem, dragi moji tovariši, zaupanje upravičim. Moram reči, da me je vaše priznanje boko ganilo in prevzelo. To je namreč priznanje, ki bi bi mogel delati še petdeset let. Hvala vam zanj!

Iz govora Staneta Dolanca, ki je obrazložil resolucijo XI. kongresa ZKJ

Odgovorni smo le svojemu delavskemu razredu

Na zadnji plenarni seji nedavnega kongresa jugoslovanskih komunistov je o predlogu resolucije kongresa govoril Stane Dolanc in med drugim dejal: »Izhodišče vseh naših opredelitev je usmeritev k nadaljnjemu razvoju in krepitvi socialističnega samoupravljanja oziroma krepitvi položaja in moči delavskega razreda kot vladajoče politične in ekonomske moči družbe. V tem okviru se zrcalijo in določajo poti ter oblike boja zveze komunistov in drugih subjektivnih družbenih sil oziroma socialistična ustvarjalna aktivnost delovnih ljudi v razmerah družbenoekonomskega in političnega sistema socialističnega samoupravljanja.«

Stane Dolanc je v svojem govoru poudaril, da so bile razprave v kongresnih komisijah izredno plodne in koristne.

»Pripomb k načelni preusmeritvi osnov politike ZKJ sploh ni bilo, kar priča o idejni in politični enotnosti Zveze komunistov Jugoslavije. V svojih razpravah so delegati podpirali stališča in želje članov in delegacij, enotno podprli ocene, stališča in naloge, vsebovane v referatu tovariša Tita, v poročilu CK ZKJ in konkretnih predlogih in dopolnitvah so prispevali k še bolj vsebinskemu in bolj jasnemu utrjevanju ter oblikovanju neposrednih nalog.«

Delegati XI. kongresa ZKJ so v svojih razpravah zavzeli predvsem za to, da bi se bolj utrjevali samoupravni položaj delavca in s tem razširili dimenzije človekove svobode v naši družbi — s pomočjo samoupravne demokracije. Pri tem so izhajali iz naših razmer in potreb, iz hotenja in interesa našega delavskega razreda, naših narodov in narodnosti. Samo njim polagamo račun za svoje delo, kar je bistvena značilnost samoupravne jugoslovanske socialistične revolucije, naše poti v socializem, je v svojem referatu dejal Stane Dolanc, in nadaljeval:

»Večina dopolnitev kongresnih dokumentov bogati vsebino predloženih resolucij. Z njimi je izražena želja članstva in vseh delovnih ljudi, da bi zveza komunistov kot revolucionarna idejnopolitična sila in avantgarda delavskega razreda in delovnih ljudi — znotraj družbenoekonomskega in političnega sistema — še bolj vodila proizvodnjo in občane v boju za socialistično samoupravljanje in za celoviti družbeni, materialni in kulturni napredek naše države, da bi se bolj odločno borila, da bi znotraj samoupravljalci sami svobodno izražali in usklajevali svoje interese.«

Zveza komunistov mora biti zaradi tega še bolj prisotna v našem samoupravnem neokapitalističnem sistemu, še posebej znotraj delavskega sistema, tako da bo ta naš postal močna gibalna sila socialistične sanoupravne družbe. Delegati so v vseh kongresnih komisijah soglasno podprli ocene in stališča iz referata tovariša Tita, v razpravi pa poudarili referata, kar je bilo bistvo tega referata.

Predlog resolucije XI. kongresa je torej poudaril tudi naloge komunistov na področju nadaljnega razvoja našega sistema socialističnega samoupravljanja, naše samoupravne demokracije, ki izvira iz samoupravnih proizvodnih odnosov in črpa svojo moč iz številnih sa-

moupravno organiziranih interesov delovnega človeka v združenem delu, v interesnih in krajevnih skupnostih, v občinah ter v družbenopolitičnih skupnostih in organizacijah.

»Ti samoupravni interesi delovnega človeka so objektivni in neodvisni od volje ali zavesti ljudi, saj izhajajo iz današnje stopnje družbene delitve dela, torej iz naše družbe pa tudi iz interesov samega delavskega razreda. Priznanja svobode delovnega človeka — samoupravljalca ni moč zagotoviti brez priznanja njegove pravice, da se bori za svoje interese in za interese vseh samoupravljalnih skupnosti in da te interese demokratično usklajuje z interesi drugih samoupravljalcev. Pogoj za takšno demokratično odločevanje pa je vsakakor zavest o lastni samoupravni pravici in dolžnosti, ki zahteva da posamične interese usklajujemo s skupnimi interesi.«

Ko je Stane Dolanc govoril o razpravah — tako pri nas, kot zunaj naših meja — o množstvu oziroma pluralizmu interesov, je opozoril, da prav etatizem, ne glede na njegove inačice, temelji na konceptu monolitnosti interesov, njegov nosilec pa je država, ki s svojim nasiljem nad posameznimi interesi dosega to monolitnost. Prav takšen koncept je eden od virov družbenih nasprotij, stagnacij in notranjih političnih ter ekonomskih kriz.

Zveza komunistov Jugoslavije si bo še naprej od očno prizadevala za resnično svobodo številnih samoupravnih interesov, za njihovo usklajevanje na demokratičen način ter še posebej za samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje, toda na temelju demokratičnih načel, meril in postopkov v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja. Zato ima ZKJ izredno odgovornost za nadaljnjo krepitev enakopravnosti, bratstva in enotnosti narodov in narodnosti, naših socialističnih republik in pokrajin, za krepitev njihove odgovornosti za lasten razvoj in za razvoj vse jugoslovanske samoupravne socialistične skupnosti.

V našem družbenoekonomskem ter političnem razvoju še nimamo izdelanih modelov ali vzorov. Krčenje novih poti in iskanje rešitev, ki ustrezajo našim razmeram, predstavlja globoko ustvarjalno ter revolucionarno dejanje. Ta prizadevanja spodbujajo nadaljnji razvoj marksistične samoupravljalске

zavesti ter novih odnosov med ljudmi.

»Posebej želim poudariti,« je dejal Stane Dolanc, »da je prišla na našem kongresu, kakor tudi na vseh republiških kongresih in pokrajinskih konferencah do izraza odločna podpora, ki jo vsi naši narodi in narodnosti, delovni ljudje in občani nudijo neuvrščenim in neodvisnim zunanji politiki SFRJ ter aktivnosti ZKJ v delavskem gibanju. Delegati so soglasno ugotavljali, da je med delovnimi ljudmi in občani visoko razvita zavest, da sta socialistični samoupravni sistem ter neodvisna in neuvrščena zunanja politika trajni komponenti, ki sta med seboj odvisni in se prepletata, ter da je takšna politika Jugoslavije v današnjih težavnih mednarodnih razmerah trdno jamstvo mednarodnega položaja in varnosti naše države ter njenega samostojnega in neoviranega družbenega razvoja.«

Ko je Stane Dolanc govoril o odnosih med komunističnimi partijami in naši zunanji politiki, je tudi dejal:

»Ocenili smo, da raznolikost poti in oblik boja za socializem, neodvisnost ter avtonomnost nosilcev tega boja predstavlja osnovno zakonitost razvoja socializma kot svetovnega procesa... Ugotovili pa smo tudi, da so odnosi med naprečnimi partijami in gibanji v svetu vedno bolj zasnovani na načelih samostojnosti, nevmešavanja v notranje zadeve ter odgovornosti pred lastnim delavskim razredom in svojim narodom. Zveza komunistov Jugoslavije meni, da lahko samo na takih načelih gradimo enakopravno sodelovanje ter mednarodno solidarnost delavskega razreda posameznih držav.«

Beseda delagatov XI. kongresa ZKJ na sejah kongresnih komisij

Enotni in dosledni po dosedanji poti

V svoji sklepni besedi na XI. kongresu ZKJ je tovariš Tito poudaril: »Že med pripravami je bil XI. kongres imenovan za kongres akcije. To moramo tudi upravičiti. Krenimo zdaj vsi skupaj v vsakodnevne akcije, k uresničevanju dogovorjenega in sprejetega... spremenimo svoje besede v dejanja...«

Ta poziv je naletel na vsestransko odobravanje in podporo delegatov kongresa, saj so se v svojih razpravah tudi sami zavzemali za večjo učinkovitost pri delu, za dosledno uresničitev samoupravnih dogovorjenih nalog. To zahtevno so izrazili na sejah vseh šestih komisij kongresa.

Na seji komisije za razvoj političnega sistema socialističnega samoupravne demokracije so sodili, da bo treba delegatski sistem kot obliko svobodnega in demokratičnega izražanja, pa tudi usklajevanja množstva različnih samoupravnih interesov, še bolj povezovati s samoupravnimi aktivnostmi v delegatski bazi. Enako težo imajo tudi naloge komunistov na področju samoupravnega interesnega organiziranja, pri razvoju občine in krajevne skupnosti kakor tudi pri povečevanju vpliva družbe na delo organov uprave. S tem je seveda povezana tudi zahteva po njihovem učinkovitejšem delovanju. Bolj se mora čutiti delo organov, ki skrbijo za dosledno spoštovanje pravic samoupravljalcev, okrepi pa se mora tudi vloga zveze komunistov znotraj vseh samoupravljaljskih institucij. Komisija je torej videla zvezo komunistov kot notranjo gibalno in usmerjevalno idejnopolitično silo, ki preko svojih članov neposredno sodeluje v skupnih akcijah delovnih ljudi in občanov pri razreševanju življenjskih problemov.

Komisija za razvoj socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in za vprašanja gospodarskega in družbenega razvoja je posebej opozorila na slabitev akumulativne in reproduktivne sposobnosti gospodarstva. Bistvenega pomena je nadaljnje izpopolnjevanje in dosledna uporaba meril za delitev dohodka na akumulacijo, osebno in družbeno porabo, kakor tudi usklajevanje različnih oblik porabe v mejah razpoložljivega dohodka in dogovorjene politike. Pravilna pot za povečanje dohodka in učinkovitejše vključevanje v mednarodno delitev dela ter za uresničevanje drugih ciljev in nalog gospodarskega in socialnega razvoja je povečanje storilnosti in krepitev drugih kakovostnih dejavnikov gospodarjenja. Spodbudne pravice za to je treba iskati predvsem v dosledni uporabi načel delitve po delu.

Med kongresoma so se pokazale izrazito neugodne težnje pri vključevanju našega gospodarstva v mednarodno delitev dela. Udeleženci so v razpravi opozorili, da moramo obogatiti gospodarsko sodelovanje predvsem z neuvrščenimi državami in državami v razvoju ter bolj organizirano in usklajeno nastopati na svetovnem trgu.

Med kongresoma so se pokazale izrazito neugodne težnje pri vključevanju našega gospodarstva v mednarodno delitev dela. Udeleženci so v razpravi opozorili, da moramo obogatiti gospodarsko sodelovanje predvsem z neuvrščenimi državami in državami v razvoju ter bolj organizirano in usklajeno nastopati na svetovnem trgu.

V komisiji za idejnopolitični in organizacijski razvoj ZK, za kadrovske in organizacijsko usposabljanje in statutarna vprašanja

so delegati namenili posebno pozornost delovanju osnovnih organizacij ZK in njenih članov. Zavzeli so se za njihovo učinkovitejše in samostojnejše delo. Osnovne organizacije morajo pravočasno spregovoriti o problemih okolja, kjer delujejo. Razvijati morajo demokratične odnose in spodbujati ustvarjalno delovanje komunistov ter drugih subjektov pri reševanju vseh problemov. To je zapisano tudi v temeljnih rešitvah o organiziranju in akcijskem povezovanju komunistov ter osnovnih organizacij v predlogu dopolnitev sprememb statuta ZKJ. Delegati so v celoti soglašali s tem predlogom.

Zveza komunistov bo v prihodnje še bolj temeljito delovala na področju idejnopolitičnega in marksističnega usposabljanja članov. Delegati so prepričani, da bo to izobraževanje, razen drugega, vsakemu komunistu in delovnemu človeku omogočilo tudi boljše razumevanje vsebine samoupravnih družbenih procesov in nasprotij v našem razvoju.

Komisija za vprašanja mednarodnih odnosov in zunanje politike Jugoslavije je poudarila, da je gibanje neuvrščenosti neodvisen in samostojen dejavnik v sodobnih mednarodnih odnosih, brez katerega ni več mogoče reševati osnovnih mednarodnih problemov. Čeprav se neuvrščene dežele soočajo s težavami in preizkušnjami in so izpostavljene raznim pritiskom, bodo odvrnile te nevarnosti in ohranile svojo akcijsko in politično enotnost. Posebej so poudarili, da bi si morale neuvrščene države prizadevati za reševanje sporov in spopadov med posameznimi neuvrščenimi državami po mirni poti in tako izključiti vmešavanje blokov. ZKJ in SFRJ bosta svojo aktivnost tudi v prihodnje usmerili k ohranitvi solidarnosti in enotnosti in krepitvi akcijske sposobnosti neuvrščenih.

Na seji komisije za vprašanja socialistične preobrazbe vzgoje in izobraževanja, kulture, znanosti in informiranja je prevladalo prepričanje, da je dolgoročni cilj kulturne preobrazbe podružbljanje kulturne politike, v kateri se bosta ustvarjalnost in kulturno življenje osvobodila pritiska države in stihije trga. V okvirih svobodne kulturne ustvarjalnosti odločajo o kulturni politiki ustvarjalci materialnih in duhovnih dobrin sami. Temeljna organizacija družbenega dela in krajevna skupnost se morata spremeniti v mesto, kjer prihajajo do izraza temeljne kulturne potrebe in smeri kulturne politike. Zveza komunistov se mora zavzeti za preseganje meščanskih in etatičnih konceptov o vlogi kulturne ustvarjalnosti.

Komisija se je zavzela za nujen dvig kvalitetnega marksističnega izobraževanja oziroma vzgojno izobraževalnega sistema, celovito zasnovanega na marksizmu in samoupravni praksi. Prav tako mora biti marksistično zasnovana kritika sestavni del naše kulturne politike in prakse.

Delegati XI. kongresa so se soglasno zavzeli za vsestranski razvoj in najširšo uveljavitev nacionalnih kultur enakopravnih narodov in narodnosti, za razvoj njihovih posebnosti, za njihovo

medsebojno povezovanje in enovitost. Potrebno je hitreje sprejemati družbene dogovore o šolanju otrok naših delavcev, zaposlenih v tujini, ter izboljšati reševanje problemov na tem področju v celoti. Prav tako so se delegati zavzeli za poglobljanje prosvetnega, kulturnega in znanstvenotehniškega sodelovanja z drugimi državami.

Delegati so menili, da so v zadnjih štirih letih tisk, radio in televizija z objektivnimi in vsestranskimi prikazi dogajanja doma in v tujini odločilno prispevali k prizadevanjem ZKJ za razvoj socialističnega samoupravljanja in za neuvrščeno zunanjo politiko Jugoslavije. Komunisti pa se morajo postaviti po robu monopolizmu v informiranju, hkrati pa morajo javna glasila tudi sama spodbujati in usmerjati ustvarjalnost ter angažirano družbeno kritiko.

Komisija za vprašanja splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite je obravnavala vsa pomembnejša vprašanja razvoja splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite ter nakazala tudi njuno nadaljnjo graditev. Zavest o nujnosti splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite je vedno bolj prisotna med delovnimi ljudmi in občani, krepki se zaupanje v lastne sposobnosti za uspešno obrambo svobode in neodvisnosti proti vsakršni agresiji, delovni ljudje in občani so vse bolj občutljivi na vsak poskus oviranja socialističnega samoupravnega razvoja.

»Naša splošna ljudska obramba in družbena samozaščita,« je zapisano v poročilu komisije, »sta kot misel in družbena praksa čvrsto proti vsem oblikam napadalne vojne, subverzij in nasilja.« Delegati in gosti kongresa so v razpravi poudarili, da so ustvarjene vse družbenopolitične možnosti za še hitrejši razvoj družbene samozaščite kot najučinkovitejše oblike našega samoupravnega sistema pred kakršnimkoli ogrožanjem.

Delegati so se zavzeli za še bolj vsestransko vključevanje žensk in mladih v samozaščitne in obrambne aktivnosti, komisija pa je enotno ocenila, da je JLA organizirana in opremljena tako, da lahko uspešno opravlja svoje naloge v sistemu splošne ljudske obrambe. Armada je s svojo strokovno usposobljenostjo, notranjimi odnosi, moralnopolitičnimi in drugimi vrtilnami zanesljivo opora delavskemu razredu ter vsem narodom in narodnostim v obrambi domovine.

V. B.

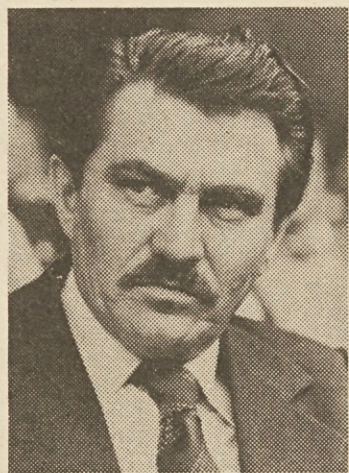
Na osreanji proslavi ob 27. juniju — dnevu samoupravljalcev Jugoslavije je govoril Emil Tomažič, predsednik zbora združenega dela skupščine SR Slovenije

Doseženi uspehi naj bodo spodbuda za nove napore

Emil Tomažič, predsednik zbora združenega dela SR Slovenije je v svojem slavnostnem govoru že uvodoma opozoril na pomen XI. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije, kjer je še posebej poudaril plebiscitarno podporo sklepom najvišjega zbora jugoslovanskih komunistov in dejstvo, da je tudi predkongresna aktivnost slovenskih komunistov in v pripravah za XI. kongres ZKJ bila v resnici najširša javna in demokratična ocena doseženega in hkrati tudi »prevetritev« vsebine družbenoekonomskih odnosov v združenem delu. Ker stališča in sklepe kongresov sprejemajo vsi delovni ljudje, je dejal Emil Tomažič, ti sklepi tudi obvezujejo. Nadaljeval je: »Kongresi so namreč ponovno poudarili globoko resnico, da imajo svojo usodo v rokah delovni ljudje sami in da zato nosijo vso odgovornost za razvoj vse družbe, za njeno obrambo in enotnost.

Praznik samoupravljalcev je priložnost, da se na podlagi sporočil kongresov in naših bogatih spoznanj in izkušenj dogovorimo o našem bodočem delu in nalogah, o tem, kako se bolj okrepi samoupravni položaj delovnih ljudi v socialistični družbeni skupnosti.

Emil Tomažič je nato govoril o ustvarjalnem družbenem ozračju za vsestransko razgibano dejavnost pri poglobljanju in dograjevanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v vseh porah družbenopolitičnega življenja. Velja omeniti njegovo misel, da je potreba po hitrejši družbeni preobrazbi v skladu z zakonom o združenem delu in s kongresnimi dokumenti prodrila v zavest večine delovnih ljudi in občanov. Pa vendarle je opozoril: »Za sedanje obdobje družbenoekonomske preobrazbe je značilno, da kljub uspehom ne smemo zaspati. Nasprotno: vso

ustvarjalno energijo in pozornost subjektivnih sil moramo usmeriti v napore za bolj dosledno razvijanje in krepitev samoupravnih demokratičnih odnosov in položaja človeka, za njegovo odločanje v družbi na podlagi dela oziroma za njegove pravice in svoboščine sploh... Temelj vseh svoboščin pa so delavceve neodtujive pravice, da odloča o pogojih in sadovih svojega in družbenega dela, da odloča in nadzoruje družbeno reprodukcijo. In prav odnosom v družbeni reprodukciji veljajo temeljne kongresne zahteve!

Ko je Emil Tomažič opozoril, da je mesto za uresničevanje samoupravnega položaja delovnih ljudi v temeljnih proizvodnih celicah družbe, v temeljnih organizacijah združenega dela, je med drugim poudaril tri naloge, ki so najpomembnejše za razvoj demokratičnih samoupravnih odnosov in sistema sploh: Delavec mora obvladovati in nadzorovati družbeno reprodukcijo, skrbeti za razvoj delegatskega sistema, sistema samoupravnega planiranja in sistema delitve dohodka. Prav o tem so spregovorili kajpak tudi kongresi in vendarle je zaradi aktualnosti Emil Tomažič opomnil, da imata graditev in ra-

zvoj socialističnega samoupravljanja enako težo in pomen kot naloge, ki smo jih začeli z uspehom uresničevati.

Kajpak velja omeniti, da smo v naši družbi pri razvoju novih družbenoekonomskih odnosov po sprejetju ustave in še posebej delegatskega sistema kljub nekaterim stranpotem dosegli zelo dobre rezultate. Zadnji kongresi so pravzaprav začrtali idejno-politična izhodišča za graditev političnega sistema. Pri tem velja še posebej opozoriti na poudarjeno vlogo subjektivnih dejavnikov na vseh ravneh samoupravnega delegatskega odločanja. »Delegatski sistem je ne glede na vse začetne težave,« je dejal Emil Tomažič, »dokazal prednosti demokratičnega usklajevanja samoupravnih interesov na vseh ravneh, saj smo po tej poti razrešili mnoga vprašanja in težave, ki so prej kalile odnose med delovnimi ljudmi, organizacijami združenega dela, republikami in narodi.«

Slavnostni govornik je še posebej poudaril pomen sodelovanja vseh družbenopolitičnih in strokovnih dejavnikov v procesu usklajevanja in oblikovanja odločitev še pred formalno skupščinsko odločitvijo ter se zavzel za takšno metodo dela v delegatskih skupščinah, ki bo omogočala, da delovni ljudje posamezno zadevo, o kateri razpravljajo in odločajo delegati, spoznajo v vseh razsežnostih ter družbenoekonomskih povezavah. Pri tem pa moramo oblikovati takšen informacijski sistem, ki bo omogočal spoznavati delovnim ljudem, ki živijo od rezultatov svojega dela, tudi interese drugih delavcev, saj bodo le tako lahko usklajevali svoj osebni interes s širšim družbenim po poti povezovanja in usklajevanja...

Ko je Emil Tomažič govoril o ciljnih, nalogah in odgovornostih pri uresničevanju sedanjega

srednjeročnega načrta razvoja naše republike je med drugim takole poudaril družbeni pomen planiranja: »Družbeni pomen planiranja kot bistvene sestavine in izraza družbenoekonomskih odnosov prihaja do vse večje veljave prav v pogojih sedanjega razvoja naše družbe, katere notranja moč in trdnost ter proizvodna sila njenega dela rastejo vse bolj iz zahtev in potreb združenega dela na podlagi delitve po delu in na podlagi njegovih rezultatov, v odnosih medsebojne odgovornosti in solidarnosti delavcev in vseh delovnih ljudi in ki potemtakem ni odvisna od zasebnih in skupinskih pobud ter boja za dobiček in privilegije mimo rezultatov dela.

Hkrati v uresničevanju smotrov družbenih planov že dve leti in pol razvijamo in uveljavljamo v praksi našega družbenega razvoja tudi sistem samoupravnega družbenega planiranja, ki je vse bolj povezan in izraža naravo družbenih odnosov in doseženo stopnjo družbenega razvoja ter nalog tega razvoja. Sistem samoupravne demokracije ne omogoča le uveljavljanja planiranja kot družbene nujnosti, temveč ga uveljavlja kot ustavno pravico, obveznost in odgovornost vsakega delavca in občana ter samoupravne skupnosti, v kateri dela in živi. Na tem področju smo dosegli lepe uspehe, bile pa so tudi številne pomanjkljivosti in slabosti. Vendar so, v celoti gledano, dosežki pomembni, saj so rezultat spoznanj, da postaja plan vse bolj sredstvo delavcev, s katerim vse bolj celovito obvladuje tokove družbene reprodukcije in hitreje razvijajo samoupravne družbenoekonomske odnose v skladu z ustavo in določili ter izhodišči zakona o združenem delu.

Emil Tomažič je nato spregovoril o pomembnosti samoupravnih sporazumov in dogovo-

rov o temeljnih plana kot podlagi za družbene plane ter opozoril na hotenja nekaterih, ki želijo ohraniti intervencijsko vlogo države, če je ne celo okrepi mimo okvirov združenega dela. Ko po dveh letih in pol ocenjujemo uresničevanje plana, dosežene rezultate, lahko ugotovimo, je poudaril govornik, da kljub nakopičenim strukturnim in drugim problemom na področju materialnega razvoja, s katerimi smo se soočali v začetku uresničevanja plana, vendarle ustvarjamo solidne pogoje za prestrukturiranje gospodarstva in hitrejši razvoj proizvodnih sil, kar nam bo dajalo vse več možnosti za še bolj dinamičen družbeni razvoj in učinkovitejšo ter enakopravnejšo vključevanje v mednarodne ekonomske tokove.

Ob opozorilu o nekaterih neskladjih pri uresničevanju srednjeročnega načrta razvoja je Emil Tomažič spregovoril o skrbi za povečanje produktivnosti in za boljše učinkovitost gospodarjenja. Dejal je: »Premajhna učinkovitost gospodarjenja izvira tudi iz premajhne usklajenosti med materialnimi in osebnimi dejavniki proizvodnje, med organizacijskimi enotami znotraj temeljnih organizacij združenega dela ter med dejavnostmi in panogami. Integracija kot prevladujoča oblika dosedanjih povezovanj delovnih organizacij je potekala v glavnem v okviru iste dejavnosti, panoge in v okviru ožjih območij, pri tem pa niso bile dosežene tiste oblike dohodkovnega povezovanja združenega dela, ki jih zahtevata ustava in zakon o združenem delu.«

Po tej kritični oceni dosedanjih integracijskih procesov je Emil Tomažič govoril o boju za uveljavljanje našega gospodarstva na tujih trgih, o skrbi vseh dejavnikov za hitrejšo in resnično dohodkovno povezovanje med

proizvodnjo in trgovino ter posebej o uveljavljanju tistih delovnih zakonov o združenem delu, ki zahtevajo uresničitev svobodne menjave dela med delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in skupnostih skupnih proizvodnih služb. Ko pa je spregovoril o oblikovanju samoupravnih služb razumov in pravilnikov za delitve dohodka in sredstev za osebne potrebe, je omenil, da so manjši delavci le spremenili nazive svojih aktov, vendar obdržali staro vsebino. Zato tudi ni nič čudnega, da so spomladi letos ponekod propadli referendumski in drugi referendumi o teh samoupravnih aktih, kar dovoljuje oceno, da ponujene rešitve niso bile v skladu z zakonom o združenem delu in po drugi strani dejstvo, da se samoupravljalci zavest delavcev krepi, saj znajo upreti takšnim rešitvam, niso v njihovem in ne v družbenem interesu. Nadaljeval je: »Naše pozornosti pa morajo biti deležne zlasti tiste delovne organizacije, kjer je analiza dogajanja delavcev o izhodiščih in ciljih predlaganih rešitev ter o njihovem vplivu na materialni in socialni položaj delavca.«

Boju zoper mezdo miselnost in uravnilovske težnje je treba napovedati ofenzivo v vseh družbenopolitičnih organizacijah. Še posebej pa moramo biti do teh vprašanj pozorni in občutljivi v sindikatih, ki so se v predhodnih kongresnih aktivnostih usmerili v razmotavanje prav teh družbenoekonomskih vozišč in si izkrcili poti za akcijo in mobilizacijo delavcev v tem procesu. Emil Tomažič pa je zaključil svoj govor na republiški proslavi dneva samoupravljalcev s Kar deljevo mislijo, ki je na zadnjem kongresu dejal, da »za socialistični svet ni večje nevarnosti, kot stagnacija in izgubljanje perspektive.«

Ivo Janžekovič, predsednik odbora RS ZSS za priznanja samoupravljalcem:

Odlikovanci — pionirji nove, samoupravne družbe

V imenu odbora RS ZSS za priznanja samoupravljalcem je pred podelitvijo letošnjih priznanj spregovoril njegov predsednik Ivo Janžekovič. Opozoril je na družbenopolitični trenutek, v katerem letos podeljujemo priznanja in nagrade samoupravljalcem, ter še posebej poudaril velik prispevek posameznikov in kolektivov, ki tokrat sprejemajo priznanja — razvoju in utrjevanje naše socialistične samouprave.

»Njihova aktivnost izvira iz predanosti ideji socializma, poštenega odnosa do sočloveka, hkrati pa iz globokega spoznanja, da še tako popolni sistemi, s katerimi skušamo urejati naše življenje, ostanejo zgolj neizkoriščene možnosti, če se ne borimo za njihovo uresničitev, če jih na podlagi praktičnih izkušenj ne preverjamo in ne iščemo novih oblik pa tudi novih rešitev, kadar ugotovimo, da po starem stvari ne gredo,« je poudaril Ivo Janžekovič. Zatem pa je povzel: »Pomen in teža priznanj, ki jih danes podeljujemo, izhajata iz

nalog in opravljenega dela. Ob tem pa moramo povedati, da nekatera vodstva osnovnih organizacij zveze sindikatov pa tudi nekaj občinskih svetov še vedno ne čutijo potrebe, da bi v večji meri ocenili dosežke delavcev na tem področju in predlagala kandidatke. Od vseh občinskih svetov ZSS jih je le 18 poslalo 30 predlogov; od tega je bilo 22 predlogov za priznanje posameznikom

Predsednica delavskega sveta SOZD Mercator Jasna Žagar sprejema priznanje

in 8 predlogov za priznanje kolektivom. Tudi tokrat predlogi kažejo, da se še nismo otresli ozkosti in enostranskosti. Še vedno vlada mnenje, da je priznanje dostopno le avtorjem in tvorcem velikih rešitev, ki so v glavnem vodilni ljudje ali delavci, ki ne delajo v neposredni proizvodnji.

Iz izkušenj pa vemo, da samopravo oplajajo z nešteti drobnimi pobudami in dejanji tudi neposredni delavci v proizvodnji, ki s svojim osebnim zgledom vplivajo na oblikovanje novih odnosov.

Od desetih tovarišic in tovarišev, ki jih danes odlikujemo, so

štirje visokokvalificirani delavci, eden je inženir v operativi, eden direktor, dve sta pedagoški delavki ter dva delavca iz skupnih služb. Osem odlikovancev dela v gospodarstvu, dva pa v družbenih dejavnostih.

Ob priznanju, ki ga je sprejel kolektiv Novolesa, je prejel priznanje tudi direktor Jože Knez, kar je v primerjavi z dosedanjimi odločitvami odbora izjema. Ob tem želimo poudariti, da gre za primer vzorne povezanosti delavcev v kolektivu in v družbenopolitičnih organizacijah pri uresničevanju zakona o združenem delu in delovni organizaciji, pri čemer ni mogoče prezreti velikega osebnega deleža, ki ga je prispeval tovariš Knez s svojim neumornim tvornim iskanjem in oblikovanjem rešitev, ki ustrezajo njihovim razmeram.

Zatem je Ivo Janžekovič spregovoril o nekaterih protislovjih v našem družbenem razvoju, o številnih graditeljih naše samoupravne socialistične družbe, ki sicer ne dobivajo priznanj, vendar je njihovo delo izredno po-

membno, zatem pa svojo uvodno besedo sklenil z naslednjimi mislimi:

Biti tvoren graditelj samoupravne družbe pomeni boriti se proti staremu preživetemu, proti vsemu, kar nas ovira, hkrati pa prizadevati za nove odnose tako v delovnih kolektivih, na vasi, krajevni skupnosti pa tudi v družbenopolitičnih organizacijah. Našega samoupravnega sistema pa ne moremo uspešno razvijati le na podlagi razvijanja in uveljavljanja pravic, ne da bi pri tem v enaki meri poudarili tudi dolžnosti... To pomeni, da je boj za nove odnose tudi kulturni boj za nova spoznanja, za noviki aktivnega samoupravljalca. Ko razvijamo naš sistem samouprave, hkrati tudi duhovno bogatstvo, oblikujemo v sebi celovite osebnosti, ki sta ji tuja enostransko pehanje in lov za materialnimi dobrinami ob lastni praznini in revščini.

Med pionirje novega lahko prištevamo tudi današnje odlikovance,« je sklenil svoje povelje Ivo Janžekovič.

Priznanja samoupravljalavcem 1978

DELAVCI LESNEGA KOMBINATA »NOVOLES« IZ STRAŽE PRI NOVI MESTU

za pomembne dosežke pri samoupravnem urejanju dohodkovnih odnosov v delovni organizaciji, še posebej pa za nekatere rešitve pri urejanju odnosov na podlagi skupnega prihodka in skupnega dohodka ter pri določanju meril za delitev osebnih dohodkov zlasti iz naslova minulega dela, svobodne menjave med temeljnimi organizacijami ter skupnimi službami ter osnovno meril za ugotavljanje prispevka delavcev skupnih služb.

DELAVCI SESTAVLJENE ORGANIZACIJE ZDRUŽENEGA DELA »MERCATOR« LJUBLJANA

za uspešno in načrtno samoupravno povezovanje med delavci proizvodnih in trgovinskih organizacij na podlagi udeležbe v skupnem prihodu in za uspešno pri uresničevanju drugih medsebojnih samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov, ki jih dosega tudi s pomočjo lastne organizirane politične akcije in prizadevanj v samoupravnih organizacijah ter v delovni skupnosti kot celoti.

DELAVCI DELOVNE ORGANIZACIJE »ALUMINIJ« KOMEN

za tesno medsebojno delovno, samoupravno in politično povezanost, na kateri gradijo svojo delavsko samoupravo, smotno in gospodarski in družbeni razvoj ter lastno socialno varnost in skrbno postavljajo temelje razvoju svojega kraja in širšega območja.

DELAVCI KONFEKCIJE LOGATEC

za izjemno vztrajnost pri ustvarjanju materialne podlage svojega proizvodnega dela, prizadevanja in pobude za samoupravno povezovanje z delavci drugih organizacij v tej gospodarski panogi in za spodbudne uspehe v oblikovanju in uresničevanju svojih samoupravnih odnosov.

DELAVCI TEMELJNE ORGANIZACIJE ZDRUŽENEGA DELA GRAFIKA V »AERO« CELJE

za tehten prispevek, ki so ga vložili v snovanje lastnega in skupnega programa razvoja proizvodnje in samoupravnih odnosov v temeljni in prek nje v delovni organizaciji ter za uspešno in učinkovito delovanje v samoupravnih delovnih in sindikalnih skupinah, s čimer si zagotavljajo celovit in neposreden vpliv na skupne samoupravne odločitve.

JANEZ BRAJER

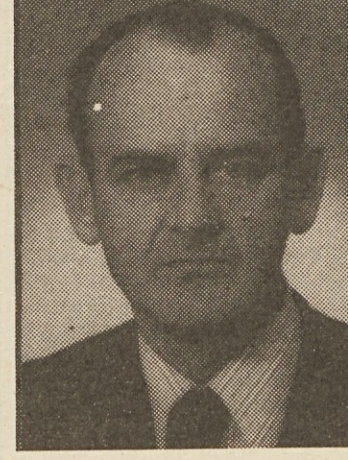
monter v temeljni organizaciji

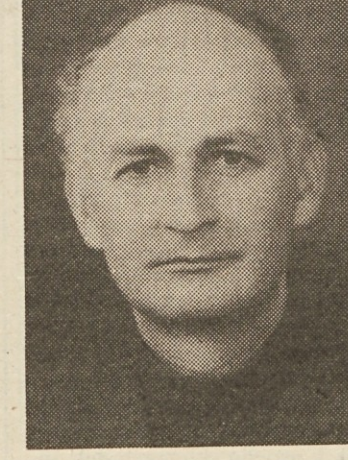
Janez Brajer

Franc Fekonja

Frido Gradišnik

Štefan Klanjšček

Jože Knez

Edvard Rek

Vida Rudolf

Edo Sikirič

Zlata Volarič

Zvonka Žnidarič

zdrženega dela Ogrevanje-vo-dovod Industrijskega montažnega podjetja Ljubljana

za tvorno uveljavljanje samoupravne delavske kontrole in za plodno uresničevanje tudi drugih samoupravnih dolžnosti ter nalog in za njegove izjemne rezultate v proizvodnem delu.

FRANC FEKONJA

skladiščnik, kalkulant v Kmetijski zadrugi Lenart v Slovenskih goricah,

za dolgoletno in neomajno uveljavljanje samoupravnega položaja in vloge kmetijskih delavcev in kmetov — kooperantov v temeljnih organizacijah zadruge, v krajevni skupnosti in v občini.

FRIDO GRADIŠNIK

ekonomski tehnik v Železnari Štore

za dolgoletno plodno družbenopolitično in samoupravno delovanje, še zlasti pa za uspešno organiziranje in uveljavitev kluba

samoupravljalavcev kot enega izmed žarišč za vnašanje spoznanj samoupravne prakse v temeljne organizacije zdrženega dela celjske občine.

ŠTEFAN KLANJŠČEK

diplomirani agronom v »Planki« Kobarid,

za osebni prispevek oblikovanju samoupravnih aktov v temeljni organizaciji, za oživetje kmetijske proizvodnje na Tolminskem in za učinkovito organiziranje zbora zdrženega dela občinske skupščine.

JOŽE KNEZ

generalni direktor lesnega kombinata »NOVOLES« v Novem mestu,

za vodenje temeljitih strokovnih priprav za samoupravno organiziranje kolektiva, za osebni prispevek v samoupravnem oblikovanju celovitih dohodkovnih odnosov v delovni organizaciji in za

izjemno zavzetost, s katero se s sebi lastno ustvarjalnostjo in upornostjo kot samoupravljalavec in kot odgovorni poslovodni organ vključuje v samoupravna prizadevanja in snovanja delavcev Novolesa.

EDVARD REK

strojni delovodja v tovarni poljedelskega orodja, kmetijskih strojev in livarskih izdelkov GORENJE-MUTA,

za zavzeto povezovanje delavcev pri uresničevanju zakona o zdrženem delu v temeljni organizaciji, za uveljavljanje samoupravnih socialističnih odnosov in delegatskega sistema v njej, v krajevni skupnosti in v občinski skupščini pa tudi za velike proizvodne uspehe in racionalizatorske ter inovatorske pobude.

VIDA RUDOLF

upokojena prosvetna delavka iz Maribora,

za ustvarjalni prispevek k uresničevanju samoupravnega in delegatskega sistema in k razvijanju osnov za svobodno menjavo dela na področju družbenega varstva otrok in za delež v organiziranju temeljnih interesnih skupnosti otroškega varstva v Sloveniji z namenom, da tudi po tej poti čimprej izenačimo možnosti za vzgojo in varstvo najmlajšega rodu.

EDO SIKIRIČ

natakar, poslovodja v Gostinskem podjetju »Sestica« v Ljubljani,

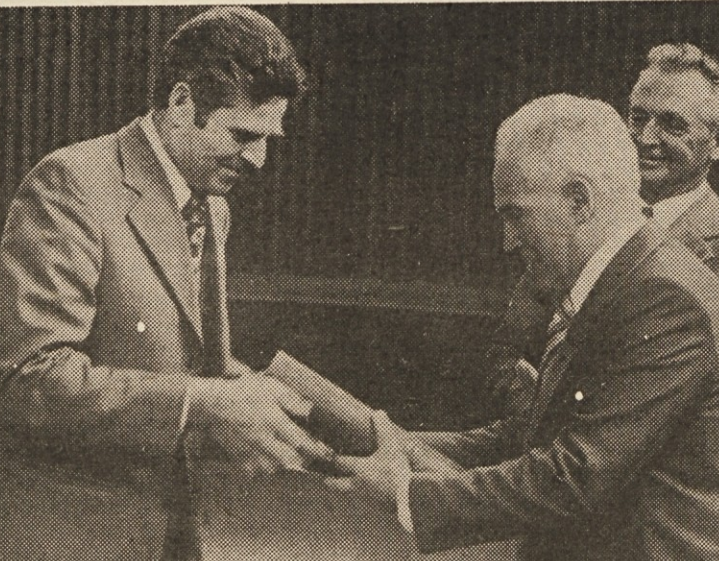
za uspešno organiziranje družbenopolitičnega dela kot ene izmed osnov samoupravnih odnosov v lastni organizaciji zdrženega dela, za vztrajno vnašanje družbenih in lastnih spoznanj v samoupravno prakso delavcev v gostinstvu in turizmu občine Ljubljana-Center in za dosledno prenašanje njihovih interesov v širše družbeno okolje.

ZLATA VOLARIČ

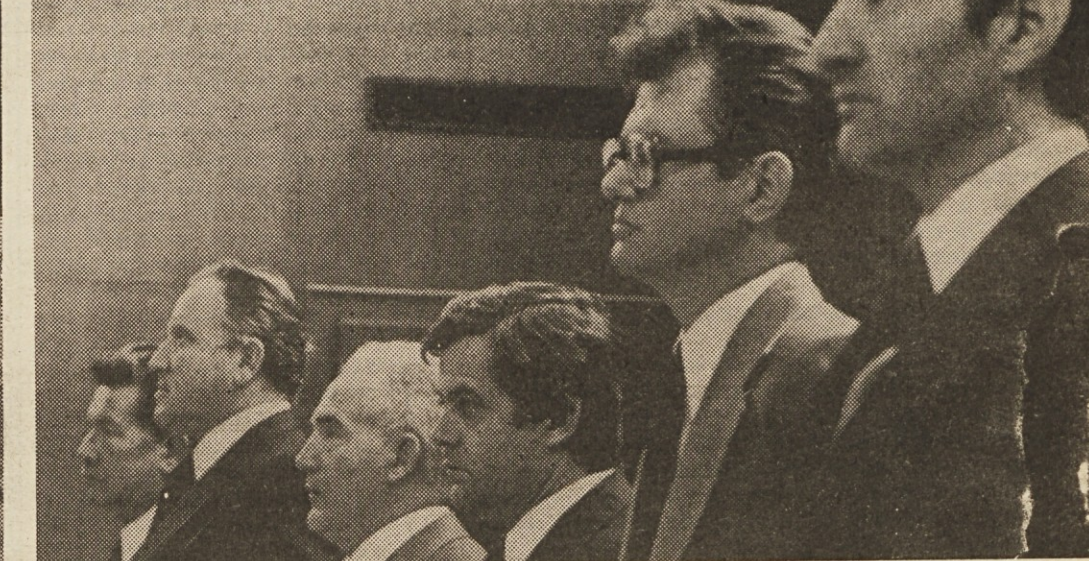
predmetna učiteljica na osnovni šoli »France Prešeren« v Kranju, za uspehe pri organiziranju in uresničevanju samoupravnih odnosov, med drugim delavske kontrole v šoli, za prizadevno povezovanje šole s krajevno skupnostjo in za zavzeto spodbujanje ter oblikovanje prave podobe socialistične osebnosti mladih.

ZVONKA ŽNIDARIČ

predica — tehnični manipulant v predilnici Mariborske tekstilne tovarne v Mariboru za vnašanje odkritih, kritičnih, humanih in iz razredne pripadnosti izvirajočih medsebojnih odnosov med delavce Mariborske tekstilne tovarne, med katerimi že dolga leta vztrajno deluje kot sindikalna delavka, pri čemer jih dejavno povezuje v enoten nastop in skupna prizadevanja za nenehno izvajanje oblasti nad pogoji in rezultati proizvodnega dela, za uresničevanje samoupravnih odnosov in nalog.

Predsednik RS ZSS Vinko Hafner izroča priznanje Francu Fekonji iz KZ Lenart v Slovenskih goricah

Delovno predsedstvo osrednje proslave ob dnevu samoupravljalavcev ob poslušanju Internacionale, od leve proti desni: Janez Vipotnik, France Popit, Vinko Hafner, Milan Kučan, Vlado Klemenčič in Ljubo Jasnič

Kaj je pokazala prva analiza samoupravnih sporazumov o združevanju dela delavcev v temeljnih organizacijah

Kako globoko segajo korenine starega in novega

Franc Godina

Jugoslovanski center za teorijo in prakso samoupravljanja v ustanavljanju je na pobudo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in republiškega sekretariata za delo izvršnega sveta Skupščine SRS prevzel izvedbo prve analize samoupravnih sporazumov o združevanju dela delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela. Iz obsežnega gradiva bodo posamezni avtorji analize v nekaj nadaljevanjih skušali prikazati temeljne značilnosti analiziranih sporazumov.

Delitev sredstev za osebne dohodke

Delavci v temeljnih organizacijah razpolagajo z dohodkom ter v svojem, skupnem in splošnem družbenem interesu zagotavljajo pogoje za nenehno večanje dohodka. Da bi uresničili to svojo družbeno funkcijo morajo delavci v temeljnih organizacijah s samoupravnimi splošnimi akti zagotoviti takšne osnove in merila za razporejanje dohodka ter za delitev sredstev za osebne dohodke in za skupno porabo:

— da z doslednim uveljavljanjem načela delitve po rezultatih dela spodbujajo vsakega delavca v temeljni organizaciji in vse skupaj k čim večji produktivnosti dela;

— da z ustreznim deležem osebnega dohodka pri rezultatih združenega dela in sredstev v drugih temeljnih organizacijah spodbujajo vsakega delavca v temeljni organizaciji in vse skupaj, da čim bolj smotno uporabljajo in nenehno izboljšujejo in povečujejo sredstva družbene reprodukcije;

— da z ustrežno odvisnostjo osebnega dohodka od vseh re-

zultatov dela in poslovanja temeljne organizacije spodbujajo vsakega delavca v temeljni organizaciji in vse skupaj, da dejavnost temeljne organizacije čim uspešneje prilagajajo tržnim zahtevam oziroma interesom in potrebam delovnih ljudi in družbe v celoti ter

— da z ustrežno notranjo organizacijo dela in z odnosi pri razporejanju in delitvi v temeljnih organizacijah spodbujajo delavce, da se pri vsakem delu oziroma pri vsaki delovni nalogi in v vsakem delu delovnega procesa v temeljni organizaciji razvijata ustvarjalnost in delovna pobuda delavcev in meri njihov prispevek k uspehu skupnega dela in pridobivanja dohodka.

Ta osnovna družbenoekonomska načela, ki opredeljujejo, kako morajo delavci v svojem skupnem in splošnem družbenem interesu uresničevati svojo družbeno vlogo, so tudi najbolj realna spodbuda za najbolj produktivno tekoče delo, najbolj gospodarno razporejanje ustvarjenega dohodka in upravljanje s sredstvi, namenjenimi za razširitev materialne osnove dela za najboljše poslovanje in prilaganje tržišču ter spodbuda za koriščenje svojih ustvarjalnih — kreativnih sposobnosti.

Izhajajoč iz te svoje družbene vloge morajo delavci konkretizirati ta načela v tistem samoupravnem splošnem aktu, ki je osnova vseh drugih samoupravnih aktov. To je sporazum o združevanju dela delavcev v temeljno organizacijo, ki mora torej poleg drugega opredeliti tudi, kakšna je odvisnost med ustvarjenim dohodkom in delitvijo osebnih dohodkov po načelu delitve po delu.

Pri analiziranju 160 samou-

pravnih sporazumov smo ugotovili nekatere značilnosti, o katerih velja povedati nekaj več.

V večini sporazumov je zapisano, da je delitev po delu tisto načelo, ki vsakega delavca motivira k doseganju čimboljših rezultatov. Vendar pa sporazumi ne ostajajo le pri tako zasnovanih splošnih načelih, temveč v precejšnji meri že podrobneje opredeljujejo in konkretizirajo načelo delitve po delu. Kot elemente delitve po delu vgrajujejo v sporazume o združevanju dela delavcev produktivnost lastnega dela, produktivnost dela delavcev v drugih temeljnih organizacijah, osebni delovni prispevek delavcev k delu in rezultatom dela, pa še smotno razpolaganje in gospodarjenje z družbenimi sredstvi ter še nekatere druge elemente. Načelno so zajete vse osnove za stimuliranje delavca, da dobro dela in upravlja. To pa seveda še ne pomeni; da ni pomanjkljivosti v praktični izvedbi tega načela, kajti bolj redki so primeri, ko je načelo delitve po delu tako natančno opredeljeno, da jasno kaže na to, kako naj bo to načelo konkretizirano v samoupravnih aktih o delitvi po delu.

Tako so premalo upoštevane in opredeljene npr. naslednje osnove:

— za doseganje večje produktivnosti dela (smotno izkoriščanje proizvodnih in drugih zmogljivosti, optimalno izkoriščanje delovnega časa, uporaba znanstvenih dosežkov, izboljšanje organizacije dela, vestno izpolnjevanje delovnih obveznosti);

— za učinkovito gospodarjenje s sredstvi (smotno razpolaganje s sredstvi, združevanje z drugimi temeljnimi organizacijami);

— za spodbujanje ustvarjalnih sposobnosti delavca (razvijanje znanja, inovacij, ustvarjalnosti);

— za smotno izkoriščanje naravnih pogojev za večanje dohodka in še nekatere druge osnove.

Med osnovami in merili za delitev sredstev za osebne dohodke so v glavnem navedeni osnovni kriteriji, vendar s tem še ne moremo biti zadovoljni, saj precejšen del organizacij teh osnov ne navaja (kar 37%), poleg tega pa so le izjemoma navedene vse osnove in merila. V večini sporazumov pa so navedene le nekatere osnove, kar kaže na to, da v teh organizacijah ni zagotovljena dosledna uveljavitev načela delitve po delu.

V nobenem od analiziranih sporazumov ni predvidena osnova za delitev osebnega dohodka za boljše poslovanje in za prilaganje tržišču, kot enega izmed osnovnih motivov za doseganje večjega dohodka temeljne organizacije. Zaključka, da to ni nik-

jer opredeljeno kot osnova za delitev, iz tega dejstva ne moremo povzeti, saj poznamo sporazume, ki te osnove upoštevajo. Vendar pa lahko trdimo, da je ta osnova zelo poredko upoštevana.

Zakon o delovnih razmerjih (Ur. l. št. 24 z dne 30. 12. 1977) v 19. čl. določa, da morajo delavci s samoupravnim splošnim aktom določiti razvid del in nalog, ki jih morajo izpolnjevati pri opravljanju dejavnosti temeljne organizacije. Poleg tega morajo v razvidu del in nalog navesti tudi elemente za ugotavljanje sestavljenosti posameznih del in nalog.

Določanje sestavljenosti delovnih nalog je nujen pogoj za ugotavljanje relativnih razmerij med posameznimi delovnimi nalogami, od česar pa je, glede na doseženo učinkovitost delavčevega delovnega prispevka na uspešnost poslovanja temeljne organizacije, odvisen tudi osebni dohodek. Delavci namreč tudi s samoupravnim sporazumom o združevanju dela delavcev v temeljno organizacijo morajo določiti osnovne kriterije sestavljenosti del in nalog ter njihove medsebojne vplivnosti kot eno izmed osnov za konkretno urejanje delitve po delu.

Samoupravni sporazumi, ki jih analiziramo, so nastali pred sprejetjem omenjenega zakona. Tako ugotavljamo, da v večini (69%) sporazumov ni niti omenjen razvid oziroma katalog del in nalog, še manj pa so določeni nameni, zaradi katerih se ta razvid v temeljni organizaciji sprejema. Niso opredeljene možnosti, da se delavci temeljne organizacije v sestavi iste delovne organizacije združenega dela ali v okviru iste ali sorodne dejavnosti dogovorijo za enotno metodologijo za opis del in nalog. To dejstvo lahko opraviči pomanjkljivost sporazumov »za nazaj«, nikakor pa ne tistih, ki so nastali po sprejetju navedenega zakona.

Osnove in kriteriji, ki določajo, od česa je odvisen osebni dohodek, so v sporazumih o združevanju zapisani osnovni elementi, ki naj določajo osnove in merila ugotavljanja delovnega prispevka delavca, ki ga je dal s svojim tekočim delom, z upravljanjem in gospodarjenjem z družbenimi sredstvi v lastni temeljni organizaciji in v povezavi z drugimi temeljnimi organizacijami ter delovnim prispevkom k povečanju dohodka z inovacijami, racionalizacijami in drugimi oblikami ustvarjalnosti. Odvisnost osebnega dohodka delavca v sporazumih o združevanju dela delavcev v temeljno organizacijo je opredeljena takole:

— od osebnega prispevka po živem in minulem delu — 87%

— od lastnih rezultatov dela — 70%

— od poslovanja drugih temeljnih organizacij — 48%

— od inovacij, racionalizacij in drugih oblik ustvarjalnosti — 29%

— od drugih vplivov (produktivnosti celotnega združenega dela ...) — 3%

— odvisnost ni opredeljena — 8%

Podatki sami kažejo na to, da v vseh sporazumih niso določili vseh osnov in meril, po katerih naj se ugotavlja delovni prispevek delavca in na tej osnovi tudi njegov osebni dohodek.

Prihodnjic:

Franc Godina — Katere osnove in merila še »manjkajo«?

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Poravnava

Kadar se delavec ne strinja z odločitvijo o njegovih pravicah — oziroma meni, da je bila kršena njegova pravica, lahko vložiti zahtevo za varstvo pravic. To stori lahko v roku 30 dni od dneva, ko je zvedel za kršitev pravice oziroma od dneva, ko mu je bila vročena odločba. Pristojni organ v temeljni organizaciji je dolžan o taki delavčevi zahtevi odločiti v nadaljnjih 30 dneh po vložitvi. Do odločitve pristojnega organa pa je lahko sklenjen sporazum, ki razrešuje nastali spor. Po zakonu o združenem delu mora biti seveda tak sporazum pismen, kajti edino pismeni sporazum o delavčevi zahtevi ima moč izvršilnega naslova. Tako delavec, kot tudi temeljna organizacija lahko na podlagi takega pismenega sporazuma dosežeta prisilno izvršbo, s tem, da jo predlagata pred občinskim sodiščem. V smislu zakonitih določb ima tak pismen sporazum enako veljavo, kot pravnomočna odločba sodišča.

Sporazum oziroma poravnava pa lahko skleneta delavec in temeljna organizacija tudi med postopkom pred sodiščem združenega dela. Razumljivo je, da mora biti tudi tak sporazum pismen in mora razreševati sporno razmerje. Tako doseženi pismeni sporazum pa nima moči izvršilnega naslova in ga ni možno prisilno izvršiti, dokler ga ne potrdi sodišče združenega dela z odločbo. Sodišče združenega dela pa mora poprej priskrbeti mnenje družbenega pravobranilca samoupravljanja. Sodišče ne more potrditi sporazuma oziroma poravnave, če je ta v nasprotju z zakonitimi predpisi ali če ne spoštuje pravil morale socialistične samoupravne družbe. V takem primeru mora sodišče zavrniti predlog za potrditev poravnave in nadaljevati s postopkom. Sporno razmerje torej ne bo rešeno s poravnavo, ampak šele s pravnomočno odločbo sodišča.

Sodišče ni potrdilo poravnave, ki sta jo sklenila delavec in pooblaščenec temeljne organizacije ter določilo, da se razveljavi izrek disciplinske komisije. Pooblaščenec temeljne organizacije ne more spreminjati odločitev samoupravnega organa — disciplinske komisije, ki je odločila o disciplinskem ukrepu na podlagi izvedenega postopka.

Sodišče pa je potrdilo poravnavo, ki sicer ni bila sklenjena pred sodiščem, ampak se je nanašala na ureditev delovnega razmerja delavki, ki je bila sprejeta za določen čas. Pooblaščenec delavke je izpodbijal odločbo o potrditvi poravnave, češ da je delavka tako poravnavo sklenila pod pritiskom, brez njegove navzočnosti in v lastno škodo. Sodišče takim trditvam ni sledilo, zlasti še, ker je delavka sklenila poravnavo o podaljšanju delovnega razmerja, torej je vsekakor bila poravnava sklenjena v njeno korist, zato ni mogoče govoriti, da bi bila v nasprotju s pravili morale socialistične samoupravne družbe. S poravnavo se je strinjal tudi družbeni pravobranilec samoupravljanja, zato je imelo sodišče utemeljene razloge za potrditev poravnave, pri čemer je vseeno, ali je pri poravnavi sodeloval pooblaščenec delavke ali pa ni, prav tako je tudi vseeno, ali je bila poravnava sklenjena pred sodiščem (sodna poravnava), ali le med obema udeležencema (izvensodna poravnava). Poravnava je bila sklenjena med postopkom, predlo-

žena sodišču v odobritev, zato sodišče postopalo v skladu zveznim zakonom o sodišču združenega dela.

Ugotovitev popolne nezmožnosti za delo

Delavski svet temeljne organizacije je imenoval komisijo, naj bi ugotovila, da je mlajši delavec-pripravnik zaradi bolezenskega poploma nezmožen za delo. Komisija je na podlagi zdravniških poročil ugotovila, da gre za trajno bolezen, zaradi katere delavec ne more opravljati nikakršnega dela, zato je predlagal delavcu preneha delovnega razmerja po samem zakonu, sicer po 3. točki 1. odst. 2. člena zakona o združenem delu. Ta zakonita določba namreč govori, da delavcu preneha delovnega razmerja po samem zakonu, če se ugotovi, da je za delo popolnoma nezmožen.

Sodišče združenega dela pa takšen sklep o prenehanju delovnega razmerja razveljavilo. Temeljna organizacija je namreč kršila zakon, saj ne more samostojno ugotoviti popolne nezmožnosti za delo, kajti tako nezmožnost lahko ugotavlja le invalidska komisija pri Skupnosti pokopanih s tega in invalidskega zavarovalnija. Tudi navedeno določilo zakona o združenem delu ne poudarja, da se mora nezmožnost ugotoviti na način, ki ga predpisuje zakon, zato temeljna organizacija sama ne more samostojno ugotoviti popolne nezmožnosti za delo. Čeprav zakon ne predvidi, da bi nezmožnost za delo ugotavljal samoupravni organ temeljne organizacije, namreč za strokovno ugotovitev, zato se le v okviru skupnosti pokopanih in invalidskega zavarovalnivanja lahko ugotavlja, ali delavec še zmožen za delo ali ne. Delavec, ki se ne bi strinjal z ugotovitvijo invalidske komisije, prve stopnje, ima pravico do pritožbe na invalidsko komisijo druge stopnje. Odločitev te invalidske komisije je sicer dokončna, vendar sme delavec uveljavljati še sodno varstvo pred sodiščem združenega dela.

Iz navedenega sledi, da je postopek glede ugotavljanja popolne nezmožnosti za delo predpisan po zakonu in da se s postopkom zagotavlja strokovnost pri odločanju, razen tega pa tudi popolna zaščita delavčevih pravic. Kakršnokoli poenostavljanje ali odločanje znotraj temeljne organizacije ne more imeti pravnega učinka. Temeljna organizacija lahko upošteva odločitev invalidske komisije oziroma mora upoštevati to odločitev in v skladu s mnenjem invalidske komisije ugotoviti, da delavcu preneha delovno razmerje, če gre za tako delovo invalidnost, da delavec ne more opravljati nobenega dela v temeljni organizaciji.

IVAN ŽUŽEK

GENERALTURIST BLED

64260 BLED
Cesta svobode 19
Telefon: (064) 77-234
Telex: 34-598 YU GENTUR

ORGANIZIRAMO: KONGRESE, SIMPOZIJE, SEMINARJE, KONFERENCE IN POSVETOVANJA

Na voljo so naslednja tehnična sredstva:

- aparaturna za simultano prevajanje in prevajalci
- ozvočenja, mikrofoni, magnetofoni, diapojektorji, kinopojektorji, grafoskopi, episkopi, projekcijska platna
- torbe, mape za kongresne materiale, imenske značke, izdelava kovinskih značk
- potrebno tehnično osebje kot so: tehniki za delo na aparaturi, osebje za sprejemno službo, garderoberke itd.

Poleg tehničnih možnosti, ki zagotavljajo uspešno delo, kongresna agencija GENERALTURIST nudi še naslednje storitve, ki so nujno potrebne za uspešno pripravo in izvedbo srečanja:

- priprava in dekoracija dvoran za plenum in sekcije
- zunanja tehnična oprema kraja
- tisk prijavnice, programov, zbornikov in ostalega kongresnega materiala
- pridobivanje udeležencev, predvsem za mednarodne kongrese
- sprejem udeležencev na kraju prihoda, transfer in osebje za sprejemno službo
- izpisovanje panojev, transparentov in izdelava napisov iz stiropora
- organizacija hotelskih namestitvev in vodenje le-teh
- organizacija celotnega družabnega programa, kulturnega in dramskega programa
- organizacija ekskurzij in izletov
- organizacija pokongresnih tur po domovini in tujini
- posredovanje drugih služb na kongresu, kot so: zdravstvene, službe zaščite in varnosti, tiskovni center, PTT služba, obveščanje javnosti
- strokovna priprava in vodenje kongresa

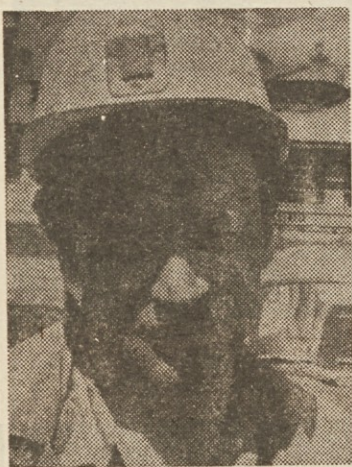
Dileme in težave mežiških rudarjev pomaga razreševati družba

Svinec je, toda kako do njega?

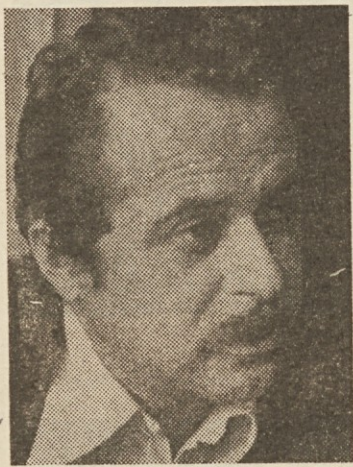
Strokovnjaki so prepričani v velike zaloge svinčeve rude pod Peco, toda kolektiv Rudnika Mežica nima sredstev za obsežne raziskave —

Široko organizirana družbena akcija

Zame je najvažnejše, da smo naleteli na žilo. Drugo me ne zanima.« S temi besedami je Franc Kranjc, kopač v mežiškem rudniku svinca in cinka, odklonil pogovor o bodočnosti rudnika. Toda njegove besede ponazarjajo položaj Rudnika svinca in cinka, saj je bodočnost odvisna samo od rude: ali je bodo naši dovolj in dovolj bogati, da se jo lahko splačalo predelovati? Zadovoljstvo na obrazih rudarjev, ki so na dan našega obiska prihajali iz jame, iz novega rova, in iz spodnjega horizonta (50m nad ravnino v območju rova) je kazalo, da bodo rudo, če bodo žile tako bogate in pogoste, kot so bile v zadnjem mesecu dni, ne bo težav. Veliko vprašanje pa je, kje dobiti sredstva za obsežne raziskave ležišč. V zadnjih šestih mesecih smo v rudniku iskali vsaj štirim sestankom, sklical jih je zvečine RO (Rudarski odbor) delavcev kovinske in nerjavne jame, na katerih so razpravljali o tem perečem vprašanju. Predstavniki kolektiva rudnika in članje organov družbenopolitičnih organizacij občine ter republike so se s tem vprašanjem ukvarjali v obsežnih razpravah. Na zborni konferenci republiškega sveta ZSS, CK ZKS, ki jo je vodil članja seveda niso »pričarali«, ampak so se za pokritje izgube 22 milijonov din, kar kot smo slišali, ne bo težko pokriti. Toda na teh sestankih (vsi so bili zelo delovni, koledar ni minil ob deklaraciji, pač pa v treznem iskanju rešitev) so se predstavili naši slovenske družbe (če ne moremo tako reči) dogovorili za pomembno odločitev. Rudarji, glede na njegov pomen v razvoju naše lastne surovinske proizvodnje, nikakor ne bomo zapirali. Če pa bi se to vendarle zgodilo, druga pot ne bi bila »prehodna«. Če bi se to zgodilo, najprej je treba poiskati

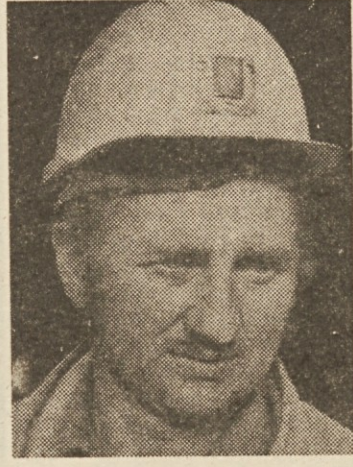
Anton Verdinek

Albert Vodovnik

Drago Podhostnik

Franc Pratnekar

vse razloge za obstoj rudnika in vse za zapiranje. Družba se je, kot kaže, še dovolj zgodaj (ta trditve je po mnenju nekaterih v rudniku pretirana, saj položaj rudnikov v Jugoslaviji, kot pravijo, sistemsko sploh ni urejen in so povečini vsi v izgubi) začela prizadevati, da bi o bodočnosti rudnika ne odločali slabo pripravljene ter zavoljo tega izbrali odločitev, ki bi jo kasneje lahko obžalovali. Predvsem pa je razumela, da rudarji vendarle ne morejo na svojih plečih nositi vsega bremena: sistemskih slabosti v urejanju položaja rudarstva ter za povrhu še nihanje cen na svetovnem trgu. S ceno svinčeve rude rudarji ne morejo pokrivati stroškov rudarjenja že vrsto let. Zdaj pa bremena ne morejo več pomagati nositi niti temeljne organizacije rudnika, ki svinec predelujejo. Od leta 1968, ki ga je delovna organizacija prvokrat zaključila z izgubo, pomagajo druge TOZD (tedaj podjetja) rudniku in primarni predelavi (pomagale pa so tudi že prej, saj sta rudnik in separacija večinoma stalno v izgu-

bi), zdaj pa ne zmorejo več. »Razvoj vsake temeljne organizacije, ki predelujejo svinec, je vsa ta leta zastajal zavoljo pomoči, ki smo jo odvajali rudniku,« nam je dejal Branko Verginelič iz mariborske tovarne akumulatorjev Vesna, TOZD Rudnika Mežica. »V zadnjem obdobju pa nam je zavoljo tržnih razmer akumulacija tako upadla, da preprosto ne zmoremo več. Sredstva za raziskave smo sicer še pogrešili (3 milijone din), toda izgube ne zmoremo več pokrivati.« Podoben je položaj tudi v drugih temeljnih organizacijah rudnika, ki predelujejo svinec. Čeprav so rentabilne, pa akumulacija ne zadošča za lastne potrebe in za izgubo rudnika. Seveda pa, kot smo omenili, vsakoletna izguba v rudniku ni najbolj pereč problem. Mnogo več sredstev bi rudnik potreboval za raziskave rudnih ležišč. V rudi, ki jo kopljejo sedaj, je svinca že tako malo, da so stroški zavoljo tega sila visoki. Zavoljo tega so potrebne pospešene raziskave na novih horizontih v novih smereh.

Potem ko bodo raziskave opravljene in rezultati znani, pa se bo treba odločiti: ali so stroški proizvodnje svinca ter rudno bogastvo dovolj privlačni, da bi družba bila pripravljena nositi te stroške. Tako približno je na enem izmed omenjenih sestankov pribil podpredsednik RS ZSS Miran Potrč in njegovo misel so sprejeli vsi navzoči. V tem je v resnici ključ za reševanje rudniških težav v Mežici. Če bomo vedeli (oziroma se odločili), do katere meje stroškov se nam rudo pod Peco splača izkoristiti, se bomo lahko odločili tudi za najprimernejše trenutne in dolgoročne ukrepe. Tako rudarjem ne bo treba — kot so nam — z grenkobo v mislih poudarjati, da delajo, kolikor morejo, da za izgubo niso krivi. Franc Pratnekar, kopač, Anton Verdinek, kopač, ter Albert Vodovnik, predsednik sindikalne konference rudnika in Drago Podhostnik, predsednik OOS TOZD Rudarski obrati, so nam v daljšem pogovoru, v katerem se je vseskozi prepletala vodilna nit o dobrem delu in ne-

krivdi rudarjev, pojasnjevali položaj rudnika in njegove težave. Verdinek Anton, ki smo ga za pogovor prestregli, ko je pravkar prišel iz jame, nam je še dejal: »Spodnji sloji so dovolj bogati rude. Potrebujemo samo sredstva, da se bomo prikopalili do vseh teh nahajališč.« Albert Vodovnik pa je primarno dejal: »Rudarji sodijo, da se družba prepočasi trudi, da bi nam pomagala.« O možnosti, da so pod Peco še bogata nahajališča svinčeve in cinkove rude, pomišljajo tudi številni strokovnjaki, ki jih je Rudnik povabil na ogled. Seveda pa bodo dokončno sodbo lahko izrekli šele po opravljenih raziskavah, ki jih bo treba opraviti v naslednjih dveh, največ treh letih. Tako se ponovno sučemo okrog sredstev za pospešitev rudarskih raziskav. Kako do 180 milijonov din? Ta hip ne moremo povedati niti za eno samo pot, ki bi bila hitro uresničljiva. Pa vendarle, če smo na podlagi pogovorov sodili prav, bi bila bližnjica (toda povsem v skladu s

samoupravno naravnostjo družbe) preko spremembe prispevne stopnje za raziskave in še nekatere druge, sicer kratkoročno pomagala. Potrebna pa je dolgoročna rešitev. Pridobitev porabnikov svinca in cinka za združevanje sredstev za raziskave v okviru samoupravnega sporazuma, ter dohodkovne povezave bi bile prava rešitev — ob spremljajočih sistemskih ukrepih: izboljšanje izvoznih pogojev izdelkov iz svinca in cinka, ureditev politike cen.... Rudarji razmišljajo tudi o poslovni skupnosti, kaže pa, da je ta še najdlje od uresničenja. Seveda nismo mogli naštetati vseh inštrumentov, ki so se porajale in ki se v delu posebnih komisij, ki vsaka po svoji plati iščejo rudniku poti iz zagat, še vedno porajajo (med njimi je na primer bila tudi zamisel o uporabi slovenskega dela državnega kapitala). Toda, tako sodijo, najtežje so rudarji že prebrodili: ni se jim treba več samim ubadati s problemi, ki jim sami niso kos. Družba jim kot enako zainteresirani partner stoji ob strani. Zavoljo tega ni strahu, da bi se ponovila agonija in negotovost idrijskega rudnika živega srebra. Možnosti ni niti za kanček. Tudi če bi bili prisiljeni rudnik pod Peco zapreti, bi to storili po temeljitih pripravah. Toda inž. Ivan Stopar, vodja TOZD Rudarski obrati, nam je dejal: »Zanimanje za svinec v svetu ponovno narašča....«

BORIS RUGELJ

PO STOPINJAH DELAVSKE ENOTNOSTI (2. julija 1948)

Ideja socializma je postala delovni program delavcev

Iz referata Janka Rudolfa, predsednika glavnega odbora ESS na III. plenumu slovenskih sindikatov. Tudi danes, ko nas je naša Partija pozvala v borbo za plan, je ideja ekonomske izgradnje naše države, ideja gradnje socializma postala politični program delavskega razreda in delovnih množic v naši deželi. In zato je danes nemogoče postaviti kakršen koli program, ki bi bil odkrito naperjen proti planu, proti ekonomski izgradnji naše države, proti izgradnji socializma. Zato pa ni nič čudnega, če danes reakcionarni imperialistični agenti, ki hočejo ovirati razvoj naše države, nastopajo s parolami, da je plan sicer dobra stvar, da pa naš plan ni realen, da izvrševanje plana zahteva prevelike napore in da ga je treba zato izpolnjevati počasneje, ker bi počasnejše izvrševanje plana, kot oni pravijo, omogočalo, da bi imeli manjše težave in da bi že sedaj boljše živeli. Nam je seveda jasno, da so take parole čakanja v narodnoo-

svobodilni borbi, kot tudi parole o nerealnosti plana, ali o tem, da bi plan bolj počasi izpolnjevali, sovražne in naperjene proti interesom delovnega ljudstva. Kajti, če bi narodi Jugoslavije takrat, ko je bila edino pravilna in edina možna pot — pot brezkompromisne oborožene borbe proti okupatorju in domačim izdajalcem, ki nas je tudi privedla do zmagovitega zaključka vojne, nasledili parolam čakanja, ne bi dočakali osvoboditve, ampak bi bili v najboljšem primeru »osvojenjeni« od angloameriških imperialistov in njihovih kraljevskih hlapcev, kar bi se reklo osvobojeni svobode. Nasedanje

parolam o počasnejšem tempu izvrševanja našega plana pa bi pomenilo Jugoslavijo še nadalje pustiti v odvisnosti od imperialističnih držav in jo tako pustiti v neprestani nevarnosti. Naše delovno ljudstvo, ki se bori za boljše življenje, ko se bori za socializem, pa je prepričano o nasprotnem. Ve namreč, da je edino s povečanim tempom izvrševanja našega plana, s povečanimi naporji, ki jih pri izvrševanju plana vlagamo, možno res zgraditi socializem in priti v boljše življenje. Prav ta zavest nam omogoča, da premagujemo vse objektivne težave, še več da smo sposobni

reševati jih in prav z vsakodnevnim reševanjem vseh teh problemov razkrinkavati imperialistične parole in odkrivati njihove razširjevalce. Jasno nam je, da razni agentje imperializma skušajo predvsem izrabljati objektivne težave, s katerimi se še borimo, kot so težave v prehrani, in jih izkoriščati v svoje umazane namene, jih po svoje tolmačiti ter skušajo na tak način ustvariti nezadovoljstvo in zmanjševati naš delovni elan. Naše delovno ljudstvo pa ve, da gospodarji teh imperialističnih agentov, ki bi radi pri nas oblačili poleg vseh ovir, ki jih delajo na vsakem koraku novi Jugoslaviji, tudi zadržujejo naše zlato v Ameriki. Odgovor takim in podobnim ljudem je zelo enostaven! Če so ameriški bankirji res tako »človekoljubni«, da jih bole napori narodov Jugoslavije, ko z lastnimi silami izvršujejo svoj plan in to pod težkimi pogoji, naj bi nam ti gospodje namesto umazanih špijonov vrnilo samo to, kar je naše, naše zlato, ki so nam ga nasilno pridržali v Ameriki in bi si mi zanj marsikaj kupili, tudi pšenico.

Sredi julija
IZIDE NOVA KNJIGA V DRUŽBOSLOVNI
ZBIRKI DELAVSKE ENOTNOSTI

Dr. Cveta Mlakar.

**EKONOMSKI PROBLEMI
NAŠE GRADITVE SOCIALIZMA**

Naši ekonomski problemi terjajo vse več teoretičnih analiz in seveda ustreznih praktičnih rešitev...

Napori avtorice, ki je sicer redna profesorica za področje politične ekonomije na Ekonomski fakulteti Borisa Kidriča v Ljubljani, so usmerjeni v to, da pride do konkretne uporabnosti znanstvenih ugotovitev za našo družbenoekonomsko prakso...

Avtorica je knjigo razdelila na štiri dele, ki obravnavajo:

- Tržno gospodarstvo v socialističnih samoupravnih odnosih
- Družbeno reprodukcijski proces
- Gradbene in mestne rente v komunalnem gospodarstvu
- Vprašanja meščanske in marksistične teorije cen

Obseg 336 strani, vezano v platno, ščitni ovitek, cena 250 din.

SKUPNA IZDAJA ZALOŽB MLADINSKA KNJIGA IN DELAVSKE ENOTNOST

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam pri ČGP Delo-TOZD DELAVSKE ENOTNOST ..... izvodov knjige dr. Cvete Mlakar: EKONOMSKI PROBLEMI NAŠE GRADITVE SOCIALIZMA

Knjige nam pošljite na naslov: .....

(ulica, poštna št., kraj)

Naročeno, dne, kraj: .....

Zig

(čitaljv podpis naročnika)

Nič nas ne more presenetiti

Damjan Križnik

Temno je bilo kot v rogu nekje v gornjegrajskih gozdovih. Le kdaj pa kdaj je polnočni mesec pokukal skozi težke oblake, ki so oznanjali bližajočo se nevihto, in za hip osvetlil tabor žalske čete, ki se je po napornem maršu našla zavetje v okrilju stoletnih smrek. Tam pod prvim šotorom je nekaj vojakov čistilo orožje, da bi bili kar najbolje pripravljene na morebitno presečenje, spet drugje so si utrujeni borci obvezovali žiljave noge in preklinjali bolničarje, ki je bil vselej tam, kjer je bil najmanj potreben...

Potem pa spet noč. Temna in težka. Jój, kako mučna je tišina! Zaslišali so se tihi koraki. Roka je nehote zgrabila za orožje. Bo počilo? Ne, le patrolja je na odhodu. Trenutek olajšanja, hipce brezskrbnosti. Toda veke se kljub svinčeni teži niso hotele objeti. Dejstvo, da smo na začasno zasedenem ozemlju, ni dalo spat...

»Stoj!« Krik stražarja je presekalo noč, takoj za tem pa je že počilo. »K orožju!« je poveljeval komandir prvega voda, kajti tabor je bil napaden prav s smeri, ki jo je moral braniti. Vojaki so se, kot bi izstrelili, pogrnili v ognjeni ples »svinčnik«. Očitno presenečen nad žilavostjo obrambe, se je moral »sovražnik« v pičlih petih minutah umakniti...

»Le kaj bi bilo, če bi bilo napadalcev nekajkrat več,« je

ukaz od ust do ust, kajti kmalu se bo začelo daniti...

»Zadaj za tistim hribom je močna »sovražnikova postojanka«, ki jo moramo razbiti,« je okoli tretje ure zjutraj spregovoril komandirjev vodov komandir čete. »Domačini so nam povedali, da »sovražnik« menja stražarje ob 4. uri, pol ure kasneje pa začne tod naokoli patroljirati.« Zahteval je, da se enote do 3.55 na svojih mestih, na njegov znak pa bi se naj ob 4.00 začel napad.

»Srečno!« so si zaželeli vojaki, nato pa so vsi vodili odšli svojo pot. Prvi vod je dobil nalogo, napasti »sovražnika« z desnega krila, Janezovi fantje ter mladinski prostovoljki Kiti in Nada z levega boka, Karlova vojska pa »s fronte«. Tiho kot njega dni partizani so se vojaki z vseh strani približevali mestu, odkoder bi se naj začel napad.

Toda, glej jo smolo! Skupina borcev iz prvega voda je naletela na minsko polje. Eksplozija za eksplozijo je prebudila iz sna sovražnikove vojske in vsi po vrsti so se pogrnili v strelcih v smer pokanja. Pa je prišlo do sreče v nesreči. »Sovražnik« si je s tem, ko je z vsemi močmi napadel v smer napada prvega voda, skopal svoj lastni grob, kajti drugi dve žalski enoti sta mu udarili v goli hrbet. Njegov poraz je bil nezbežen...

Ko si je politkomisar žalske čete Martinek uro zatem nadel harmoniko in raztegnil meh, da

Obveščanje v Industriji bombažnih izdelkov Kranj

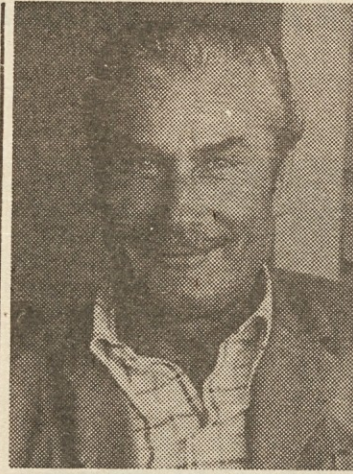
Zrcalce na steni, povej...

Vinko Hafner, predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov je nedavno tega v pogovoru z aktivom novinarjev in organizatorji obveščanja v združenem delu za ljubljansko regijo dejal, da je eden poglavitnih vzrokov za protestne ustavitve dela pogosto tudi premajhna obveščena delavcev, za kar v določeni meri krivdo lahko pripisemo tudi glasilom v organizacijah združenega dela. Po njegovih besedah bi morala glasila nastopati odločno in razkrivati vse nepravilnosti in slabosti, čeprav odkrita beseda marsikomu ne bo pogodu. Kajpak nekateri novinarji ob teh njegovih besedah niso molčali in so povedali, da je v nekaterih kolektivih to sila težko izvedljivo. Kako si je sicer mogoče razlagati dejstvo, da se je zavoljo takšnih ali drugačnih resnic znašlo »na cesti« že več tovarniških novinarjev? Predsednik slovenskih sindikatov je ob tem zatrdil, da bo Zveza sindikatov poslej v takšnih primerih zaščitila novinarje, vendar le pod pogojem, da bodo pisali objektivno in da bodo tudi sami vzorni in poštene delavci.

Razmišljujočemu človeku omenjene Hafnerjeve besede marsikaj povejo, bržčas pa mu porajajo tudi precej dilem. Najprej se nam postavlja vprašanje, kakšno naj bo tovarniško glasilo, da bo res objektivno in — kar je bistveno — za koga objektivno. Kdo in kako naj oblikuje »kolektivno ogledalo«, ki naj ne bi bilo samo lepo »uokvirjeno«, kar se ta čas v našem združenem delu pogosto dogaja, marveč naj bi se v njegovem okviru dejansko zrcalile mile in nemile resnice? Prepustimo takšne in podobne dileme znanstveni komunikološki teoriji, ki ta čas, izhajajoč iz naše samoupravne socialistične teorije in prakse, zanje vneto išče odgovore ter se raje preselimo v kranjsko Industrijo bombažnih izdelkov — IBI, kjer so se pisanja v glasilo kolektiva lotili vsi — od čistilke do direktorja.

Na prvi pogled »Informativni list« delavcev kolektiva IBI pravzaprav ni nič posebnega. Celó več! Ob prvem soočenju z omenjenim kolektivnim glasilom sem se nehote spomnil na »Stezičce«, ki smo jih svoj čas izdajali dijaki na novomeški gimnaziji. Pa vendarle kolektivno glasilo Ibijevih delavcev po vsebini in npravi pisanja niti približno ne bi mogel primerjati z našimi »Stezičami«. Takoj namreč, ko sem obrnil prvo stran v »Informativnem listu«, mi je ogledalo z začetnim naslovom povedalo, da se za njim zrcalijo povsem drugačne zgodbe, kot smo jih pisali nekoč mi v »Stezičah«. To so Ludvikove, Jožetove, Pavline in zgodbe drugih v tem 500-članskem kolektivu, ki obravnava gospodarsko delo, samoupravljanje pa tudi osebne dohodke, nesreče pri delu, počutje in še veliko drugih reči. Kak nestrpnost bi dejal, da to samo po sebi ni še nič kaj takšnega, zavoljo česar bi bilo treba o tem »Informativnem listu« razpredati najrazličnejše misli. Ne dajmo mu prav, zategadelj pohitimo in dajmo besedo Ibijevim delavcem, ki naj bralcu povedo, kako pravzaprav skozi to njihovo kolektivno glasilo oblikujejo svojo samoupravljalno zavest. Prav je, da o tem spregovori najprej Ludvik Geister, ki je urednik »Informativnega lista« že vse od njegovega nastanka.

»Če sem profesionalni novinar? Pravzaprav se kot človek in delavec nič kaj novinarsko ne počutim, pa tudi nisem novinar. Vodja splošne službe sem, »Informativca« pa urejam kar tako, to spada v moj delokrog. Zakaj le naj bi bil »profesionalni«? Po mojem mnenju se obveščanje v

Ludvik Geister

Pavla Gorenc

Mia Štular

Irena Ristevski

Marjan Černilec

nekem kolektivu ne reši že s samo nastavitvijo poklicnega novinarja. Mnogi tako mislijo, vendar se hudo motijo. Delavec namreč ne potrebuje nekoga, ki ga bo o tem ali onem le obveščal. Res, če je človek s stvarmi seznanjen, mu to lahko na vsakem koraku veliko koristi. Prav tako pa je tudi res, da delavec ni v tovarni le za to, da bi mu samo drugi (kvalificirani) pripovedovali takšne in drugačne resnice. On je tudi človek, samoupravljalca, zategadelj ima najbrž tudi sam kaj povedati. In naš »informativni list« oblikujemo prav na tej osnovi. Kaže, da se nismo zmotili. Nasprotno, še bolj si bomo prizadevali, da bi vsakogar pritegnili k pisanju. Zagotovilo, da bomo uspeli, pa vidim v tem, da pri nas ne poznamo cenzure. Vsakdo lahko napiše, če ga kaj prizadeva, če s čim ni zadovoljen, če se mu zdi, da bi se dalo kaj bolje narediti.

Pravijo, da se ženski svet običajno ne zmeni kaj prida za družbeno-politično, samoupravno, kaj šele za informativno dejavnost v določeni organizaciji združenega dela. To pa ne bi mogli zatrdjevati tudi za samoupravljalke v kolektivu IBI.

»Kdo bo pa samoupravljal, če ne me ženske, ki smo pri nas v večini?« je začela pripovedovati Pavla Gorenc, brigadirka v tkalnici, ki je v kolektivu že vse od začetka, se pravi 28 let. »Koliko nam pri tem pomaga »Informativec«? Z eno besedo rečeno — veliko — vse zvezo v njem. Res, ni tako lep in ne pisan na tako »finem« papirju kot v drugih kolektivih. Redkokatero kolektivno glasilo vsak mesec natanko poroča o tem, koliko je kdo zaslužil. V našem »Listu« pa si lahko vsak mesec ogledamo poročilo o osebnih dohodkih vseh delavcev.

»Sosedje ga berejo,« je navela besedo Irena Ristevski, vodja snemalne skupine. »Najbrž ga ne bi brali, če ne bi v njem zvedeli, kaj vse se pri nas dogaja. Seveda pa pride prav tudi nam. Vsakdo, ki ga karkoli zanima v »Listu«, lahko brez vsakršnih zadržkov sproži to ali ono vprašanje. Ni se še zgodilo, da kdo izmed nas na zastavljeno

vprašanje ne bi dobil odgovora. Poleg tega pa so stvari v njem pisane v lepi in preprosti slovenski besedi, tako da nimamo težav z razumevanjem, kar se marsikje pogosto dogaja.

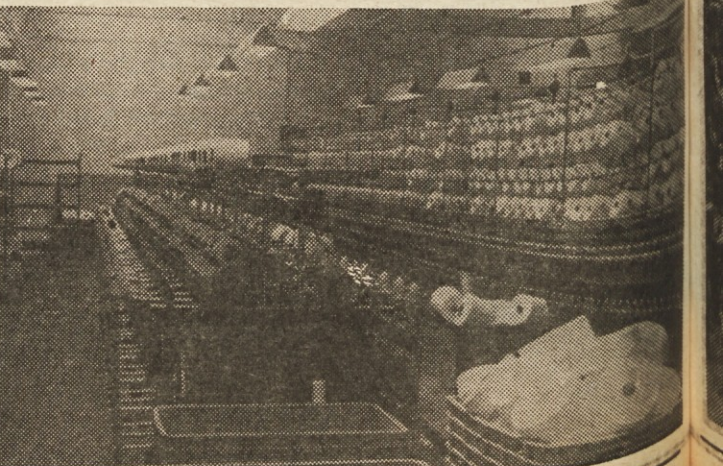
»Informativni list« nam je v marsičem pripomogel, da smo lahko v roku oblikovali naše samoupravne akte. Posebej to velja za pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, o katerem je v »Listu« lahko vsakdo spregovoril. V tej luči smo potem omenjeni samoupravni sporazumi tudi sprejeli in njih se kasneje ni pritoževal,« je dejala Mia Štular, adjustrirka blaga v oplemenitilnici.

Ob koncu je spregovoril Marjan Černilec, predsednik OOS, ki je sicer obratovodja v tkalnici.

»Zelo težko si predstavljam uspešno delo našega sindikata brez takšnega »Informativca«, kakršnega imamo danes. Kajpak je preteklo precej časa, preden je dobil »List« današnjo podobo. No, da se bomo razumeli, mislim sem na vsebino ne na »platnice«.

Pogovor smo sklenili in kar nisem mogel verjeti, da je v njihovem kolektivu res vse tako, kot so mi povedali. Pa sta me Ludvik in Marjan povabila na ogled njihovih tovarniških prostorov. Kar zazijal sem od presenečenja, ko smo stopili v eno izmed ropotajočih proizvodnih dvoran. Nikjer nisem opazil kakega delavca, le stroj pri stroju je monotono posvoje pesem. Le-to pa v IBI nadvse radi poslušajo, saj jim pomeni kruh. V IBI združuje delo le kakih 500 delavcev, bolj malo jih je od teh v neposredni proizvodnji. Pa vendarle zelo dobro gospodarijo, saj so imeli lani nekaj manj kot 80 milijonov čistega dohodka.

Potlej, ko sem zašel v njihovo menzo, sem vprašal, če je mogoče, da je to res delavska menza. Bila je kot hotel. Tisti trenutek se mi je tudi utnila misel, kako tesno sta povezani samoupravna urejenost in gospodarska uspešnost v IBI. Prav v tem pa tudi je velika Ibijeva prihodnost.

Na bojnem položaju

vprašal Polavdarjev Tona, puškornik in zdrav duh v zdravem telesu, je nemudoma odgovoril: »Mene pa bolj skrbi, kje bi ujetnike stacionirali!« Da, morala teh fantov je bila na izredni višini. Tudi ko je komandir čete ukazal porušiti tabor, češ da smo odkriti, in zahteval, naj se pripravimo za odhod, se ni obotavljal...

Nekaj minut kasneje se je dolga kolona kot kača povijala po kozjih stezicah na novo dolžnost. Rahel dež je hladil prepotene obraze, ki so ponosno zrlji vselej naprej. »S hitrejšim korakom,« je šel komandirjev

so registri kar poskakovali, je bila radost nad zmago popolna. V kolo so se združili vojaki in mladinke prostovoljke in iz vseh grl je družno odmevalo: »Janez, kranjski Janez...« In tudi domačini, ki so se tega jutra spet zbudili v »svobodi«, so jeli pritrdjevati: »Takšne vojske pa še nismo videli!...«

Zaradi nečesa pa so bili vojaki še bolj ponosni. Tedaj se je namreč začel XI. kongres ZKJ. Titova misel, da nas nič ne sme presenetiti, so torej uresničili v pravem trenutku. Pa bi jo tudi drugič. To so dokazali...

Zobobol ni rezerviran samo za bolnike

V nekaj prejšnjih številkah DE smo objavili sestavke Dimitrija Stiasnega o nekaterih vprašanih delih in življenja v zobozdravstveni službi. Če so bili sestavki dovolj zanimivi, ne vemo, ali so jih brali, ki so jih brali. Mi smo le domnevali, da bi jih morali biti. Ne zaradi morebitnega »prav tako in nič drugega« temveč zavoljo koristne izmenjave mnenj, ki prav pride vsakomur, če dobro misli. Seveda je res, da zaenkrat še ne moremo govoriti o izmenjavi mnenj, ker se iz dokaj preprostih razlogov polemika še ni razvila. V današnji številki objavljamo zaključni del razmišljanja zobozdravnika, ki je bil avtor tudi prejšnjih prispevkov. Tokrat na videl suhoparen način skuša dokumentirati svojo trditev, da se morajo zobozdravstveni delavci v svojem službenem času pretirano ukvarjati z administracijo, namesto — da bi se posvetili predvsem zdravljenju bolnikov. V dodatku objavljamo v nespremenjeni obliki tudi reakcijo Društva zobozdravstvenih delavcev Slovenije. Polemika se je torej (morda) le začela. Pozornemu bralcu vsekakor ne bo ušlo, da v protestu ni nikakršnih konkretnih podatkov o tem,

zakaj se ne strinjajo s pisanjem enega od svojih članov. Pričakujemo, da bomo sestavek-vsekakor konkreten in utemeljen, ki ga doslej še nismo dobili, prejeli v najkrajšem času in ga bomo nato z veseljem objavili. To »z veseljem« nima v sebi nikakršne zahrbtnosti misli pač pa le iskreno željo, da bi javnosti posredovali utemeljene in z več strani osvetljene poglede na slabe in dobre strani slovenskega zobozdravstva. Javnosti zato, ker ni »prizadeta« samo kot uporabnik, temveč tudi kot plačnik zobozdravstvenih storitev. Toliko za premislek, da se ne bi slučajno zdelo, kako »tematika« lahko zanima samo strokovne zobozdravstvene kroge in nikogar drugega. Pri dopisu, ki smo ga dobili od društva zobozdravstvenih delavcev Slovenije pa nam nekaj le ne gre v račun. Morda gre za nespoznanje. Upamo! Če namreč oni zahtevajo; da gredo vse take in podobne informacije lahko le preko njihovega društva (filter), se verjetno lahko upravičeno vprašamo, kaj bi utegnile na tako stališče reči, denimo, družbene in politične organizacije ali interesne skupnosti ter organizacije združenega dela, za katere najbrž ne bi mogli reči, da jih zo-

bozdravstvo prav nič ne zanima. Prav zavoljo takih razlogov bomo v prihodnje v našem listu radi objavili najširšo pahljačo mnenj — vsekakor brez filtrov, zato pa, upamo, ne več z ogrativitvijo od stališč, ki jih nekdo izrazi in za njimi stoji, pač pa s toliko več nasprotnih argumentov ter konkretnih predlogov, pobud in razmišljanj o tem, kako zobozdravstvo vendarle spraviti na zeleno vejo. Vsaka stran predstavlja določen dan. Rubrike: dan sprejema bolnikov, priimek in ime, cena dela (izdelka); storitve, ločeno prikazane za delavce, kmete oziroma ostale plačnike; kovina, ločeno prikazana za delavce, kmete oziroma ostale plačnike, samoplačniki (ločeno storitve in kovina), podpis plačnika (sedaj številka in potrdila o plačanem prispevku). 5. Obračun privatnega zlata. Rubrike: 1. priimek in ime, 2. naslov zavarovanca, 3. privatno zlato v gramih a) sprejeto, b) dejanska poraba, C. število členov, prevlek, 4. znesek za izplačilo: a) 100 % za gram po din..., b) prejel znesek, 5. datum plačane participacije. 6. Potrdilo o plačanem pri-

van), 9. občina, iz katere izhaja bolnik.

Rubrike na 2. strani kartoteke: dan, ko je delo bilo izvršeno, kaj je bilo izvršeno, cena v dinarjih.

3. Naročilna in evidenčna knjiga: Rubrike: 1. priimek in ime, 2. delo, ki je bilo izvršeno, 3. faktorji (koliko posamezno delo znese).

Ta knjiga predstavlja seznam bolnikov, ki so določenega dne naročeni. Vsaka stran predstavlja določen dan.

4. Dnevnik prejemkov. Rubrike: dan sprejema bolnikov, priimek in ime, cena dela (izdelka); storitve, ločeno prikazane za delavce, kmete oziroma ostale plačnike; kovina, ločeno prikazana za delavce, kmete oziroma ostale plačnike, samoplačniki (ločeno storitve in kovina), podpis plačnika (sedaj številka in potrdila o plačanem prispevku).

5. Obračun privatnega zlata. Rubrike: 1. priimek in ime, 2. naslov zavarovanca, 3. privatno zlato v gramih a) sprejeto, b) dejanska poraba, C. število členov, prevlek, 4. znesek za izplačilo: a) 100 % za gram po din..., b) prejel znesek, 5. datum plačane participacije.

6. Potrdilo o plačanem pri-

spevku za zdravstvene storitve. Ta dokument je bil uveden z 8. majem letos. Rubrike: 1. tekoča številka (se prenese v dnevnik prejemkov, prej podpis bolnika pri plačilu prispevka, 2. šifra občinske zdravstvene skupnosti. To je desetmestna številka, ki jo imamo v zdravstvenih izkaznici. Pišejo se prve štiri številke, 3. priimek in ime uporabnika (bolnika). 4. znesek, 5. zdravstvena OZD (šifra, enota). To je številka zdravstvene enote, 6. kraj in datum, 7. podpis.

Od vsega navedenega so v praksi važne postavke pod 2 (kartoteka), 3. (naročilnica in evidenčna knjiga) in 5. (morebitni obračun zlata). Vse to morajo naše sestre izpolnjevati in medtem odtegovati pomoč zobozdravniku. Delo pod točko 4. in 6. je vezano na participacijo. Pod točko 1. je nepotrebno. Polovica administracije bi odpadla, če vzamemo pamet v roke.

DIMITRIJ STIASNY

Pismi odgovornemu uredniku

Od Društva zobozdravstvenih delavcev Slovenije smo dobili sledeč dopis: »V zvezi s pisanjem dr. Stiasnega Dimitrija v vašem časopisu se Društvo zobozdrav-

stvenih delavcev Slovenije priključuje stališču stomatološke sekcije SZD in DZDS. S tem da naj bi se podobne informacije posredovale javnosti prek društva.« Pod ta dopis sta se podpisala Vladimir Pleničar, generalni tajnik in prof. dr. Mitja Bartelj, predsednik Društva DZDS.

Od upravnega odbora omejenega društva (podpisal se je dr. Hiniko Franken) smo pa prejeli naslednje pisanje: »V zvezi s prispevki, ki jih v vašem časopisu objavlja dr. Dimitrij Stiasny, ali pa so napisani na osnovi njegovih izjav in v katerih se razpravlja o stanju in perspektivi zobozdravstvene službe v SR Sloveniji, smo mnenja:

— da je vsebina prispevkov v nasprotju s stališči, ki jih ima Stomatološka sekcija SZD in DZDS

— zaradi tega se Stomatološka sekcija SZD in DZDS ograjuje od stališč pisca in izjavlja, da se s temi stališči ne strinja.

Prosimo, da se o prispevkih, ki bodo v bodoče obravnavali zobozdravstveno problematiko posvetujete s Stomatološko sekcijo SZD in DZDS.

Pesem iz 3600 grl

V dneh 24. in 25. junija se je s Taborom slovenskih pevskih zborov zaključil vsakoletni kulturni teden v Šentvidu pri Stični. Tabor, letos deveti po vrsti, je bil po pričakovanju najštevilnejši — 117 pevskih zborov in so se, ko so v svojem zboru odpeli po dve pesmi na odru, takoj spremenili v poslušalce v isti dvorani. Pravo kroženje in spoznavanje med seboj — pravi tabor! To je tudi namen in cilj te prireditve — največje pri nas: biti poustvarja-

lec in poslušalec in tako spoznavati nove skladbe in druge pevske zборе.

Poleg 110 naših pevskih zborov je nastopilo šest zamejskih in eden iz Hrvaške. Nastopi posameznih zborov so se odvijali zelo hitro in tekoče — zaradi velikega števila prijavljenih pevskih zborov so morali svoj program skriti s treh na dve pesmi. Tako so se vsi lahko zvrstili na štirih triurnih koncertih in to na dveh krajih hkrati. Večina zborov so stari obisko-

valci tabora, nekateri celo vseh devetih, nekaj pa jih je bilo letos prvič in seveda so si vsi obljubili, da prihodnje leto spet pridejo.

Na taboru je nastopilo kar štirinajst zborov iz delovnih organizacij (zbori nosijo tudi ime svoje delovne organizacije) iz vse Slovenije, povečini vsi mladi, sveži zbori, kar je odgovorno in kulturno poslanstvo, ki ga ti opravljajo za svoj kolektiv in v njegovem imenu.

Od zamejskih slovenskih zborov so bili štirje iz Italije, eden iz

Avstrije in eden iz Madžarske, pa so se vsi predstavili s pestro izbiro in kvalitetnim izvajanjem pesmi.

Na zaključnem skupnem koncertu, bil je na igrišču osnovne šole, je prepevalo 3620 pevcev in zborovodij. Postavljeni v en, ogromen mešani zbor, so zapeli tri skladbe acapella in dve s spremljavo treh združenih pihalnih orkestrrov. Veličasten pogled na to pisano množico ljubiteljev pesmi! Poslušalcev je bilo kakih tisoč. Pa to sploh ni bilo važno.

Pomembno je bilo nastopiti, zapeti, občutiti ubranost, prisluniti drugi glasovni skupini, oddaljeni kakih 70 metrov, ko je ta zapela nekajtakto frazo sama. Neponovljivo, o pač, prihodnje leto na taboru!

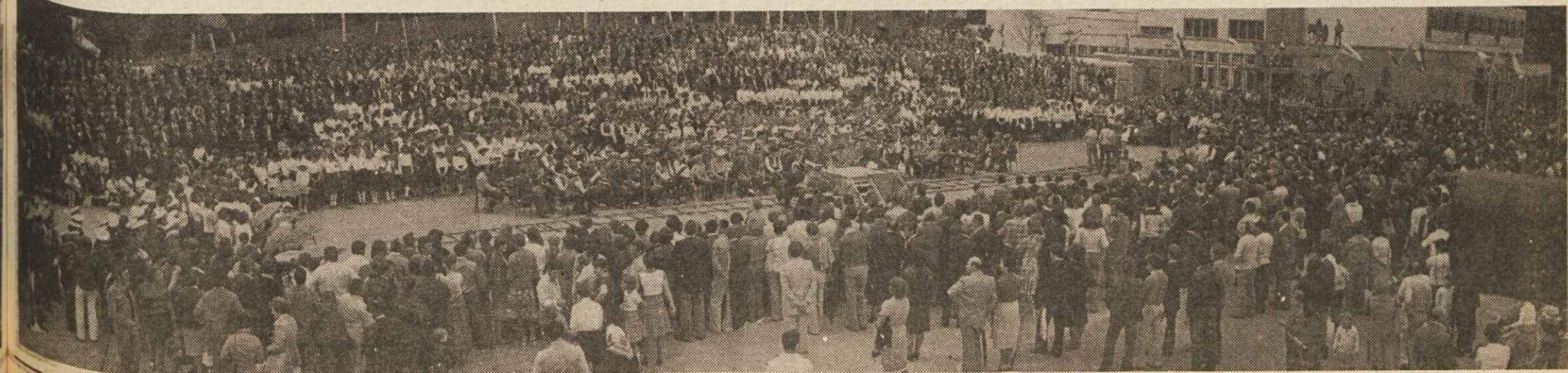
Dirigenti na tem skupnem nastopu so bili poleg znanih zborovodij še mladi in perspektivni zborovodje.

Pravi praznik za pevce, godbenike, obiskovalce; za krajanje, ki so se tudi to pot izkazali kot sposobni gostiteji, saj so oskrbeli

vse potrebno, da se je štiri tisoč izvajalcev, organizatorjev tehničnih ekip, novinarjev in drugih, res dobro počutilo v Šentvidu.

Ob zaključku je pionirka prebrala nam vsem pismo tovarišu Titu s pozdravi, najboljšimi željami in s prošnjo, da bi prevzel pokroviteljstvo nad X. pevskim taborom prihodnje leto v juniju.

Matija Gobec

NOVICE IZ ORGANIZACIJ

SŽ — Železarna Jesenice

Samo ugotavljajo!

V enem izmed zadnjih »Železarjev«, glasilu delovnega kolektiva SŽ Železarna Jesenice, smo med drugim zasledili tudi poročilo s seje izvršnega odbora OOS v Elektrodi. V njem so zapisali, da so na seji razpravljali med drugim tudi o osebnih dohodkih v minulih mesecih. Ugotovili so, da v TOZD Elektrode kakih 60 delavcev prejema manj kot 3500 dinarjev osebnega dohodka. V aprilu, denimo, je 28 delavcev prejelo manj kot 3500 dinarjev, 30 delavcev pa le nekaj več od te vsote in še to na račun dopustov ali dodatnega dela. To pomeni, da 25 odstotkov delavcev v TOZD Elektrode v normalnem delovnem času ne doseže 3500 din osebni dohodkov na mesec.

Člani izvršnega odbora sindikalne organizacije so ob tem menili, da je treba vsakemu delavcu v kolektivu zagotoviti osebni dohodek za normalno življenje ter da je vsota 3500 dinarjev že kritična meja.

Poleg tega pa je izvršni odbor spregovoril tudi o delitvi prehrane med delom in ugotovil, da so cene v njihovi kantini višje kot v trgovini ter da je kakovost toplih obrokov dokaj slaba. Na seji so tudi podčrtali, da je vrednost denarnega bona za malico premajhna. Delegati so ugotovili še nekatere druge pomanjkljivosti in slabosti, žal pa niso zanje nazkazali tudi rešitev...

Cimos, Koper

Nekaj gnilega...

Na minulem občnem zboru OOS TOZD Šempeter so med drugim spregovorili o zadolžitvah in rokih, ki naj bi pomagali rešiti nekatere probleme v delovni organizaciji. Kaže, da je ena glavnih težav v tej temeljni organizaciji neskladje v delu posameznih služb v DSSS z ustavo in zakonom o združenem delu. Ugotovili so, da konkretnih nalog, da bi premostili takšno stanje, niso uspeli izpolniti, kar bo zahtevalo posebne ukrepe. Poleg tega so v tej TOZD v mi-

nulem letu poslovali z izgubo, ki je narekovala sanacijo. Osebnih dohodki delavcev so se zmanjšali, to pa je poleg vsega drugega slabo vplivalo na člane kolektiva. Družbenopolitične organizacije so napele vse sile, da bi premagali takšno stanje. Kaže, da jim je to delno tudi uspelo, vendar poudarjajo, da s tem ne smejo biti zadovoljni, temveč da bo treba krepko poprijeti za delo, kajti le tako naj bi dokončno splavali na zeleno vejo.

I. K.

SOZD Jugotekstil

Nova osnovna organizacija sindikata

Delavci delovne skupnosti skupnih služb SOZD Jugotekstil so pred dnevi ustanovili svojo osnovno organizacijo sindikata.

Na ustanovnem zboru OOS so se delavci odločili, kajti vsi so člani sindikata, da bodo predvsem kot organizacija aktivno sodelovali pri uresničevanju ciljev, zaradi katerih so se delovne organizacije združile v SOZD. Za to pa se bodo morali povezati z osnovnimi organizacijami sindikata v delovnih organizacijah Julon, Ona-On in Jugotekstil-impex. Povezovali se bodo preko koordinacijskega odbora sindikata SOZD Jugotekstil.

Za zagotovitev čimbolj učin-

kovitega uresničevanja samoupravnih odnosov se bodo delavci osnovne organizacije sindikata v delovni skupnosti skupnih služb SOZD Jugotekstil vključili v Sindikat delavcev trgovine Slovenije.

Na ustanovnem občnem zboru so sprejeli pravilna delovanja, program dela in finančni program. V letošnjem programu dela so predvsem poudarjene naloge v zvezi z organiziranjem in vključevanjem OOS v družbenopolitično življenje. Tudi priprave na kongres Zveze sindikatov Slovenije bodo zahtevale precej dela.

S. R.

Sindikat delavcev prometa in zvez Slovenije

Priznanja samoupravljalcev

Že od 1972. leta podeljuje sindikat delavcem prometa in zvez ob dnevu samoupravljalcev najzaslužnejšim aktivistom priznanja z zlatim ali srebrnim znakom tega sindikata. Letos so zlati znak prejeli: Roman Florjančič (PTT Koper), Milan Ivezić (Železniška postaja Ptuj), Peter Janežič (ZPTT Ljubljana), Jože Jeraj (ŽG-centralne delavnice Ljubljana), Ciril Koprive (Luka Koper), Janez Medja (Železniška postaja Lesce), Alojz Peterka (Železniška postaja Grobelno), Peter Srakar (Javna skladišča Ljubljana), Haliba Šečić (Luka Koper), Anton Škrab (PTT Kranj) in Matija Šerah (Železniška postaja Murska Sobota). Dobitniki srebrnih znakov pa so: Jože Gale (ŽG-centralne delavnice Ljubljana), Franc Horvat (Cestno podjet-

je-mehanizacija Ljubljana), Andrej Hreščak (Sekcija za vleko Divača), Tončka Kajdiž (Železniška postaja Lesce), Edward Kavčič (Strojna postaja Sežana), Vinko Leskovar (Sekcija za vzdrževanje prog Maribor), Rafko Majcen (Železniška postaja Trebnje), Simona Močnik (Inex adria aviopromet Ljubljana), Gabrijela Nikolič (Prometna sekcija Zidani most), Jože Šprah (Certus-TOZD potniški promet Ptuj), Alojz Vengar (PTT Jesenice) in Sava Vuković (Inex adria aviopromet Ljubljana).

N. R.

Javni razpravi o sindikalnih dokumentih na pot

O življenju naj teče beseda...

Priprave na slovenski in jugoslovanski kongres Zveze sindikatov potekajo v zelo ugodnem političnem ozračju. Za nami so kongresi ZK, kjer so delegati po široki javni razpravi v osnovnih organizacijah in med delovnimi ljudmi oblikovali številne zaključke, ki zadevajo sedanji in prihodnji razvoj družbenoekonomskih odnosov in sistema samoupravne socialistične demokracije, mednarodnega delavskega gibanja in neuvrčenosti. Kljub številnim sporočilom partijskih kongresov pa kaže vendarle omeniti, da morajo tudi sindikalni kongresi — delegati se bodo sestajali v letošnjem oktobru in v novembru — prav na resolucijskih opredelitvah še več prispevati k utrjevanju položaja delavcev v združenem delu in tudi vzvodov njihove politične oblasti.

Toda ob tem velja opozoriti, da ne smemo malikovati sistema, sklepov in pripravljenih osnutkov dokumentov za kongrese, temveč velja v sedanjem predkongresnem obdobju uveljaviti misel, da sistem ne osrečuje človeka, če pa njegov položaj ni takšen, da bi v resnici lahko odločal

o pogojih za pridobivanje dohodka in žel sadove svojega dela, zato mora svojo samoupravljalstvo dejavnost tako naravnati, da bo predružačila sistem. Kaj pomembnejšega kot to bi lahko našli za mobilizacijo delavcev v predkongresni dejavnosti v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela? Še posebej zaradi znane resnice, da se prav v temeljnih samoupravnih celicah družbe srečujemo z odpori tistih sil zoper globljo samoupravno prakso, ki so bile poražene na »višjih« ravneh že mnogo pred zadnjim kongresom jugoslovanskih komunistov. Ostanki birokratskih in tehnoliberalnih pojavov, njihovi nosilci se životarijo. Povzročajo zmedo. Zavirajo in z zelo prikritimi metodami dela onemogočajo hitreje uveljavljanje resničnega samoupravljanja delavcev se v praksi čisto skrivajo ljudje, ki želijo ohraniti stare odnose, svoj monopolni položaj na odločanje o vsem, kar je pomembno za delavce, za njihovo delo in življenje in ker je samoupravljanje demokratični način soočanja interesov, njihovega usklajevanja z družbenimi

interesi in njegovimi nosilci na vseh ravneh družbenega odločanja, samoupravni akti ne smejo biti zgolj (na srečo je takih primerov vse manj) papirnata formalnost. Tudi spomladanske prekinitve dela v nekaterih organizacijah združenega dela opozarjajo, da vsak sistem delitve po delu, vsak samoupravni akt mora odražati resnične interese delavcev. Le-ti pa so zelo dobro oblikovani v ustavi, v zakonu o združenem delu in zadnjih kongresnih dokumentih naše zveze komunistov.

In ker smo pred sindikalnimi kongresi, torej kongresi množične politične organizacije delavcev, kjer morajo komunisti nositi zastavo napredka, velja do oktobra — dotlej bo tekla javna razprava o poročilu o delovanju Zveze sindikatov Slovenije med 8. in 9. kongresom, o osnutku sklepov, ki naj bi jih sprejeli ter o novem statutu ZSJ in ZSS temeljito, analitično in predvsem odgovorno spregovoriti o vsem, kar prinašajo osnutki kongresnih dokumentov. Pa vendarle še to opozorilo: če bodo sindikalni aktivisti le ponekod utečenih poteh pristopili k javni razpravi in jo

opravili zato, ker jo morajo vendar pa pri tem ne bodo spodbudili razprave delavcev o njihovi samoupravni praksi, o delu njihove osnovne organizacije zveze sindikatov, o delegatih v sindikalnih organih v občini, republikah in zvezi o tem, koliko so v svojem okolju uresničili sklepe celjskega kongresa sindikatov itd., tedaj bomo še marsikje lahko slišali mnenje, da je sindikat organizacija, ki skrbi za ozimnico, šport in rekreacijo ter podobno.

Že doslej opravljene skupščine v osnovnih organizacijah sindikata, v občinskih odborih in v občinskih svetih ZS so bile naravnane na tista vprašanja, ki jim v našem aktivističnem jeziku po navadi pravimo, da so življenjska. In ker mora biti sindikalna organizacija delavska, življenjska — tedaj mora biti tudi konkretna. Osnutki dokumentov, ki bodo prihodnji teden že v najširši javni razpravi, pa imajo neko prednost: ne ponavljajo starih, znanih resnic in opredelitev. Akcijsko so naravnani in še posebej spodbujajo k obvladovanju in iskanju tistega, kar moramo uresničiti v vsakem okolju.

MARJAN HORVAT

Skupščine občinskih organizacij Zveze sindikatov Slovenije

Temeljito, trezno in odgovorno

Ta teden v večini slovenskih občin zaključujejo z občinskimi skupščinami svetov zveze sindikatov. Informacije, ki smo jih dobili, so zelo spodbudne, saj vse bolj prihaja do izraza tista vloga sindikata kot razredne, množične politične organizacije delavcev, ki jo preprosto lahko poimenujemo z delavsko. Povsod so se temeljito pripravili na te zbere sindikalnih delegatov, saj so strokovno in politično trezno ocenili dosedanje rezultate sindikalnega angažiranja na vseh področjih življenja in dela v občini. Tam in tu pa ni manjkalo tudi kadrovskih nestrpnosti v ocenjevanju vloge, delovanja in prizadevanja občinskih svetov zveze sindikatov. Ocenimo

lahko, da je to predvsem v tistih okoljih, kjer se sindikat in vodstva zveze sindikatov izvijajo iz plenice, kjer njihova dejavnost ni več le postranskega pomena, temveč spodbujajo članstvo in izvršne organe sindikalnih organizacij k akciji za resnično samoupravljanje in delegatsko odločanje o vsem, kar je povezano z delavsko stvarjo, z njihovimi interesi in hotenji. Takšne skupščine občinskih sindikalnih svetov navadno niso formalnost, še manj le zbor zaradi priprav na prihodnje sindikalne kongrese. O življenju, o poteh in stranpoteh samouprave in sindikalne dejavnosti torej govore na konferencah in se tudi opredeljujejo do temeljnih razvojnih vprašanj

v občini.

Za primer naj navedemo, da z lendavske skupščine občinskega sveta ZS poročajo, da je »zajela« ves splet vprašanj katerimi se ta čas ukvarjajo njihovi delovni kolektivi. Zaorali so dobro, tako kot še marsikje drugje, vendar pa niso pozabili na tista vprašanja, ki to manj razvito občino sicer težijo, toda od njihovih prizadevanj, od njihove organiziranosti in do neke mere tudi mobilnosti sindikata pri zreševanju vseh vprašanj je v pretežni meri odvijen razvoj v prihodnje. Taki glasovi se slišijo tudi od drugod, čeprav velja tudi povedati, da tam, kjer je sindikat že tradicionalno nočna organizacija, posvečajo se več skrbi uveljavljanju ustav-

nega družbenoekonomskega položaja delavca, njegovih pravic in dolžnosti za razvoj samoupravljanja in sistema samoupravne socialistične demokracije. In sodba: priprave na sindikalne kongrese so spodbudne.

M. HORVAT

KAJ SMO STORILI

Vse več uspešnih samoupravljalcev

Tako 7. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije kot 8. kongres Zveze sindikatov Slovenije sta poudarila izreden pomen stalne vzgoje, izobraževanja in usposabljanja delavcev za samoupravljanje, za poklicno delo in osebni razvoj, skratka za razvoj vsestranske socialistične osebnosti.

V obdobju pred kongresoma so različne oblike izobraževanja in usposabljanja za politično delo in samoupravljanje zajele predvsem nosilce samoupravnih in političnih funkcij, v minulem štiriletnem obdobju pa so si sindikati prizadevali za množično izobraževanje in usposabljanje delavcev za samoupravljanje. Ta množičnost je bila izrazita zlasti med razpravo o ustavi in zakonu o združenem delu, ko je, po ocenah, v vsej državi sodelovalo približno 80 % članov sindikata.

Dejavnost sindikata na tem področju je potekala na podlagi

enotnega okvirnega programa, ki so ga pripravile republiške in krajevne organizacije sindikata, uresničevanje tega programa pa se je odvijalo skozi najrazličnejše stalne ali občasne oblike izobraževanja in usposabljanja, kot so predavovanja, seminarji, tečajji, posvetovanja, tribune, politične sindikalne šole, šole in klubi samoupravljalcev, šole za delegate itd.

Po 8. kongresu Zveze sindikatov Slovenije so občinski sveti zveze sindikatov, osnovne organizacije sindikata, delavske univerze in klubi samoupravljalcev izvedli skupaj 3776 izobraževalnih oblik usposabljanja, ki se jih je udeležilo približno 176.000 slušateljev, sindikalnih aktivistov in samoupravljalcev. Tako glede na število izobraževalnih oblik kot tudi (in zlasti) na število udeležencev, so sindikati dosegli velik napredek. V usposabljanje so bili zajeti člani sindikata, ki

opravljajo razne funkcije na vseh ravneh sindikalne organiziranosti (od sindikalnih skupin v TOZD do republiške ravni), delegati v občinskih in republiških organih sindikata, člani delavskih svetov, organov samoupravne delavske kontrole pa tudi drugi delavci-samoupravljalci brez funkcij.

Veliko pozornost so sindikati v minulem obdobju posvečali tudi usposabljanju predavateljev in organizatorjev družbenopolitičnega izobraževanja, saj si brez tega ni mogoče zamišljati množičnega usposabljanja v bazi. Tako jih je bilo v treh fazah usposobljenih več kot 2400, kar je vsekako solidna podlaga za nadaljnje usposabljanje delavcev za uspešno samoupravljanje.

Pred meseci so sindikati pripravili in dali v javno razpravo predlog sistema družbenopolitičnega izobraževanja in usposabljanja v sindikatih in samou-

pravljalcev. Ta temeljni dokument za nenehno aktivnost sindikatov na tem področju je prave gotovo velika pridobitev, saj med drugim zagotavlja polno odgovornost sindikatov za lastno idejno-politično usposabljanje članstva in aktivistov, njihovo politično odgovornost za družbeno usposabljanje samoupravljalcev in organov upravljanja ter trajnost, stopnjevanost in celovitost idejno-političnega usposabljanja.

Ne gre pa samo za usposabljanje delavcev za uspešno samoupravljanje, pač pa predvsem za njihovo osveščanje in oblikovanje osebnosti. Zato bi bilo prav, da gredo sindikati še naprej po uspešno začrtani poti.

PETER ŠTEFANIČ

OD SOBOTE
DO SOBOTE

Seja predsedstva sveta Zveze sindikatov Jugoslavije

Uveljavimo načrtovanje!

Investiranje preveliko glede na možnosti — Popolnejše uresničevanje koncepta samoupravnega načrtovanja

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je v sredo med drugim obravnavalo pereča vprašanja uresničevanja plana družbenoekonomskega razvoja Jugoslavije za letošnje leto. Ena najpomembnejših nalog sindikata v naslednjem obdobju, so med drugim poudarili na seji, je popolnejše uresničevanje koncepta samoupravnega načrtovanja. Uvodni referat na seji je prebral novi podpredsednik sveta ZSJ Janez Barborič, ki je med drugim opozoril, da je prav zaostajanje v samoupravnem planiranju povzročilo vrsto neželenih pojavov v družbenoekonomskem razvoju. Poleg tega ne spoštujemo ob-

veznosti, ki smo jih sprejeli z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi, ali pa zamujamo pri dogovarjanju in sporazumevanju, zlasti ko gre za prednostne smeri razvoja. Zaradi tega v nekaterih področjih ne uresničujemo tekočega petletnega plana razvoja in tudi ne resolucije za letošnje leto.

Slabosti v planiranju se neposredno odražajo na področju investicij. Razmeroma številne sedanje investicije kažejo, je nadaljeval Janez Barborič, da gre za visoka začetna vlaganja. Tempo investiranja, ki je značilen za sedanje obdobje, občutno presega naše možnosti, zato pa zadolžitve v tujini vse hitreje naraščajo. Govornik se je zavzel za bolj množično sodelovanje delovnih ljudi v razpravah o investicijah,

pri tem pa opozoril na pojav podvojenih zmogljivosti in drugih neracionalnosti na področju investicij, ki se kažejo v visokih izgubah investitorjev, sindikat pa obvezuje, da opozori na nujno odgovornost tistih kadrov, katerih napake so bile odločilne za zgrešene investicije.

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je razpravljalo še o drugih gospodarskih kazalcih za letošnje leto in sprejelo stališče o nujnosti bolj odločnega delovanja sindikatov na tem področju.

P. R.

KDO JE KDO

Julius Kambarage Nyerere

tanzanijski predsednik

»Imamo organizacijo afriške enotnosti, z vsemi njenimi slabostmi in napakami, pa vendar je to edina vseafriška organizacija, ki jo resnično zanima svoboda Afrike. Ne bi smeli razbiti te organizacije in Afriko na tiste, ki so vojaško vezani na zahod in tiste, ki bi zaradi boja proti neokolonializmu poiskali pomoč na drugi strani.« To so besede enega najizkušenejših afriških državnikov, tanzanijskega predsednika dr. Juliusa Nyerereja, s katerimi je zgovorno predstavil sedanji afriški trenutek. Veljalo bi povzeti še eno njegovo izjavo, ki ga zelo zgovorno predstavlja: »Zelimo biti prijatelji z vsem svetom in nikoli ne bomo dovolili, da nam prijatelji izbirajo sovražnike.«

Zaradi privrženosti politiki nevrščnosti in strpne graditve prijateljstva z vsemi miroljubnimi deželami sveta, je tanzanijski voditelj spoštovan sogovornik in državnik tudi zunaj Afrike.

Rodil se je leta 1922 na vzhodni obali jezera Viktorija. Bil mu je 39 let, ko je na vrhu Kilimandžara zagorela prva afriška baklja svobode, ko je postal voditelj tedanje Tanganjike, prve vzhodnoafriške države, ki si je izbojevala neodvisnost. Tedaj je že imel tudi svojo politično stranko Afriške nacionalne unije Tanganjike TANU, ki jo je ustanovil leta 1954, kmalu potem, ko se je po študiju na univerzi v Edinburgu vrnil v domovino. Pred tem je Nyerere študiral na slovitom vseučilišču Makerere v Ugandi. Tedaj in pozneje se je ukvarjal s številnimi vedami in štejejo ga za enega najbolj »učenih« afriških državnikov in politikov, ki pa je znan po svoji skromnosti, lahko bi rekli tudi asketizmu in gandhijevskem odnosu do življenja.

Nyerere je tudi »prvi graditelj« tanzanijskega socializma. Zanj je socializem misel, cilj, ne pa privrženost kateremukoli političnemu sistemu. O socializmu, kot ga razume on, je napisal vrsto člankov in študij (Svoboda in enotnost, Svoboda in socializem, Svoboda in razvoj), ukvarjal se je tudi s književnostjo (Shakespearejeva Julija Cezara je prevedel v jezik svahili), znano pa je, da je že kot predsednik v nekaj mesecih sam tako rekoč prehodil svojo domovino, da bi se seznanil z življenjem, skrbmi in željami svojih rojakov.

BRANKO KASTELIC

Nedelja, 25. junija

Prva izmena brigadirjev na letošnjih zveznih mladinskih delovnih akcijah v Sloveniji je slovesno zaključila svoje delo in prepustila delo na delovnih novih izmenah brigadirjev.

V okviru praznovanja stoletnice slovenske planinske organizacije so planinci to nedeljo odprli preurejeni Aljažev dom v Vratih pod Triglavom.

Tudi letošnjega tradicionalnega srečanja pevskih zborov v Sentvidu pri Stični se je udeležilo 120 pevskih zborov iz domačih krajev in zamejstva.

Ponedeljek, 26. junija

Na svoji seji se je sestel CK ZKS. Obravnaval je akcijsko in programsko usmeritev organizacij in komunistov po končanem 11. kongresu ZKJ ter nekatera statutarna in organizacijska vprašanja delovanja organizacij v prihodnjem obdobju.

V Portorožu se je začela »okrogla miza« domačih in tujih novinarjev o mednarodnih gospodarskih vprašanjih in odnosih ter novem gospodarskem redu v svetu.

Torek, 27. junija

Osrednja proslava dneva samoupravljalcev s podelitvijo priznanj je bila v prostorih slovenske skupščine, slavnostni govornik pa je bil predsednik zbora združenega dela Emil Tomažič.

V Novem Sadu je skupščina združenja klubov samoupravljalcev podelila letošnje zlato plaketo tovarišu Titu.

V slovenski skupščini se je skupaj z delegati zveznih zborov sestalo pet odborov za družbenoekonomsko vprašanja. Obravnavali so poročilo zveznega izvršnega sveta o dosedanjem izpolnjevanju srednjeročnega plana SFRJ in naslovili največ kritičnih pripomb in predlogov.

Sreda, 28. junija

V slovenski skupščini so se sestali na svojih sejah vsi trije zbori. Osrednje tamatsko področje se je nanašalo na poročilo o uresničevanju resolucije o ekonomskih odnosih Slovenije z deželami v razvoju. Zbori so obravnavali tudi razmere na področju študentske politike, ukinitve nočnega dela žensk in mladine ter nekatera aktualna vprašanja soglasij k finančnim načrtom in bilancam Narodne banke ter k nekaterim drugim aktom zvezne skupščine.

Četrtek, 29. junija

Na svoji redni seji se je sestel slovenski izvršni svet. Med drugim je obravnaval predlog paketa ukrepov in zakonov s področja celovitega preventivnega varstva zaposlenih v združenem delu.

V Ljubljani se je sestala na svoji prvi seji skupščina Skupnosti delovnih organizacij lokalnih sredstev obveščanja v Sloveniji, na kateri so obravnavali mesto, vlogo in naloge lokalnih sredstev obveščanja.

Petek, 30. junija

Skupnost slovenskih občin je pripravila v Radovljici posvetovanje o kmetijstvu. Na posvetu so predvsem obravnavali doseženi rezultati in izrabe travnatih površin, še posebej gospodarske s planinskimi travnatimi svetovi.

Pred praznikom 4. julija je več mladinskih in planinskih ter taborniških skupin odšlo na pohod po partizanskih poteh. Med največjimi skupinami je bila Cerkljska pohodna mladinska brigada, ki bo sklenila svoj pohod po partizanskih poteh na dan borca.

Republiški odbor sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije je bil od 26. do 29. junija gostitelj delegacije japonske federacije sindikata delavcev rudnikov kovin. Delegacija so sestavljali Toshio Tamura, pomočnik generalnega sekretarja vsejaponske federacije sindikata delavcev rudnikov kovin ZENKO, Kaneyoshi Nakatsuka, generalni sekretar sindikata Minami Chyubari TANRO in Shigeki Hiraga, pomočnik direktorja organizacijskega biroja federacije avtomobilskih delavcev JAW JIDOSHA ROREN.

Program obiska v Sloveniji je bil zelo pester in bogat. O organiziranosti in vsebini dela repu-

bliškega odbora sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije so se gostje seznanili v Ljubljani. Na obisku v občinski skupščini na Ravnah so spoznali delegatski sistem, organiziranost skupščine in pristojnosti posameznih zborov skupščine. Ogleдали so si tudi Rudnik Mežica in se s tamkajšnjimi družbenopolitičnimi delavci pogovarjali o položaju in perspektivi rudnika, organiziranosti samoupravljanja, sistemu planiranja in seveda o aktivnosti sindikalne organizacije.

Obisk v REK Velenje in razgovori so goste z Japonskega seznanili s položajem in perspektivo rudnika, organiziranostjo od temeljne organizacije združe-

nega dela do delovne organizacije, z organi samoupravljanja in njihovimi pristojnostmi ter z načinom odločanja delavcev. Glede dela sindikatov so se gosti še posebej zanimali za njegovo aktivnost na področju družbenega standarda. Prav zato so tudi obiskali nekatere ustanove družbenega standarda in se seznanili s stanovanjsko gradnjo.

Zadnji dan obiska v Sloveniji so imeli japonski sindikalni delovni razgovor s predstavniki samoupravne interesne skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, predvsem o načinu organiziranja, o organih SIS ter o osnovnih pravicah zavarovanca. Od tod je tudi naš posnetek.

A. A.

Seja sveta Zveze sindikatov Jugoslavije

8. kongres v novembru

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije je na četrtkovi plenarni seji sklenil, da bo 8. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije od 21. do 23. novembra letos v Beogradu. Na seji so sprejeli sklep o novi organiziranosti in metodah delovanja sveta ZSJ ter osnutek poročila o delu sveta v minulem štiritletnem obdobju. Poročilo je obrazložil predsednik sveta ZSJ Mika Špiljak.

Uvodoma je dejal, da je bila najpomembnejša naloga sindikatov v minulem štiritletnem obdobju uresničevanje določil zakona o združenem delu. O širini družbene akcije pri oblikovanju in sprejemanju zakona o združenem delu govori že podatek, da je v njej sodelovalo več kot 80 % delavcev. To je kazalec politične mobilizacije našega delavskega razreda, ki je že začel govoriti v jeziku zakona o združenem delu. Vendar pa, je opozoril Mika Špiljak, bi moral biti kritični do tega, kar pojasnjujemo kot samoupravne izkušnje. Ponekod namreč predlagajo rešitve, ki so v nasprotju z zakonom o združenem delu, pri tem pa sploh ne

pride do spopadov mnenj o teh stališčih.

Dobršen del uvodne obrazložitve je predsednik sveta ZSJ Mika Špiljak posvetil nalogam sindikatov pri uresničevanju dohodkovnih odnosov, zlasti na področju delitve po delu in rezultatih dela. Rekel je, da kljub pozitivnim primerom ni niti enega delovnega kolektiva, ki bi povsem in zadovoljivo izoblikoval delitve. Zavzel se je za izenačitev pogojev pridobivanja dohodka, ki so za zdaj zelo različni.

Ko je govoril o solidarnosti, je ostro obsodil lažno solidarnost, rekoč, da ni solidarnosti ob nedejni. Pomagati je treba tistim organizacijam, ki niso po svoji krivdi zašle v težak položaj, in tistim posameznikom, ki iz objektivnih razlogov ne morejo ustvarjati poprečnega osebnega dohodka. Vsaka druga solidarnost ali celo solidarnost za nedelo ni socialistična solidarnost in je v nasprotju z delitvijo po delu.

Ko je govoril o pomenu delovne storilnosti, za katero je

dejal, da je sintetični kazalec učinkovitosti celotne politike družbe, je Mika Špiljak govoril o potrebi sredstev za razširjeno produkcijo in investicije, o čemer najmanj odločajo tisti, ki ta sredstva ustvarjajo. Praviloma nesmotrno porabljajo denar prav tisti, ki z malo dela lahko dosegajo dohodek in kjer o produkciji odločajo drugi.

Predsednik Mika Špiljak je govoril tudi o družbeni prehrani, varstvu pri delu, skrbi za otroke, počitku in rekreaciji ter stanovanjski graditvi. V reševanju problemov na teh področjih se je sindikat bolj ali manj uspešno vključeval. Ko je govoril o organizacijskih spremembah v sindikatih v skladu s spremembami v političnem sistemu, je rekel, da ustanove, ki smo jih oblikovali, ne bodo in ne morejo same po sebi zagotoviti rezultatov brez vsakdanjih prizadevanj delavskega razreda. Dosedanje organizacijske oblike sindikatov so bile marsikdaj preozke za njihove naloge.

Č. R.

TA TEDEN V ŽARIŠČU

TRST — Rezultati volitev v Furlaniji-Juljski krajini so presenetljivi, čeprav ne nepričakovani. Njihova značilnost je skorajda nespremenjena podoba obeh največjih strank — krščansko demokratske in komunistične, precejšnje nazadovanje socialistov ter uveljavljanje lokalnih list. Skrbi zbujajo predvsem občinski svet izšla kot najmočnejša politična stranka tako imenovana »Lista za Trst«, ki združuje volilce najrazličnejšega političnega poretka, vsem pa je skupen nastop proti osimskim sporazumom in dobremu sosedskemu sodelovanju med Italijo in Jugoslavijo. Nastopajo tudi proti vladi v Rimu, ki jo dolžijo, da je Trstu vzela nekdanjo slavo in bogastvo.

SANA, ADEN — Oba Jemena, državi ob Rdečem morju, sta nenadoma izgubila predsednika. Dogodki so si bliskovito sledili. Najprej je eksplozija »peklenjskega stroja«, ki je bil v torbi južnojemenskega diplomata, ki je bil na sprejemu pri predsedniku severnega Jemena, ubila predsednika te države Gašmija. Temu so sledili nemiri v južnem Jemenu, odstop južnojemenskega predsednika Alija, ki je zatem skušal izvesti državni udar in je bil v spopadih, ki so izbruhnili, tudi ubit. Odnosi med Jemenoma so zdaj na moč zaostreni. Dramatični dogodki v teh deželah kažejo predvsem na to, da je njun največji problem dejstvo, da sta na enem izmed tistih krajev sveta, ki so zaradi svojega pomena prizorišče krizanja in kosaanja interesov tujih sil, arabskih in nearabskih.

BEOGRAD — Na obisku v Jugoslaviji je bil predsednik prejidamo KP Japonske Kendzi Mi-jamoto. Sprejel ga je tudi predsednik ZKJ Josip Broz Tito in se

z njim pogovarjal zlasti o mednarodnih razmerah, položaju v mednarodnem delavskem gibanju ter o graditvi socializma v naši državi, za kar je gost iz Japonske pokazal še posebno zanimanje. Govor je bil tudi o razmerah, v katerih deluje japonska KP, ki se zavzema za to, da ima vsaka partija pravico razvijati svojo lastno politiko, za katero mora biti odgovorna revolucionarnemu gibanju v svoji državi.

MOSKVA, WASHINGTON — Čeprav ameriški voditelj Jimmy Carter sploh ni napovedal »druge hladne vojne« med veselima je izjavil, da se je ta vojna, vsaj kar zadeva ZDA, končala. Dejal je celo, da si želi ne samo sporazume o omejitvi oboroževalne tekme, marveč tudi prijateljstvo z drugo veselilo. Tudi v Moskvi je zdaj čutili, da prihaja do otropitve odnosov med državama, ki so bili v minulih tednih in mesecih doobra »hladni« in so bistveno poslabšali mednarodno ozračje.

LUANDA — Zaradi težkega položaja, v katerem LR Angola živi že dolgo časa (na severu zaradi zaostrenih odnosov z Zairom, na jugu zaradi nenehnih vdorov pripadnikov izdajalskih angolskih gibanj UNITA in FNLA, palačancev in južnoafriških rasističnih čet), je očitno njeno odpiranje navzven. Razmere, v kakršnih živi, so namreč povzročile določeno osamo in enostransko navezanost. Tako sta se sestala predsednika Netto in predsednik nekdanje kolonialne metropole Portugalske Eanes in podpisala sporazum o prijateljstvu in sodelovanju, hkrati pa se je v Luandi mudil ameriški odposlanec, kar daje slutiti, da prihaja do izboljšanja odnosov med državama.

BRANKO KASTELIC

Prvi oprijemljivi predlogi za rešitev Utoka

Izhod je preusmeritev?

Pogovor so postavili na giavo v kamniškem Utoku, kjer niso vedeli, kam s čevlji

Ciril Brajer

Zgodovina poslovanja v Utoku ni razveseljiva. Številni vzroki, ki segajo vrsto let nazaj, že tri leta povzročajo poslovanje z izgubo. Osnovni vzrok je gotovo ta, da so hoteli zajemati s preveliko žlico. Kar naprej so povečevali proizvodnjo usnja, čeprav so bili izgledi, da bi vso prodali, milo rečeno, majhni. Pred devetimi leti so začeli izdelovati konfekcijo in tudi to proizvodnjo so kar naprej dvigali — prodajne mreže, ki naj bi jo spravila v promet, pa niso imeli. Da bi se rešili, so zgradili tovarno Ipok, v kateri so izdelovali plastične obuteve. Žal pa so se tudi ti izdelki začeli kopičiti v skladiščih.

Ostanek dohodka je iz leta v leto upadal, leta 1975 so že imeli 10 milijonov dinarjev izgube, ki se je že naslednje leto podvojila. Lani so jo sicer nekoliko zmanjšali, vendar so morali začeti resno razmišljati, ali naj sploh še vztrajajo — in če, na kakšen način.

Tri leta agonije je delovni kolektiv seveda finančno in kadrovsko izčrpalo. Graditev Ipoka so sicer že ustavili, posledice te nepremišljene naložbe pa jih še peče. Zaradi nje so zanemarili strojno in tehnološko modernizacijo TOZD Usnjarna, katero je pomanjkanje kakovostnih surovin, ki prizadeva vse slovenske usnarje, zalotilo nepripravljeno in gospodarsko oslابلjeno. Strokovnjaki so začeli zapuščati »tonečo ladjo« in kakovost proizvodnje ter produktivnost sta še bolj padli. Lani v drugi polovici leta so izdelali sanacijski načrt, ki

pa je zajel le letošnje leto. Kratkoročnost je njegova osnovna slabost, slabo pa je bil obdelan tudi problem kadrov. Ker je le strokovnost porok kakovosti, skrbi ta pomanjkljivost predvsem predelovalce, ki naj bi sodelovali pri reševanju. Sanacijski program je sprožil številne razprave, katerih zaključek je nujnost preusmeritve v kakšno drugo dejavnost. Taka preusmeritev zahteva dolgoročno načrtovanje in Utok je moral svoj program ustrezno dopolniti v sodelovanju z Industrijo usnja Vrhnika ter Koteks-Tobusom.

Dopolnjeni sanacijski program zajema obdobje 1978—1982. Namok v Usnjarni bodo zmanjšali za 10 odstotkov in surovino bodo morali bolj izkoristiti z novimi tehnološkimi rešitvami. V TOZD Konfekcija bodo že letos zmanjšali število zaposlenih, izdelovali pa bodo predvsem oblačila iz svinjskega usnja. Usnjarsko dejavnost bodo morali postopno zamenjati z boljšimi, rentabilnejšimi proizvodnimi programi. Zdaj imajo le dva dopolnilna programa, ki usnje čim bolj finalizirata in večata njegovo majhno akumulacijo. Izdelujejo drobno usnjeno galanterijo iz usnja, ki ostane po krojenju konfekcije. Lastno tapetniško usnje uporabljajo za proizvodnjo sedežnih garnitur, pri čemer pripravljajo samoupravni sporazum z Novo opremo iz Slovenj Gradca.

Za pomemben sanacijski ukrep smatrajo nadaljnje zmanjševanje števila zaposlenih

(predvsem na režijskih delovnih mestih). Tako bodo znižali stroške in povečali proizvodnost. Večjo pozornost bodo posvetili izobraževanju delavcev, saj mnogi opravljajo dela, za katera še zdaleč niso usposobljeni. Tu jih peče še dodatne težave: mnogo delavcev so že usposobili, nato pa so jim ti obrnili hrbet.

Ko bodo našli ustrezne proizvodne programe, bodo ukiniteli predelavo usnja. Zato v sedanjo dejavnost seveda ne nameravajo veliko vlagati. Osnovnih sredstev bodo nabavili le toliko, da bodo lahko nadomestili iztrošena. Predvidevajo, da jih bo do leta 1982 to stalo približno 12,5 milijona dinarjev. Radi bi se znebili kratkoročnih obveznosti, saj nameravajo kratkoročnih posojil dražje poslovanje. Pri financiranju se zanašajo na sodelovanje Gospodarske banke Ljubljanske banke, ki naj bi krila izgubo, katero je 1976 »proizvedel« Ipok in sta jo solidarno prevzeli ostali TOZD. Izgubo Usnjarne iz leta 1977 naj bi kril Sklad skupnih rezerv SR Slovenije s sanacijskim kreditom. Dokaj nizek ostanek čistega dohodka predvidevajo še v zadnjih treh letih prehodnega obdobja, letošnje pa se bo zaključilo še z izgubo — predvidevajo 6 milijonov dinarjev. V Utoku pričakujejo, da jo bodo lahko pokrili z obveznicami federacije, katere zbirajo pri kupcih in dobaviteljih. Ljubljanska banka je pristala, da jih bo eskontirala.

Če bodo v vsem tem uspeli, jih čaka še prodaja treh proizvodnih

linij bivšega Ipoka. Uspeh prodaje je dvomljiv in grozi jim negativni finančni učinek likvidacije. Upajo, da bo tudi to izgubo pokrila banka.

Tak je trenutno položaj v Utoku. Komisija, kateri so predložili sanacijski načrt, je seveda zahtevala mnenje TOZD panoge o tem, kje je prostor te delovne organizacije v slovenskem gospodarstvu. Izvršni odbor združenja TOZD usnjarsko-predelovalne industrije je programu prižgal zeleno luč, saj navzlic nekaterim pomanjkljivostim prinaša prve oprijemljive možnosti za rešitev. Zanj so se opredelili s pridržki, ki jih bodo skupno obravnavali in odpravili. Poudarili so tudi nujnost čim tesnejše povezanosti z industrijo usnja Vrhnika in Koteks-Tobusom in potrebo po družbeni solidarnosti. To so zdaj prvi koraki naprej, niso veliki, a Utokovi delavci bodo po večletnem tavanju v temi le videli nekaj svetlobe.

KOMENTATORJEV STOLPEC

Brez odlašanja k dejanjem

Boris Rugelj

V uvodni besedi na XI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije je predsednik Tito poudaril: »Boj za večjo produktivnost, za boljšo organizacijo gospodarstva na samoupravnih temeljih in za večjo stabilnost našega gospodarskega razvoja sploh v prihodnjem obdobju naj bo temeljni preizkusni kamen akcijske sposobnosti komunistov!«

Razprava na kongresu ter sklepi kongresa so samo še potrdili velik pomen boja za večjo gospodarsko stabilnost, v kateri se moramo seveda vključiti vsi, komunisti pa kot glavna gonilna sila. V tem boju moramo napeti vse sile, da bi premagali vse tiste dosedanje slabosti (ki jih, žal, ni malo), ki niso objektivne narave.

Predsednik Tito je med drugim tudi dejal: »Stalna rast produktivnosti dela je edina resnična podlaga za celoten gospodarski vzpon, za krepitev materialnega in socialnega položaja vsakega posameznika in za uspešno reševanje številnih bistvenih vprašanj družbenega razvoja.«

Ter: »Naš samoupravni sistem, dosežena raven tehnične opremljenosti dela in sposobni kadri so dajali vse možnosti, da pri tem dosežemo večji napredek. Tega nismo izkoristili, česar pa v prihodnje ne smemo več dovoliti. Kajti zastoj pri dvigu produktivnosti dela postaja zavora za nadaljnji vsestranski napredek.«

Produktivnost dela seveda ni samo pridnost delavcev za stroji. Družbi je najpomembnejše, na kratko povedano, kako se obrne vsak dinar, ki ga vložijo v proizvodnjo. Vsa finančna vlaganja, tudi tista, ki niso neposredno namenjena proizvodnji, kot na primer vlaganja v zdravstveno varstvo, izobraževanje in še druga, bi morala v svojem konč-

nem namenu prispevati k večji trdnosti gospodarstva.

Prav pri izkoriščanju ustvarjenega dohodka pa smo premalo smotrnno ravnali. Trošili smo ga in ga še trošimo pogosto zelo neracionalno, ob tem pa varčujemo na nepravniških mestih (na primer pri osebnih dohodkih zares produktivnih delavcev, strokovnjakov in inovatorjev). Z načinom porabe smo pogosto dejanski produktivni delavci, strokovnjaki in inovatorji (dohodki) moč našega gospodarstva. Tako je prihajalo do absurda, da naši delavci delali vsaj tako pridno kot delavci v tujini, učinek njihovega truda (dohodki) pa je bil nekajkrat slabši.

Ukrepi, ki smo jih sprejemali proti takšnemu ravnanju, so sicer v marsičem pomagali izboljševati stanje, toda pogosto so bili neravnani preveč kratkoročno in bili so tudi medsebojno neusklajeni. Pogosto pa se v združenem delu — celo v zadnjem obdobju — sprejetju zakona o združenem delu, nismo obnašali dosledno — v skladu s stališči, ki smo jih sam (teoretično) sprejemali in zagovarjali. Ozka, podjetniško usmerjena stališča in miselnost so bila kajpak v nasprotju z družbenimi koristmi (ki pa smo jim javno dajali vso podporo).

Kongres je razgalil naše slabosti, vendar je hkrati tudi pokazal pot naprej. Vsem pozitivnim silam v naši družbi, ki se zavzemajo za resnično uravnotežen in hitrejši razvoj družbe, pa je davsko moralno spodbudo in politično oporo v njihovem boju za družbeno koristno razreševanje vprašanj, težav, dilem...

Tito je tudi dejal: »Zdaj moramo od vseh besed, ki smo jih spregovorili tu, preiti k dejanjem.«

Takoj, brez odlašanja in brez (do sedaj pogostega) stališča, celo za razreševanje teh vprašanj pristojni drugi...

Ljubljana

Izgube (še) ne skrbnjujejo

Kako slabo, kot letošnje, se za slovenske gozdarje že dolgo ni začelo nobeno poslovno leto. Samo v prvih treh mesecih so prigrisali skupaj za 37 milijonov dinarjev izgube, kar je za 11 milijonov več, kakor so v enakem obdobju ustvarili — poslovne sklada. Ta izguba je tolikšna, kot je bila lani v celem letu. Vzrokov zanjo je več, trdijo gozdarji, med drugimi je tudi slabo vreme preprečilo obsežnejšo sečnjo. Toda zaskrbljeni v gozdnih gospodarstvih niso, čeprav tudi podatki iz lesno predelovalne industrije niso spodbudni. V lesno predelovalni industriji zaskrbljuje predvsem povečanje izgub tako pri iveraših kot pri pohištvu industriji ter izvozni rezultati. Izboljšanje povpraševanja po pohištvu doma (zavoljo ugodnejših pogojev najemanja potrošniških posojil) je seveda prenekatere tovarno v veliki meri odvrnilo od nerentabilnega izvoza. V sindikatu delavcev lesne industrije in gozdarstva sodijo, da bi veljalo okrepiti ukrepe, ki spodbujajo izvoz. Še posebej pa bi morali — tudi prek družbenopolitičnih organizacij — v kolektivnih teh dejavnosti širiti zavest — oziroma spoznanje, da je bodočnost pohištvu in lesnopredelovalni industriji predvsem v širjenju izvozne dejavnosti. Kratkoročno razreševanje težav s prodajo izdelkov pod zelo ugodnimi kreditnimi pogoji pa seveda zamegljuje pravo stanje v lesno predelovalni industriji. Naravnavanje poslovnosti po takih pogojih gospodar-

jenja niti lesno-predelovalni industriji, niti gozdarstvu ne bo prineslo koristi. Zategadelj so v sindikatih, ko so obravnavali poslovne rezultate teh dejavnosti, poudarili pomen tesnejšega dohodkovnega povezovanja zlasti po tako imenovani »vertikali«, med sorodnimi podjetji pa predvsem — ustrezno razmejitev proizvodnih programov.

R. B.

Ljubljana

Znatno manjši uvoz

Delavcem Julona je proizvodnja delala velike težave in pošteno so se morali potruditi, da so jo uredili. Ko so videli, da jim bo sanacija uspela, so začeli razmišljati o novi tovarni poliamidnih vlaken. Družbeni plan SR Slovenije predvideva v letih 1976—1980 dvig proizvodnje teh vlaken za 10.000 ton. Julon jih bo proti koncu tega obdobja lahko proizvedel 12.000 ton in s to količino pokrila 60 odstotkov potreb jugoslovanskega trga. Zdaj moramo to surovino v celoti uvoziti iz zahodnih držav, julonova nova tovarna pa bo uvoz zmanjšala za približno 30 milijonov dolarjev letno. Njen čisti devizni učinek bo vsaj 15 milijonov dolarjev na leto. Novo proizvodnjo bodo zgradili ob že obstoječi v industrijski coni Moste in dela bi radi zaključili do konca julija. Naložba je usklajena z načrti naše tekstilne industrije, saj jo bo rešila precejšnjega dela uvoza. Vendar pa tekstilem — sovlagateljem iz Slovenije in drugih republik (glavna investicija

torja sta Julon in metliška Bete) primanjkuje lastnih sredstev. Iz zagate jih je rešila LB — Gospodarska banka Ljubljana, ki je investitorju s svojimi sredstvi pomagala najti sovlagatelje.

C. B.

Maribor

Sodobnejša proizvodnja

Delavci mariborske Metalne se lahko s ponosom ozrejo nazaj. Pred nekaj leti jim je šlo še pošteno »za nohte«, pa so zavihali roke, se bolje organizirali, uredili kadrovska vprašanja in izdelalali sanacijski načrt. V prvem obdobju so pokrili izgubo, v drugem so že uspešno poslovali — kolikor so jim to dopuščale proizvodne zmogljivosti. Zdaj se pripravljajo na tretje obdobje sanacije, v katerem nameravajo dane proizvodne zmogljivosti razširiti, zgraditi več novih in investirati v razvoj novih izdelkov. Odločali se bodo predvsem za proizvodne programe, ki zahtevajo najodobnejšo tehnologijo in seveda visoko strokovno delo. Izdelovali bodo opremo za jedrske elektrarne, termoelektrarne, naftovode, plinovode in drugo specifično opremo. V Metalni so se odločili za velike naložbe v TOZD tovarna investicijske opreme. Zgradili bodo proizvodno dvorano za težko mehansko obdelavo, s katero bodo pridobili skoraj 4000 kvadratnih metrov proizvodne površine, k mehanskemu obratu bodo pridrili 1200 kvadratnih metrov, nov obrat protikorozijske zaščite pa jim bo dal 1200 kvadratnih metrov novih proizvodnih prostorov. Za približno 800 delav-

cev bodo zgradili še garderobe, kopalnice, v novih objektih pa bo prostor tudi za več skladišč.

C. B.

Slovenski usnarji in predelovalci zaskrbljeni

Manj »administriranja«

Ciril Brajer

Izvršni odbor združenja TOZD usnjarsko predelovalne industrije pri Gospodarski zbornici SRS je ocenil poslovanje svojih OZD v lanskem letu in prvih treh mesecih letošnjega leta. Leto 1977 je bilo prvo leto novega poimenovanja — OZD prejšnje usnjarske industrije so zdaj razvrščene v dve panogi, v proizvodnjo usnja in krzna ter v proizvodnjo usnjene obutve in galanterije.

Lani je obseg proizvodnje obeh panog močno zaostal za poprečno stopnjo rasti industrijske proizvodnje, prav tako so slovenske OZD poslovale slabše kot druge v panogi iz drugih republik. Vzrok je med drugim neuredna oskrba z repromaterialom, ki je povzročila kopičenje zaloga, zamujanje sezon in s tem zaradi naknadnih zniževanj cen velik izpad celotnega prihodka. Velik del repromateriala morajo usnarji uvoziti in tu se začne stvar zapletati. Če neurejenemu položaju dobave repromateriala dodamo še administrativno omejevanje cen, pridemo do nekajmedamno nižjega ostanaka dohodka. Dohodek se je v obeh panogah povečal približno na ravni celotnega prihodka. Panogi še

zdaleč nista mogli zbrati dovolj lastnih sredstev za nujno tehnološko posodobljanje proizvodnega procesa, prav to pa je ključni pogoj vključevanja v mednarodno delitev dela. Osebnih dohodki so naraščali počasneje od poprečne stopnje rasti v industriji in obe panogi sta po višini osebnega dohodka na zaposlenega med zadnjimi. Lani ni bilo nobenih večjih širjenj ali posodabljanj, čeprav je iztrošena osnovnih sredstev bistveno večja kot v industriji. Stanje je dokaj resno, saj je zaradi dragih repromaterialov čim večja produktivnost eden pogojev za obstoj te industrije. Take razmere v preskrbi z repromaterialom, opremo in gibanje cen so OZD prisilili, da so v proizvodnem procesu angažirale znatno večji obseg obratnih sredstev. Te potrebe so krili pretežno s posojili. Pregled rezultatov panog za letošnje prvo trimesečje kaže nagnjenost k nadaljnji stagnaciji. Res se je obseg proizvodnje obutve in galanterije povečal za nekaj odstotkov, se vedno pa zaostaja za poprečjem celotne industrije. V tej panogi se je nekoliko povečala tudi proizvodnost, ki v usnjarnah ostaja na lanskem ravni. Nižjemu tempu rasti

proizvodnje se prilagaja tudi obseg zaposlenosti.

Nadaljujejo se tudi težave na trgu surovin in gotovih izdelkov. Cene slednjih ne spremljajo cen uvoženih surovin, osebnih dohodkov in drugih stroškovnih pritiskov. Njihovo rast omejuje še velika konkurenca na domačem in tujem trgu. Produktivnost akumulativna sposobnost panog, primanjkuje razpoložljivih investicijskih sredstev in zaostanek osebnega dohodka za ostalimi panogami v industriji še narašča. Omejitve v uvozu opreme bodo še naprej povzročale zaostanek za ravnijo svetovne tehnologije in s tem oteževali uspešno vključevanje v mednarodno delitev dela.

Pri vsem tem pa sta panogi gozdarstvo in lesnopredelovalna industrija spodarsko gotovo zanimivi. Njun delež izvoza v skupni realizaciji je velik in prevladuje izvoz na zahodna tržišča. Izhod iz zagate v manjšem administrativnem poseganju v izvozno-uvožno režim ter v oblikovanje cen. Koristno bi morali spremeniti tudi način in vsebino samoupravnega sporazumevanja. Določen predpis naj bi veljal vsaj toliko časa, dokler ni sprejet nov. Zdaj to, žal, ne velja in časa za prilagajanje je veliko premalo.

4. športne igre obrtnikov in pri njih zaposlenih delavcev Slovenije ŠIOD — 78

Igre imajo svoje junake!

Ljutomerčani so bili minulo soboto in nedeljo gostitelji velike športne manifestacije — četrtnih športnih iger obrtnikov in pri njih zaposlenih delavcev — ŠIOD 78.

Že dan prej, v petek zvečer, je bil v domu kulture v Ljutomeru svečan sprejem za goste, kjer je zboranim spregovoril predsednik skupščine občine Ljutomer Franc Štrkl, nato je v krajšem kulturnem programu nastopil ljubotomski oktet, udeleženci pa so si ogledali tudi film o tretjih športnih iger obrtnikov, ki so bile lani v Ljubljani. Osrednja prireditev letošnjih obrtniških športnih iger pa je bila v soboto dopoldne in se je začela s svečano povorko vseh udeležencev iger, sodelovali pa so tudi dijaki in dijakinje ljubotomerske gimnazije in učenci osnovne šole ter godba na pihala. Ob 9. uri so se vsi zbrali na ljubotomskem stadionu, kjer je po uvodnih besedah Jožeta Stolnika, predsednika organizacijskega odbora iger ter predsednika združenja samostojnih obrtnikov Ljutomer svečano odprl igre Andrej Verbič, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije in predsednik občinskega predsedstva.

Več kot 2000 nastopajočih iz vse Slovenije je v devetih disciplinah prikazalo odlično pripravljenost in doseglo zelo dobre re-

zultate. Velik boj se je razvel med lanski zmagovalci iger Mariborčani in drugouvrščenimi Kranjčani. Tudi domačini so se potegovali za najvišje mesto. Maribor in Kranj sta tokrat zamenjala mesti. Zasluženo so slavili Kranjčani ...

Med številnimi panogami in množico nastopajočih se je bilo težko odločiti za najljepše in najzanimivejše dvoboje. Nekateri so bili navdušeni nad vleko vrvi, drugi so iz srca zaploskali kolezarjem, plavalcem, igralcem namiznega tenisa, kegljavcem ...

Igre imajo svoje junake. Mi smo se odločili za Džonija Pavlovskega iz Radovljice, ki ima največ zaslug, da je njegova ekipa osvojila prvo mesto v malem nogometu. Pravzaprav so igralci Združenja samostojnih obrtnikov Radovljica pripravili veliko presenečenje, saj skoraj nihče ni pričakoval njihovo zmagovalje ...

Velja omeniti, da so igralci Radovljice do finala kar trikrat zapored izločili nasprotnika s streljanjem najstrožjih kazni. Tudi finalni obračun s Kranjčani se je v rednem času skončal brez zmagovalca. Tako so morali odločiti kazenski strelji. Po treh udarcih z bele točke še vedno ni bilo zmagovalca. In tedaj je stopil na prizorišče Džoni Pavlovki, sicer igralec v polju, vendar pa

vratar pri streljanju kazenskih strelcev. Potem ko je njegov udarec zanesljivo končal v mreži, je sam učinkovito ubranil strel nasprotnika.

Čeprav vreme ni bilo najbolj naklonjeno tekmovalcem, so igre uspeli, za kar gre pohvala organizatorjem prireditve, so jih izpeljali brez napake.

Rezultati:
Moški — ekipno: kegljanje: 1. ZSO Ljutomer 387 podrtih kegljev, 2. ZSO Maribor 383, 3. ZSO Ptuj 368.

Ženske: 1. ZSO Kranj 165, 2. ZSO Lj. Vič-Rudnik 122, 3. ZSO Lj. Moste-Polje 119.

Streljanje — moški: 1. ZSO Kranj 341 krogov, 2. ZSO Žalec 328, 3. ZSO Krško 322. **Posamezno:** 1. Ogrin (SRČ SRS) 91, 2. Peternei (Kranj) 91,3.

Ženske: 1. DSA Maribor 267, 2. ZSO Lj. Moste-Polje 237, 3. ZSO Kranj 223.

Posamezno: 1. Vočanec (DSA Maribor) 73, 2. Jelen (ZSO Ljutomer) 72, 3. Lenko (ZSO Lj. Moste) 70.

Mali nogomet: 1. ZSO Radovljica 44 točk, 2. ZSO Kranj 40, 3. DSA Maribor 37, 4. ZSO Celje 35 točk.

Vleka vrvi: 1. DSA Maribor 27, 2. ZSO Novo mesto 23, 3. ZSO Ljutomer 20.

Namizni tenis — moški ekipno: 1. ZSO Maribor 35, 2. ZSO

Slov. Gradec 31, 3. ZSO Lj. Vič-Rudnik 28.

Ženske ekipno: 1. ZSO Lj. Vič-Rudnik 12, 2. OOS Maribor 8, 3. ZSO M. Sobota 5.

Šah, moški ekipno: Šah, moški ekipno: 1. ZSO Radovljica 30, 2. ZSO Krško 26, 3. ZSO Žalec 23.

Ženske ekipno: 1. SKČ SRS 6, 2. ZSO Lj. Vič-Rudnik 3, 3. ZSO Ptuj 1

Plavanje, moški ekipno: 1. ZSO Krško 20, 2. ZSO Celje 16, 3. ZSO Radovljica 13 točk.

Ženske ekipno: 1. ZSO Ljutomer 6, 2. ZSO Kranj 3, 3. DSA Maribor 1.

Atletika, moški ekipno: 1. ZSO Ljutomer 27, 2. ZSO Celje 23, 3. DSA Maribor 20.

Ženske ekipno: 1. ZSO Ljutomer 16, 2. ZSO Krško 12, 3. ZSO Kamnik 9.

Kolesarjenje: 1. ZSO Kranj 20, 2. ZSO Lj. Moste-Polje 16, 3. OOS Lj. Bežigrad 13 točk.

Končni vrstni red ekip: 1. ZSO Kranj 230 točk, 2. DSA Maribor 220, 3. ZSO Ljutomer 212, 4. ZSO Krško 178, 5. ZSO Maribor 172, 6. ZSO Ljubljana Vič-Rudnik 163, 7. ZSO Žalec 156, 8. ZSO Celje 150, 9. OOS Maribor 143,5, 10. ZSO Radovljica 137 točk.

NIKO ŠOŠTARIČ

Foto: A. Ul.

Z letošnjega nogometnega finala slovenskih gradbincev v Izoli.

Razgibane delavske športne igre

V žalski občini so v mesecu juniju pripravili več občinskih sindikalnih tekmovanj.

Tako so pripravili v Preboldu dve občinske sindikalne Trim igre, kjer je nastopilo kar 46 ekip iz 23 organizacij združenega dela. Tekmovali so v zaganju hlodov, v pikada, prevažanju tovora s samokolnico, prenašanju vode na ramenih v obliki štafete ter v metanju obroča na kol. Pri ženskah do 25 let je zmagala ekipa Garanta iz Polzele, do 35 let SIP Sempeter, do 45 let Garant iz Polzele. Ekipni zmagovalec vseh treh kategorij je postal Garant iz Polzele. Pri moških do 25 let so največ znanja pokazali zaposleni v Savinjskem magazinu Žalec, do 35 let pa iz Komunalnega podjetja Žalec. Zmagovalec obeh kategorij pa je postal Savinjski magazin Žalec. Pri moških do 45 let Ferralit Žalec, nad 45 let SIP Sempeter. Upošteva rezultate zmagal Garanta iz Polzele.

Na kegljišču v Preboldu je bilo tekmovanje v kegljanju, kjer je nastopilo kar 320 posameznikov iz 26 OZD. **Rezultati: posamezni članice 100 lučajev:** 1. Cilenšek (Hmezad) 408, 2. Milošič (na) 404, 3. Zupanc (Občina) 385. **Ekipno 4x100:** 1. Hmezad 1379, 2. Občina Žalec 1365, 3. Savinjski magazin Žalec 1355. **Starejši člani 100 lučajev:**

1. Cmok (Hmezad) 444, 2. Satler (Aero) 440, 3. Velepčič (SIP) 432. **Ekipno 6x100:** 1. SIP Sempeter 2412, 2. Hmezad 2395, 3. AERO 2305. **Mlajši člani 100 lučajev:** 1. Žigon (obrniki) 466, 2. Grešak (Ferralit) 437, 3. Brglez (Sav. Mag. Žalec) 434. **Ekipno 6x100:** 1. SIP Sempeter 2417, 2. Ferralit Žalec 2379, 3. TT Prebold 2356.

Na občinskem sindikalnem tekmovanju v šahu, ki je bilo v dvorani Hmezada v Žalcu, se je pomerilo 14 ekip. **Vrstni red:** 1. SIP Sempeter 14 točk, 2. MIK Prebold 13, 3. Tekstilna tovarna Prebold 12 točk itd.

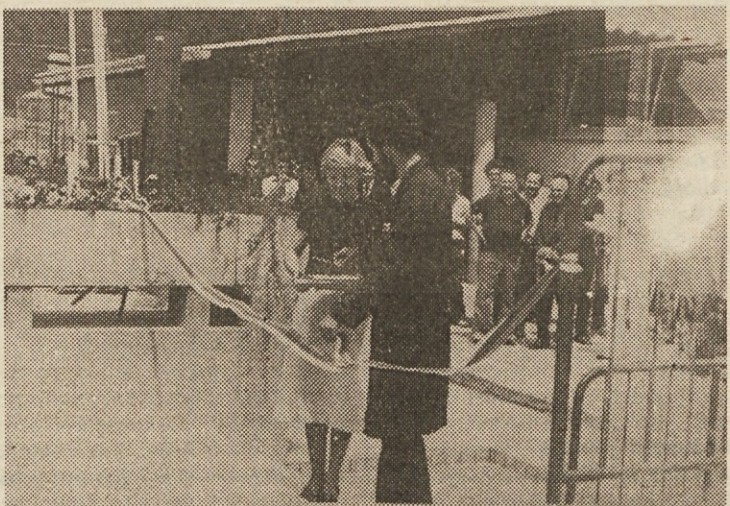
Po petih disciplinah (smučanju, odbojki, šahu, kegljanju) pri ženskah vodi SIP Sempeter in Savinjski magazin Žalec po 40 točk., sledi: Skupščina občine Žalec 31, Garant Polzela, Ferralit Žalec, po 27 točk itd. Pri mlajših članih vodi SIP Sempeter s 74 točkami, sledi: Ferralit Žalec 67, Juteks Žalec 52, Hmezad 49, Garant Polzela 48 točk itd. Pri starejših vodi Ferralit Žalec 66 točk, sledi: SIP Sempeter 63, Sigma Žalec 55, Juteks Žalec 50 točk itd. **V B programu pa vodi LIK Savinja Sempeter z 18 točkami,** sledijo pa MIK Prebold, NAMA Žalec, Obrtniki s po 10 točkami itd.

TONE TAVČAR

V Belinki nov športno-rekreacijski center

Dve muhi na mah

Nedavno tega so v delovni organizaciji Belinka v Šentjankobu ob Savi odprli športno-rekreacijski center, ki premore kopalnico in igrišča za nogomet, košarko, odbojko, rokomet itd. Delavci Belinke so poleg tega zgradili tudi dokaj prostorno stavbo, v kateri bo garderoba, bife in manjša dvorana za igranje namiznega tenisa ter šaha. Belinka je omenjeni športni objekt gradila leto dni in je veljal

Takole je Zoran Smrke, vodja službe za meritve in regulacije, prerezal slavnostni trak in s tem zbranim oznanil, da je Belinkin športnorekreacijski center odprt.

blizu 6 milijonov dinarjev. Kot so poudarili na nedavni slovesni otvoritvi, se bodo novih športnih zmogljivosti v Belinki lahko posluževali tudi občani iz KS Šentjakob-Podgorica, kajpak pa tudi vsi drugi, ki jih bo zamikala zdrava šentjankobska voda. Treba pa je omeniti, da kopalnice ne bo služilo le kopalcem, temveč tudi protipožarni varnosti v tej delovni organizaciji.

I. K.

ŠPORTNI KOMENTAR

Korak naprej, dva nazaj?

Predsedstvo Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije je te dni kritično razpravljalo o rezultatih dejavnosti šolskih športnih društev. V zvezi z novo usmeritvijo telesnokulturnega življenja v naši republici je namreč prišlo do nekaterih nezaželenih sprememb tudi v dejavnosti šolskih športnih društev. Z uvažanjem selekcij smo v nemalo primerih ohromili osnovno dejavnost društev, to je skrb za množičnost. Ob tem pa očitno pozabljamo, da je pogoj za uspešno delo selekcij prav množičnost, da moramo v prvi vrsti poskrbeti za to, da bo na naših osnovnih in srednjih šolah čim več aktivnih. In, ko bomo uspešno opravili ta prvi korak, bomo lahko mislili tudi na drugega, to je na večjo skrb za delo z najboljšimi, veliko obetajočimi mladimi ljudmi, na delo s talenti.

Zanimivo in značilno je, da so tudi občinske telesnokulturne skupnosti posvetile vso pozornost le selekcijam, kar je še kako prizadelo dejavnost šolskih športnih društev, še posebno v srednjih šolah. Rezultat vsega tega je, da so mnoge krožke na šolah preimenovali v selekcije in istočasno zmanjšali število učencev, ki so bili doslej aktivni v krožkih.

O omenjeni problematiki so zato pred nedavnim razpravljali tudi na svetu za telesno kulturo pri republiški konferenci SZDL. Poudarili so predvsem neurejen sistem financiranja, ki je daleč od takšnega, ki bi spodbujal množičnost. Učitelji in vsi tisti, ki delajo s selekcijami, imajo urejeno nagajevanje, medtem ko za množično vadbo, ki naj bi bila na skrbi izobraževalnih skupnosti, finansiranje še ni urejeno. Vsa ta neskladja v nagajevanju seveda povzročajo, da množična dejavnost v mnogih šolskih športnih društvih usiha.

Izkušnje so tudi pokazale, da želijo posamezne šole vzdrževati po več selekcioniranih skupin,

kar je po mnenju strokovnjakov povsem nevzdržno. Znano namreč je, da lahko ena sama šola nudi pogoje za uspešno delo največ eni ali morda dvema izbranim skupinama. Le v teh primerih imajo selekcije vse pogoje za zahtevno delo, na šoli pa je še vedno dovolj časa in prostora za delo z drugimi učenci.

Ti in tudi nekateri drugi problemi dokazujejo, da smo bili na področju šolske in tudi izvenšolske telesne vzgoje naše mladine premalo samoupravni in da še zdaleč nismo storili tega, kar bi morali. Ob splošnih prizadevanjih naše socialistične družbe je povsem nesprejemljivo, da smo zanemarili množičnost na račun selekcij, to je perspektivnih mladih športnikov, da smo pozabili na našo temeljno nalogo, na nenehno skrb za čim večjo množičnost.

Eno z drugim: z novim načinom dela na naših šolah smo sicer napravili korak naprej, ker pa smo bili očitno nanj nekoliko nepripravljeni, smo kot kaže današnja praksa napravili obenem tudi dva koraka nazaj. Dobro namreč vemo, kaj je naša osnovna naloga na telesnokulturnem področju, kako naj gradimo to svojo piramido. Vemo, kakšni naj bi bili njeni temelji in da moramo prav njim posvetiti vso pozornost, vse svoje sile, če hočemo, da bi tudi drugi del piramide bil trden in stabilen.

Torej, ker tako ne gre več, ker bo potrebno ukrepati, po možnosti že pred pričetkom prihodnjega šolskega leta, so se na predsedstvu Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije domenili za posvet z učitelji telesne vzgoje. Na njem naj bi se enkrat temeljito pretresli vsa omenjena vprašanja in se dogovorili za delo v prihodnje — boljše, kvalitetnejše, ustrežnejše naši socialistični in samoupravni družbi.

ANDREJ ULAGA

Športne igre delavcev Iskre

Zmagala Elektromehanika

Na letošnjih tradicionalnih XVI. športnih igerh SOZD Iskra, ko so jih posvetili XI. kongresu ZKJ, IX. kongresu Zveze sindikatov Slovenije, 32-letnici Iskrine delovne organizacije Elektromehanika in 30-letnici TOZD Tovarna števec, je na športnih igriščih v Kranju nastopilo kakih 800 delavk in delavcev iz devetih delovnih organizacij združenega podjetja Iskra. Tekmovanje je organizirala Iskra Elektromehanika iz Kranja. Najboljši tekmovalci iz posameznih delovnih organizacij SOZD Iskra so se pomerili v nogometu, odbojki, rokometu, košarki, kegljanju, namiznem tenisu, streljanju in šahu. Tudi letos so imeli največ uspehov Kranjčani, saj so zmagali v ekipni konkurenci s prednostjo 155 točk.

Vrstni red v posameznih disciplinah — nogomet: 1. Elektromehanika, 2. Inštituti, 3. Široka potrošnja; **odbojka moški:** 1. Elektromehanika, 2. Avtomatika, 3. Avtoelektrika; **ženske:** 1. Elektromehanika, 2. Commerce, 3. Avtoelektrika; **košarka — moški:** 1. Elektromehanika, 2. Commerce, 3. Avtoelektrika; **ženske:** 1. Široka potrošnja, 2. Commerce, 3. Elektromehanika; **rokomet — moški:** 1. Elektromehanika, 2. Avtoelektrika, 3. Široka potrošnja; **ženske:** 1. Commerce, 2. Elektromehanika, 3.

Avtomatika; kegljanje — moški: 1. Elektromehanika, 2. Commerce, 3. Široka potrošnja; pri posameznikih je bil prvi Jože Zelnik (Elektromehanika); **ženske:** 1. Elektromehanika, 2. Avtomatika, 3. Avtoelektrika; med posameznicami pa je zmagala Marjana Zore (Elektromehanika); **streljanje — moški:** 1. Elektromehanika, 2. Avtoelektrika, 3. Avtomatika; **med posamezniki** je bil najboljši Marko Plestenjak (Elektromehanika); **ženske:** 1. Avtoelektrika, 2. Elektromehanika, 2. Široka potrošnja; **med posameznicami** je najbolje zadevala Ljudmila Murovec (Avtoelektrika); **namizni tenis — moški:** 1. Inštituti, 2. Avtoelektrika, 3. Elektromehanika; **med posamezniki** je zmagal Stih iz Inštitutov; **ženske:** 1. Elektromehanika, 2. Avtomatika, 3. Avtoelektrika; **med posameznicami** pa je bila najboljša Pompekova iz Elektromehanike; **balinanje:** 1. Avtomatika, 2. Avtoelektrika, 3. Elektromehanika; **šah:** 1. Elektromehanika, 2. Commerce, 3. Široka potrošnja.

Končni vrstni red delovnih organizacij: 1. Elektromehanika Kranj, 2. Avtomatika Ljubljana, 3. Široka potrošnja Škofja Loka, 4. Avtoelektrika Nova Gorica itd.

I. K.

Delavska enotnost v Sloveniji

Tone Fajfar

Prav poseben pomen je dobila organizacija DE v Trstu in Trziču (Monfalcone). Tod se je osvobodilna organizacija poleg organiziranja slovenske OF usmerila k političnemu delovanju zlasti med tržaškim proletariatom, ki je bil večinoma italijanski. Ideja o enotnosti vsega tržaškega proletariata, ki je bil protifašistično usmerjen, je dobila živo obliko v organizaciji povsem delavske osvobodilne organizacije DE (Unita operaia). Ta organizacija je zlasti po italijanski kapitulaciji, ko so v Trstu prevzeli vso oblast Nemci skupaj z najbolj zagriženimi fašističnimi ostaniki, doživela hiter razmah ter je zajela veliko večino tržaškega delavstva. Delavstvo v tržaški strojni industriji in v ladjedelništvu je začelo množično sabotirati vojno industrijo, veliko pa jih je odšlo v partizane, kjer so imeli v okviru NOV Jugoslavije svoje brigade. DE v Trstu je organizirala tudi svojo vojsko, bataljone Delavske enotnosti, ki so ob osvobojevanju Trsta odigrali pomembno vlogo, saj so večidel sami opravili za okupatorjem v mestu ter omogočili nagel predor sil IX. korpusa in IV. jugoslovanske armade za končno osvoboditev Trsta. Ideje delavske enotnosti so tako v Trstu doživele svoj največji uspeh. Združile so italijanski in slovenski proletariati v skupni protifašistični akciji, povezovala so oborožene oddelke italijanskega delavstva z našo partizansko vojsko ter ustvarile v tem najbolj fašističnem mestu Italije močno revolucionarno vrenje, ki je dalo tudi v času anglo-ameriške okupacije osnovni ton protimperalističnemu odporu. Številni mogočni nastopi tržaškega proletariata v času zavezniške okupacije so bili sad akcije Delavske enotnosti, ustvarjene v času osvobodilnega boja. Ta enotnost je doživela trde udarce v času kominformovskega napada na Jugoslavijo, kar je izdatno oslabilo udarno moč tržaškega proletariata. Delavstvo se je spet razcepilo na različne konkurenčne sindikalne organizacije in šele v zadnjih letih prihaja med njimi do ustvarjanja akcijske enotnosti, ko spet prevladuje zavest o nujnosti enotnega nastopanja proletariata v obrambi skupnih delavskih interesov.

V Trstu je izhajalo tudi precej redno dvojezično glasilo »Delavska enotnost Unita operaia«, ki je imelo izrazit mobilizacijski značaj z močnim poudarkom na antifašizmu. Odigralo je tudi veliko vlogo v ustvarjanju bratstva s Slovenci in Jugoslavnimi ter populariziralo uspehe naše NOV. Številne članke je uredništvo posvetilo sistematičnemu sabotiranju okupatorskega vojaškega stroja in zlasti industrijskih zmogljivosti, ki so delale za okupatorja. Pripominjamo pa, da ta izredni pojav DE še ni kaj prida proučen. Zaradi izvirnosti in velike učinkovitosti kot posebne oblike osvobodilnega boja bi mu kazalo posvetiti posebno pozornost.

Nepopolni podatki navajajo, da je bilo v Trstu 1944. leta 7 rajonskih odborov DE, 72 komitejev v tovarnah in 200 podkomitejev. Podatki o bataljoni Delavske enotnosti, žal, niso dostopni, vendar bi pokazali, kako veličastno realizacijo je doživela ideja Delavske enotnosti.

Časopis DE je imel še posebno primorsko izdajo, od katere je ohranjena ena sama številka.

Ustanovitev Delavske enotnosti v Sloveniji pomeni pravzaprav sporazum med slovenskimi komunisti in krščanskimi socialisti. Komunisti so dobili velik vpliv v URSSOVIH sindikatih zadnja leta pred vojno. K temu je pripomogla odločitev KPJ, da je treba poživiti delo komunistov v sindikatih ter da morajo prednjačiti v boju tudi za sindikalne delavske pravice. Socialdemokratski voditelji so z razpadom Jugoslavije izgubili sleherni vpliv, zapadli so v oportunistem ali pa se celo vdinjali okupatorju. Neketari od njih so se povezali s centri narodne izdaje. Zavedni delavci, ki so prestali težke sindikalne boje v URSSOVIH sindikatih, so šli večidel v KPS. Iz njihovih vrst je partija mobilizirala jedro partizanstva in večino aktivistov. Tako je partija postala dedič vsega zavednega elementa, ki se je izoblikoval v sindikatih. Okoreli socialdemokratski sindikalni voditelji niso predstavljali več množice organiziranega delavstva. Zavoljo protikomunistične zagrizenosti se niso tudi ob tako dramatični nacionalni situaciji, kot je nastala z okupacijo, uspeli niti približati Osvobodilni fronti. Bilo je nekaj redkih izjem in ena izmed njih je bil France Svetek, ki pa je v OF stopil kot posameznik ter pod močnim vplivom svojcev, ki so bili revolucionarno usmerjeni. Svetek je za komuniste in DE pomenil bolj simbol kontinuitete predvojnega sindikalnega gibanja. Njegova odločitev je bila zlasti za ustanovitev DE zelo dobrodošla, toda bil je in ostal sam iz vse nekdanje socialdemokratske družine. Bil je pošten pripadnik OF in koristen član vodstva DE. (Podobno je pri ustanavljanju Enotnih sindikatov uspelo pridobiti k sodelovanju Bogdana Kekića, socialdemokratskega sindikalnega funkcionarja, ki je tudi služil zlasti kot simbol kontinuitete, toda te vloge ni tako častno sklenil kot naš tovariš France Svetek.) Komunistična partija je torej ob ustanavljanju DE upravičeno predstavljala delavsko komunistično in socialistično usmeritev.

Krščanski socialisti, za časa stare Jugoslavije organizirani v Jugoslovanski strokovni zvezi, so ob sklepanju o DE lahko predstavljali celotno nekdanje njihovo sindikalno članstvo. Delavstvo JSZ je bilo množično jedro krščansko-socialistične skupine ter se je soglasno vključilo v osvobodilno gibanje. Revolucionarni razvoj, ki ga je napravila JSZ v predvojnih sindikalnih bojih, njeno stalno približevanje ter sodelovanje s komunisti, zlasti pa emancipacija od klerikalne reakcionarne politike ter stalno rastoča zavest o nujnosti enotnosti slovenskega delavstva — vse to je usposobilo krščanske socialiste, da so z vso odgovornostjo in prepričanostjo stopili v novo enotno delavsko organizacijo. V času osvobodilnega boja je tekla velika polarizacija med slovenskim ljudstvom in tudi med delavstvom. Tudi prej nezavedne in neorganizirane množice so se zdaj nujno odločale, saj je šlo za obstanek naroda in za njegovo prihodnjo usodo. Pri ustanavljanju DE ni bilo Narodno-strokovne zveze, ki se je ob okupaciji popolnoma razblinila, nekateri njeni voditelji pa so se celo priključili četniškim organizacijam. Dobršen del nekdanjega članstva te zveze pa se je posamično odločal ter se vključeval v OF. Sokolska skupina je skušala s svojim pozivom vplivati na nekdanje »plave« sindikaliste, da se pridružijo Delavski enotnosti in OF. Podatkov o uspehu sokolskega poziva pa ni.

Zveza združenih delavcev, klerofašistična sindikalna organizacija, se je popolnoma vdinjala okupatorju in beli gardi. DE se je vse do osvoboditve bojevala proti tem delavskim izdajalcem, ki so bili glavni organizatorji tako imenovane protikomunistične akcije za časa največje strahovlade bele garde in domobranstva. Voditelji ZZZD pa so postali tudi organizatorji črne roke ter so povzročali nešteta grozodejstva nad pripadniki OF.

Ustanovitev DE je imela velik političen pomen tudi za razvoj Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Jeseni 1942. leta je KP ocenila, da je treba razčistiti razmere v OF, ki je imela še nekaj elementov koalicijske. Izgledalo je, kakor da se je v tako imenovani krščanski skupini, ki je združevala poleg krščansko-socialističnega delavstva tudi intelektualce iz kroga Edvarda Kocbeka in študente iz akademskega kluba »Zarja«, pojavljalo politično nevarne težnje, ki naj bi krščansko skupino politično peljala v strankarstvo. Nekaj takih znamenj je kazalo, da bi utegnile take težnje pripeljati do cepitve slovenskih osvobodilnih sil, če bi namesto politične enotnosti OF nastopilo partnerstvo, in končno delitev politične moči na dva pola: komunističnega in katoliškega. Komunisti so analitsko začutili, da se objektivno poraja takšna nevarnost predvsem zato, ker je zaledje kršanske skupine predstavljala množica vernih ljudi, ki so živeli nekaj desetletij pod močnim klerikalnim vplivom. Znamenja takšnega reakcionarne vpliva je bilo čutiti marsikje na terenu, kjer so stopali v OF tudi ljudje klerikalnega mišljenja ter pod plaščem frontovske pripadnosti vnašali razdor v frontovsko organizacijo. Krščanska skupina se ni nikoli nameravala spreminiti v politično stranko, pač pa je skušala vpeljati trdno idejno disciplino med svojimi aktivisti, da ne bi zapadli kvarnemu vplivu svojega zaledja, v katerem so delovali. Komuniste so skrbele zlasti težnje Edvarda Kocbeka — takrat tudi pri njih priznanega voditelja krščanske skupine — da bi postal reprezentant slovenskih katoliških množic za sedanjí in prihodnji čas. Kocbek si je zamisljal politično strukturo slovenskega naroda v svobodi dualistično: družbena ureditev po marksistični zamisli, vendar močno prepojena s krščansko etiko. Takšne težnje, če jih ne bi pravočasno zaustavili z načelom popolne organizacijske in politične enotnosti OF, bi objektivno vsekakor pripeljale do notranje cepitve osvobodilnih sil ter do nevarnih konfliktov po osvoboditvi.

Krščanski socialisti-delavci nikoli niso imeli namer, da bi se kakorkoli razvijali v politično stranko. Pridružili so se komunistom z namenom, da sodelujejo v revoluciji in zagotovijo oblast delavskega razreda. Zaradi tega je bilo edino logično, da so se soglasno odločili za DE kot enotno delavsko organizacijo. Ustanovitev DE je tako postala glavna osnova popolne enotnosti OF, ki je bila temeljito prediskutirana na pobudo komunistov v Dolomiti. Enotni delavski razred Slovenije je bil glavni pogoj enotnosti OF. Dolomitska izjava osnovnih skupin OF je bila naravna posledica prejšnje odločitve predstavnikov komunistov in krščansko-socialističnega delavstva o končno doseženi enotnosti vsega slovenskega delavstva kot delovne sile osvobodilnega gibanja.

Edvard Kardelj je ob desetletnici DE v daljši analizi pomena DE o krščansko-socialistični delavski skupini ugotovil:

»Pošten doprinos stvari osvobodilne borbe slovenskega ljudstva je dala v toku narodnoosvobodilne vojne predvsem prva (delavska) grupa. Prav ta grupa se je prek DE čvrsto povezala s komuni-

(IV.)

Po nepopolnih podatkih je bilo v Trstu 1944. leta 7 rajonskih odborov DE, 72 komitejev v tovarnah in 200 podkomitejev. Podatki o bataljoni Delavske enotnosti, žal, niso na voljo, vendar bi pokazali, kako veličastno realizacijo je doživela ideja o Delavski enotnosti. Časopis DE je imel še posebno primorsko izdajo, od katere pa je ohranjena le ena številka.

stično partijo in je dosledno vse do konca vojne in po njej ostala zvesta tej revolucionarni enotnosti. S tem nočem reči, da grupa katoliških intelektualcev ni imela nikakršne vloge v narodnoosvobodilni borbi. Ne, ona je vsekakor olajšala prehod znatnega dela katoliške inteligence in z njimi vred tudi dela katoliških kmečkih množic na pozicije narodnoosvobodilnega boja ali pa jih je vsaj začasno neutralizirala. (...) Nesoglasja s to skupino so dosegla kulminacijo neposredno po poletni ofenzivi 1942. leta... Za ves nadaljnji razvoj Osvobodilne fronte je bilo potrebno, da se situacija temeljito razčisti, kajti bilo je potrebno odstraniti vse, kar bi moglo ovirati napredek OF in njene bodoče borbe, za katero se je pripravljala tako prek svoje reorganizirane vojske kakor prek svojih množičnih političnih organizacij na osvobojenem ozemlju in v zaledju sovražnika. To delo je bilo opravljeno v zimi 1942-43. Prvi in odločilni korak v tej smeri je bila akcija za vzpostavitev akcijskega odbora enotnega delavskega gibanja. S tem, da se je prek Delavske enotnosti krščansko-socialistična delavska grupa afirmirala kot samostojen faktor v tesni zvezi s KPS, se je tudi javno deklarirala, da ne misli podpirati nikakršne akcije, ki bi pomenila krepitev vplivov izdajalske buržoazne reakcije na OF. Tendence, da bi se OF spremenila v formalno strankarsko koalicijsko, so na ta način doživele resen poraz. Čeprav so se pojavljale tudi še kasneje, vendar bistvene nevarnosti za vseljudoško širino in zmago OF niso več predstavljale. Pod pritiskom takega razvoja stvari je te sklepe glavnega odbora DE sprejela tudi katoliška grupa intelektualcev. Kasneje, v teku nadaljnje razčiščevanja situacije, so se v svojem bistvu ti sklepi afirmirali tudi v notranjih odnosih v sami OF. Formalen zaključek te faze v razvoju OF je bil storjen z znano izjavo treh skupin, ki predstavljajo v svojem bistvu ponovitev osnovnih sklepov ustanovnega sestanka DE. Izjava je razglasila strankarsko koalicijsko kot osnovno nevarnost za zmago OF, a enotnost osvobodilnega gibanja na čelu z delavskim razredom in njegovo avantgardo kot glavni pogoj za zmago. Formiranje glavnega odbora DE je bil potemtakem prvi in odločilni korak k izjavi treh skupin in k drugim sklepom konference na kočevskem Pugledu v aprilu 1943. leta, ki so izredno utrdili enotnost OF... »

Za zmago ideje delavske enotnosti v Jugoslaviji in v svetu

Ko se je ob koncu 1944. leta v osvobojenem Beogradu pripravljala ustanovitev enotnih sindikatov, je slovenska Delavska enotnost kot predstavnica vsega slovenskega delavstva poslala na ustanovni kongres svojo enotno delegacijo, v kateri so bili predstavniki vseh predvojnih sindikalnih gibanj, ki so dve leti poprej ustanovili enotno delavsko organizacijo DE.

Ustanovitev Enotnih sindikatov Jugoslavije je bila realizacija programa Delavske enotnosti ter je končala z dolgoletno razcepjenostjo jugoslovanskega delavskega razreda. Z množično udeležbo delavstva v osvobodilnem boju ter z največjimi žrtvami, ki jih je prav delavski razred prispeval k zmagi nacionalne in ljudske revolucije, se je dokončno utrdila zavest o potrebi največje strnjeneosti in enotnosti delavskega razreda tudi za vso prihodnost, ko se je odpirala perspektiva revolucionarnih družbenih sprememb vse do samoupravne oblasti delovnega ljudstva. Zgodovinska izkušnja slovenskega delavstva, ki je v teku najhujšega boja ustvarilo svojo enotnost, je prinesla močno podporo predstavnikom delavstva vse Jugoslavije, ko je ustvarjalo enotne sindikate.

V februarju 1945. leta je bila v Londonu svetovna sindikalna konferenca, ki naj bi pripravila pogoje za ustanovitev nove svetovne sindikalne konfederacije. Enotni sindikati Jugoslavije so poslali na konferenco delegacijo, v kateri so bili predsednik Djuro Salaj ter Dušan Petrovič-Šane, Pavle Pavlovič, Bogdan Krekić in Tone Fajfar. Naša delegacija se je posebno trudila, da bi ideja o potrebi enotnosti vsega svetovnega delavstva zmagala nad že takrat vidnimi blokovskimi gledanji velikih sindikalnih organizacij ZDA, Velike Britanije in Sovjetske zveze.

Član jugoslovanske sindikalne delegacije Tone Fajfar je v svojem nastopu med drugim posebej poudaril potrebo mednarodne delavske enotnosti na podlagi naših izkušenj.

»Predstavnikom delavskih sindikatov, zbranim na tej konferenci, želim prikazati velike izkušnje, ki jih je jugoslovansko delavstvo pridobilo v našem osvobodilnem boju. Pred vojno je bilo jugoslovansko delavstvo razdeljeno na različne ideološke in politično popolnoma oddvojene sindikate. Poleg socialdemokratskih so bili tudi krščanski in nacionalistični sindikati in zato kljub temu, da so bile v vseh naših sindikatih želje za vzpostavitev enotnosti vsega jugoslovanskega delavstva, žal do stvarnih uspehov ni moglo priti. V dobi diktature in profaši-

stičnih režimov so poskušali popolnoma razbiti delavska gibanja Jugoslavije. Kljub policijskem teroru to sovražnikom ni uspelo. Nasprotno, ko je prišel čas najtežje preizkušnje — zasedba naše domovine — je bilo naše delavstvo že tako prekaljeno v boju, da je moglo sprejeti najusodnejšo vlogo v zgodovini naše domovine. Delavstvo je dvignilo zastavo splošnega narodnega upora, delavstvo je spilo v prve vrste osvobodilnega boja in okrog delavstva so se nato zbrali vsi jugoslovanski narodi. Delavstvo je stopilo v boj za osvoboditev domovine nove Jugoslavije, v kateri ne bo prostora za bratodušno izkoriščanje narodov. Za ostvareitev teh velikih ciljev se niso ustavljali niti pred največjimi žrtvami, ki jih je zahtevala narodnoosvobodilna borba skoraj štiritletnem osvobodilnem boju smo izgubili desetisoče najboljših delavcev, med njimi največ del svojih delavskih funkcionarjev. Te žrtve, ki je dal delavski razred Jugoslavije, so bile nagrade z velikim uspehom. Te žrtve so prinesle svobodo narodom Jugoslavije, te žrtve so Jugoslavijo, nekdanje neznano deželo, postavile na eno najvišjih glednejših mest med demokratičnimi in svobodnimi ljubnimi narodi. Končno so te žrtve privedle do polne enotnosti delovnega ljudstva, prinesle enotno enotnost, za katero so težili najzavednejši delavci vseh generacij. Vse jugoslovansko delavstvo socialistično, krščansko, komunistično ali nacionalistično je danes združeno. Ustanovili smo enotni sindikat, ki v naši novi svobodni državi predstavlja nezlomljivo trdnjavo svobode in demokracije. Enotnost delavskega gibanja Jugoslavije je eden najvažnejših uspehov našega narodnoosvobodilnega boja. Ta enotnost je prav tako najboljše zagotovilo vseh drugih uspehov naše narodnoosvobodilne vojne. — Čustva in uspeh jugoslovanskega delavstva za ustvaritev enotnega delavskega gibanja vam navajam kot primer, po katerem se morajo združiti in medsebojno zblížiti delavci vseh dežel in vseh vprašanih, ki nas zanimajo kot delavce in delavke. Delavski razred vseh dežel mora biti enotno in mednarodno sodelovanje in medsebojno pomoč. Enotnost delavskega razreda in njegovih sindikatov bo privedla do trdnje zagotovilo, da morje krvi, ki je bilo v letih prelito, ni bilo prelito zastonj. Delavstvo Jugoslavije, ki je v težkem in krvavem boju ustvarilo svojo enotnost, bo delalo z vsemi svojimi silami za ustvaritev enotnosti delavstva vsega sveta. Enotnost svetovnega delavstva mora biti eden od najvažnejših rezultatov te vojne.»

Ob koncu je Tone Fajfar kot krščansko-socialistični sindikalist pozval krščanske sindikate Francije, Belgije, Holandije in Švice ter njihovo mednarodno organizacijo, naj se združijo v enotne sindikalne organizacije svojih dežel. Podoben poziv je dal krščanskim sindikatom zasedenih evropskih dežel, da se pridružijo vsem drugim organiziranim delavstvom v osvobodilnem boju svojih narodov, so slovenski krščansko-socialisti poslali prek radia Svoboda Jugoslavija v juniju 1943. leta.

Prizadevanje za enotnost svetovnega organiziranega delavstva kljub optimističnemu razpoloženju, ki ga je bilo občutiti na londonski delavski konferenci, je kmalu naletelo na hude blokovske ovire. Namesto ena sta bili ustanovljeni dve mednarodni organizaciji. Jugoslovansko delavsko gibanje je bilo tako kot vsa politika nove Jugoslavije preoblikovani od blokovskih delavskih mednarodnih central. Ideal delavskega enotnega nastopanja in enotnih sindikalnih organizacij ostaja za sedaj bolj cilj, ki se mu delavstvo v posameznih deželah edino bolj približuje.

Zgodovina enotnosti slovenskega delavstva pred vojno kot v času osvobodilnega gibanja in revolucije je tako izvirna in pomembna ne le za revolucijo v Sloveniji, ampak za vso Jugoslavijo in za vse svoje idejne razsežnosti sega na področja mednarodnega delavskega gibanja, da zasluži posebno pozornost.

Sodelavcu pod črto

Naš Janez — pogled čez očala

Saj ni treba niti novinarski profesionalca, da bi vedel, kaj pomeni tisto »pod črto«. Pa vendar, za vsak slučaj: pod črto je pač nekaj, kar ni za objavo ali je morebiti le zapisano namesto opombe. No, da smo se spomnili na to famozno črto, je bilo bolj zaradi primerjave. Kakor bi hoteli reči, da naš Janez — govora je namreč o članu naše redakcije Janezu Voljču — običajno nastopa v časopisu samo kot pisec člankov, komentarjev in poročil, njegova osebnost pa ni videti nikjer.

Pa smo se vprašali... Janez, saj nisi stroj, nisi kompjuter. Zakaj ne bi kdaj — ta-le »kdaj« je malce za lase privlečen, ker se vsi zelo natančno zavedamo, da se za pogovor z Janezom Voljčem ne bi odločili, če ne bi vedeli, da gre za njegovo petdesetletnico — napravili v časopisu pogovor s tano?

In Janez ne bi bil Janez, če ne bi tisti hip pogledal zelo značilno čez svoja očala in skrajno rešobno vprašal: »Fantje, zakaj mislite, da bo to dobro? Povejte mi — konkretno — kaj bo ta pogovor z mano prispeval k zmagi delavske stvari!«

Resnici na ljubo je treba priznati, da je na tako zastavljeno vprašanje izredno težko odgovoriti kratko, jasno in še naravnost povrh vsega. Zato bomo odgovor poskušali dati »po kapljicah«.

Najprej je treba povedati, da smo bili vsi zelo presenečeni, ko nam je Janez »preko tristo ovinov« namignil, da bo imel petdesetletnico. Presenečeni smo bili zato, ker imamo v normalnih delovnih dnevih veliko opraviti z Janezovimi spomini na skojevska, knojevska, aktivistična, brigadirska in... kdo bi vedel, na kakšna leta še, tako da nam je vsem avtomatično prišlo v zavest, kako je Janez živa zgodovina s tako zvrhano malho poznavanja ljudi, datumov in dogodkov, kakor bi... Kratko rečeno, vsi smo mislili, da bo v najkrajšem času praznoval stoletnico, Janez pa kar naenkrat »rukne« številčno zelo skromno: »Petdeset let!«

Resnici na ljubo je treba priznati — Janez bo verjetno užaljen, če to zapišemo — da nas je zadnje čase s svojim stokanjem »okoliščin« zavestno spravljal na kriva pota razmišljanja. Zdaj, v času praznovanja, nam je seveda lepo na dlani, kako se je v stilu svojih priznanih kozerij norčeval iz »svojega obstoja«:

»Fantje,« je govoril, »načelno vidim, ko vas poslušam, da vam sploh niso mar razprave o lovine dobe, jaz imam pa do tega problema bistveno drugačen odnos, ker že živim »na račun drugih«.

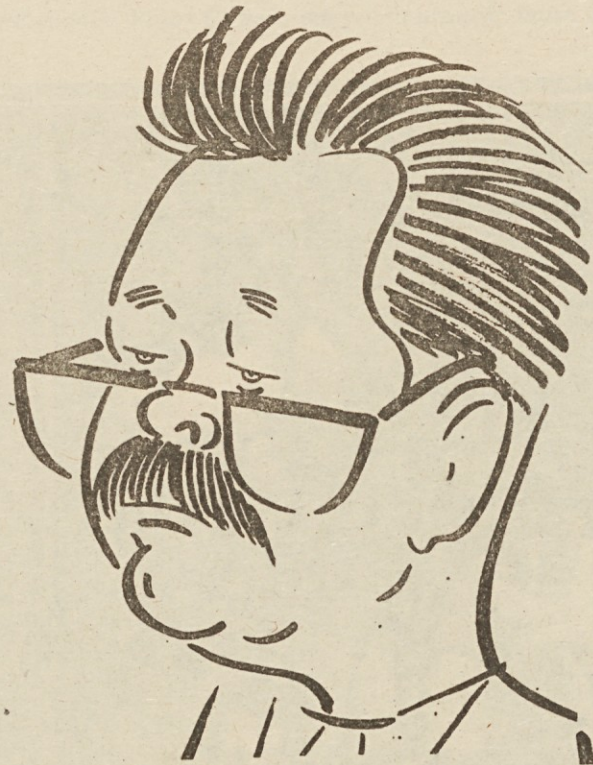
Nekaj časa nam ni bilo docela jasno, na kaj Janez cika, potem nekakšnih uradnih statistikah je poprečna umrljivost jugoslovanskih novinarjev pri 44 letih, torej Janez zdaj živi »na račun poprečnega«.

Tisto z bojem za delavsko stvar je pa malce bolj zapleteno. Kadar se v redakciji pogovarjamo o načrtovanju sestavov za pogledu čez očala, emoka in sebe zgodovinski stavek, za katerega vsi že vnaprej vemo, da ga ne izrekel:

»Saj ni treba niti novinarski profesionalca, da bi vedel, kaj pomeni tisto »pod črto«. Pa vendar, za vsak slučaj: pod črto je pač nekaj, kar ni za objavo ali je morebiti le zapisano namesto opombe. No, da smo se spomnili na to famozno črto, je bilo bolj zaradi primerjave. Kakor bi hoteli reči, da naš Janez — govora je namreč o članu naše redakcije Janezu Voljču — običajno nastopa v časopisu samo kot pisec člankov, komentarjev in poročil, njegova osebnost pa ni videti nikjer. Pa smo se vprašali... Janez, saj nisi stroj, nisi kompjuter. Zakaj ne bi kdaj — ta-le »kdaj« je malce za lase privlečen, ker se vsi zelo natančno zavedamo, da se za pogovor z Janezom Voljčem ne bi odločili, če ne bi vedeli, da gre za njegovo petdesetletnico — napravili v časopisu pogovor s tano? In Janez ne bi bil Janez, če ne bi tisti hip pogledal zelo značilno čez svoja očala in skrajno rešobno vprašal: »Fantje, zakaj mislite, da bo to dobro? Povejte mi — konkretno — kaj bo ta pogovor z mano prispeval k zmagi delavske stvari!« Resnici na ljubo je treba priznati, da je na tako zastavljeno vprašanje izredno težko odgovoriti kratko, jasno in še naravnost povrh vsega. Zato bomo odgovor poskušali dati »po kapljicah«. Najprej je treba povedati, da smo bili vsi zelo presenečeni, ko nam je Janez »preko tristo ovinov« namignil, da bo imel petdesetletnico. Presenečeni smo bili zato, ker imamo v normalnih delovnih dnevih veliko opraviti z Janezovimi spomini na skojevska, knojevska, aktivistična, brigadirska in... kdo bi vedel, na kakšna leta še, tako da nam je vsem avtomatično prišlo v zavest, kako je Janez živa zgodovina s tako zvrhano malho poznavanja ljudi, datumov in dogodkov, kakor bi... Kratko rečeno, vsi smo mislili, da bo v najkrajšem času praznoval stoletnico, Janez pa kar naenkrat »rukne« številčno zelo skromno: »Petdeset let!« Resnici na ljubo je treba priznati — Janez bo verjetno užaljen, če to zapišemo — da nas je zadnje čase s svojim stokanjem »okoliščin« zavestno spravljal na kriva pota razmišljanja. Zdaj, v času praznovanja, nam je seveda lepo na dlani, kako se je v stilu svojih priznanih kozerij norčeval iz »svojega obstoja«: »Fantje,« je govoril, »načelno vidim, ko vas poslušam, da vam sploh niso mar razprave o lovine dobe, jaz imam pa do tega problema bistveno drugačen odnos, ker že živim »na račun drugih«.

Nekaj časa nam ni bilo docela jasno, na kaj Janez cika, potem nekakšnih uradnih statistikah je poprečna umrljivost jugoslovanskih novinarjev pri 44 letih, torej Janez zdaj živi »na račun poprečnega«.

Tisto z bojem za delavsko stvar je pa malce bolj zapleteno. Kadar se v redakciji pogovarjamo o načrtovanju sestavov za pogledu čez očala, emoka in sebe zgodovinski stavek, za katerega vsi že vnaprej vemo, da ga ne izrekel:

»Fantje, vse mora biti tako narajeno, da bo dobro za delavsko stvar!«

In kakor se nam morda vse skupaj zdi že del anekdote, Janez nikakor ne more razumeti, zakaj se vsak zase nasmihamo pod nos, čeprav je vse to res, kar govori in — in še del njegovega življenja je.

Janez Voljč, doma iz notranjskega obrobja, menda še svoj živ dan ni pojedel potice namesto črnega kruha, ne da bi pri tem reknel: »Današnji dan je bil pa nekaj posebnega.« In si ga vtisne v spomin. (Saj ravno zaradi takih spominov se nam je vsem zdel bistveno starejši kot takrat, ko smo zvedeli za obletnico). Tako je pač navajen od svojih mladih let naprej, ko je bil srečen, da bo kot drugi sin v družini šel za čevljarja (in ne »študirat« kot starejši), saj je to pomenilo, da bo imel vedno zagotovljeno delo.

Janez, kako si potem po vseh zapletih in življenjskih peripetijah pristal v novinarstvu?

Prvi odgovor na tako zastavljeno vprašanje je pogled čez očala nakar sledi zgodovinski uvod, ki ga ne bi omenjali, nakar sam zgubi živce zaradi svojega pripovedovanja in reče:

»Kako? Direktivo sem dobil in sem šel!«

Seveda je tudi res, da so tisti, ki so mu »dali direktivo«, že vedeli, da ima smisel za pisanje. Janez je po kratkem postopku pristal v Delavski enotnosti. Čeprav ves čas trdi, kako se mu v primeri z mlajšimi kolegi slabo godi, ker mu »pojema moči« (nekaj na to temo ste lahko prebrali že prej!), je treba resnici na ljubo priznati, da mu vsi mlajši in »mlajši« zavidamo, ker povsod po Sloveniji, torej po OZD in TOZD menda pozna več ljudi, kot jih sploh živi. Znanstva z ljudmi so pa za novinarja daleč več vredna kot vse drugo. Tako poznanstva grede včasih celo tako daleč, da mu v šali rečemo, kako in že vnaprej ve, kaj mu bodo odgovorili na vprašanje.

Šalo na stran! Povrnimo se k Janezovemu »zgodovinskemu bistvu«: borbi za delavsko stvar. Kakor se morda čudno sliši, bi morda taka označba za skoraj vsakega zvenela kot fraza, Janez je pa nesmrtno užaljen, če mu ne verjamemo, da res tako misli, kakor reče:

»Poslušaj, ko sem bil majhen, sta me ata in mama — delavca, razumeš? — privezala skupaj z bratom v sobi tako, da sva lahko prišla do mize s hrano; ven, »v lumparijo«, pa nisva mogla. To je bilo v času, ko sta morala na delo. Kakšen otroški vrtec neki, si zmešan? Od tistih časov naprej mi »delavska stvar« pomeni nekaj trdega, naporega a tudi lepega.

Potem smo bili skojevci, brigadirji... Kaj vse nismo bili, mi mladi, ki še čevljev nismo imeli in ne oblek in še za ljubezen ne časa (veš, to nekako ni šlo v sklad z borbo za nove odnose!), vendar nas je držal pokonci občutek, da v resnici ustvarjamo nekaj novega. Ne samo novega, ampak tudi nekaj zelo pomembnega.

Res, iz tistih časov poznam veliko ljudi. Veliko tovarn sem videl, ko so začele rasti iz ledine. In tudi ljudi sem poznal, ki so jih dvigali iz ledine. In če zdaj pridem k njim, jih seveda vprašam, če se še spomnijo, kaj smo takrat vsi skupaj govorili o načrtih za novo življenje in kaj so od vsega tega uspeli napraviti do zdaj. Sem in tja jim je morda tudi nerodno zaradi takega vprašanja, vendar — jaz še vedno tako vprašujem! Potem steče pogovor, da je kaj! Zame je naposled le odločilno merilo za presojo — kljub organizacijam, reorganizacijam in perturbacijam — ali »je« ali »ni« dobro za delavsko stvar. Saj je morda res vse skupaj slišati malce staromodno, vendar me doslej še ni pustilo na cedilu. In, upam, me tudi ne bo!

Za konec naj še izdamo skrivnost, kako se je Janez razburil povsem na začetku našega pogovora: »Kaj, o moji petdesetletnici nameravate pisati?! Kaj pa je v tem kaj posebnega, če človek živi petdeset let? Delo je pomembno! Za moje delo se pa seveda prav nihče ne zmeni!« In pri teh »jeznih« besedah je pogledal čez očala. »Pomembno je, kaj sem v 23 letih napisal pri Delavski enotnosti. Sploh veste, kaj to pomeni?« (Torej »vi«, cepci, zelenci...)

Janez. In še res je! Pomembno je, kaj si napisal! Če ne bi bilo tega, se te tudi za »Abrahama« ne bi spomnili...

CIRIL BRAJER
IGO TRATNIK

NAGRADNA KRIŽANKA

DE	VRSTA MALEGA HROŠČA SILAČE	RUSKI PES- NIK IN JEZIKOSLO- VEC (MIHAIL)	MUSLIMAN MOŠ. IME	ZAVPANE- NEROVANJE	RT V BOL- GARJI, OB CRNEM MORJU	PODOKNICA SERENADA VEČERNA PESEM	RIMSKA BOGINJA JEZE	ČESKI RE- FORMATOR HUS	ZASTRUP- TEV S KISLINAMI	VRSTA RAZ- KUŽILA, RAZTOPINA KREZOLA	IZMETAČ NABOJEV PRI PUKSI (MNOŽ.)	OKRAJŠ. AMER. MOŠ. IME
SLOVENSKI LESNO-IND. GIGANT												
ŽALNA SVEČANOST												
POSEBNOST ANGLEŠTINE, KI JO GDIO- RE V ZDA												
KURENT							SILICIJ	LADJEDEL- NIŠKA NAPRAVA				SESTAVIL: R. N.
PREFED NOBEL			KONEC POLOTOKA	AVT. OZNAKA AVSTRALIJE UMETNO VLAKNO				PRITOK DONA- VE V ROMANOVI TEKSTILNI IZDELEK				FRANC. MESTO V NORMAN- DIJI
ANGLEŠKI PLEMIČ					POBOSTO IME VEL. HOTELA NAJ. GORA TURČIJE					OLIVER CROMWELL OTOK BZNI OD ZADRA		
PREBIVALEC ISTRE							PODSTREŠNA SOBICA BRIT. OTOK V IRSKEM MOR.					
KOBALT				PRIJETEN VONJ NAUK O ZDRAVILIH						DEL VOZA BAJESI, PRVI LETALEC		
HRIB PRI BEOGRADU						SUROVINA ZA BARVE TRANSPOR- TNI TRAK						
DE	CERKVENO PREKLETSTVO IZOBČENJE	PODZEMNI DEL STEBLA SRBSKO MOŠ. IME										BOG SHR- TI V GR. MITOLOŠ.
VRSTA MOCNEGA RAZSTRELIVA							ITAL. KEMIK (DA GIULIO OBLEKA KAT. DUKHOVIKOV					
REKA V EGIPTU					OBROČNIK IES- NE STROKE ZGORNJA OKONČINA						AMERICIJ SENO DRUGE KOŠNJE	
OTOK V MALEM SUNDSKEM OTOKJU						VILKO UKMAR		IME ZENE CHAPLINA LATINSKI VEZNIK				
AFRIŠKA REPUBLIKA OB GVINI, ZALIVU						PISMENI IZVID, POTR.DILO						
TUJE MOŠ. IME						KRADIVEC, ZMIKAVT RUTENIJ			GR. BOGINJA NESREČE DANSKA			
ZAJEMNA ZELIKA, USTNA- TICA								VIADARJEV DOM				
PESNICA ŠVERLOVA					DEL DNEVA			VRSTA KONJSKEGA TEKA				DE

Režitev nagradne križanke št. 23

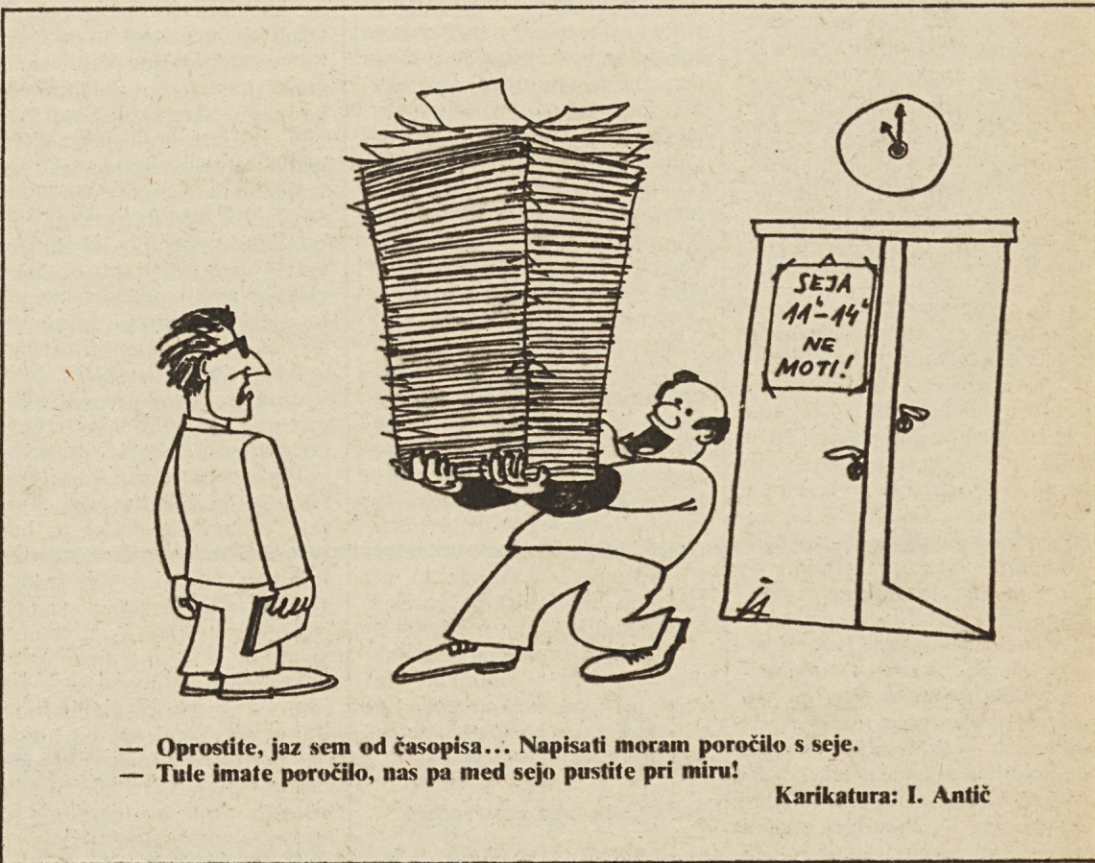
Mineralogija, amerikanizem. Rado Simoniti, Arat. ten, dir. Te. Ital. kača, otoki, ata, NN. Nišava, akrit. Aragonke, Titov, ON, sirotka, Bert. Eskim. os, Biot. Tana, volonter, non, Ita, aerolit, Elin, Latinec, Danon, Manaki, Orest. ara, AN.

Izrebrani reševalci križanke št. 23

1. nagrada 200 din: Magda Marinšek, 61000 Ljubljana, Kidričeva 15
2. nagrada 150 din: Danica Suštersič, 66000 Koper, Čevljarška ul. 28
3. nagrada 100 din: Zlatko Li-

povšek, C. M. Tita 87, 64270 Jesenice

Nagrade bomo poslali po pošti.

Iskra, naš gigant elektroindustrije

Od elektromehanike do elektronike

Revolucionarna tradicija

Začetek Iskre sega v pomladne dni leta 1945, ko je podpisal dekret o njeni ustanovitvi takratni minister za industrijo slovenske vlade Franc LKE-SKOŠEK7Luka. Pobudo za ustanovitev so dali partizanski tehniki, ki so delovali v centralni tehniki CK KPS pri zvezah in kasneje v partizanskih radijskih delavnicah v Starih žagah na Dolenskem. Tem partizanskim tehnikom gre torej zasluga za razvoj slovenske elektroindustrije, saj so sodelovali pri ustanavljanju in organizaciji obeh vej, kranjske in ljubljanske, ki sta se kasneje, 1960. leta, združili v enotno podjetje. Brez pretiravanja lahko trdimo, da ima Iskra svoje organizacijske in kadrovske zametke v partizanski tehniki oziroma v partizanskih radijskih delavnicah, česar se kolektiv Iskre zaveda in s ponosom goji revolucionarne tradicije. K ohranjanju teh tradicij bistveno prispeva v Iskri še danes več kot tisoč borcev NOB, od tega 46 prvoborcev. Zato je povsem razumljivo, da se je kolektiv Iskre že pred leti odločil, da bo imel svoj vsakoletni delovni praznik prav na dan borca — 4. julija. Ta dan je torej hkrati dan Iskre, ki se ga udeležuje vsako leto približno 15 tisoč delavcev in njihovih svojcev, povezani pa so ga z različnimi športnimi in kulturnimi prireditvami. Zaradi množične udeležbe je tako postal ena največjih borčevskih manifestacij na Slovenskem.

Skromen začetek in prehod na elektroniko

Čeprav je bila ustanovitev Iskre skrajša zamišljena kot industrija, ki bo izdelovala elektromehanske izdelke za obnovo porušene domovine, gre partizanskim tehnikom zasluga, da so prvotne naloge kmalu presegli in potisnili v ospredje elektronsko industrijo. Le-ta se danes enakopravno vključuje v mednarodno delitev dela, s tem da stopa v korak z najnovjšo tehnološko revolucijo, kar je glede na sedanji pomen elektronike v svetu bistveno za enakopraven položaj dežele v svetu. Seveda je takšna usmeritev že od vsega začetka terjala lastno kadrovske in razvojno raziskovalno bazo, ki je sedaj, po tolikih letih razvoja, sposobna razvijati lastne tehnologije in sisteme, tuje pa izkoriščati le kot dopolnilo.

Za organizacijski začetek elektronike šteje predvsem združitev Inštituta za elektroizvede, tovarne Telekomunikacij, tovarne električnih aparatov TELE in kranjske Iskre. To je bila prva večja integracija v državi, ki je združila pretežen del proizvodnih, finančnih in kadrovskih zmogljivosti slovenske industrije in zaozara ledino v tej novi panogi. Prvi ukrep integrirane Iskre je bil ustanovitev razvojno-raziskovalnih laboratorijev. Danes ta znanstveno-raziskovalni potencial sicer ni več združen, marveč je razdeljen po delovnih organizacijah in tudi temeljnih organizacijah, toda skupno šteje več kot 1600 strokovnjakov — doktorjev znanosti, inženirjev in tehnikov. Za sedaj je to največji industrijsko-raziskovalni potencial v državi, ki se ukvarja tudi z bazičnimi raziskavami, z odkrivanjem novih sistemskih rešitev in posebej z raziskavami materialov. Iskra je v minulih letih vlagala v raz-

skave približno 3 odstotke vsakoletne vrednosti proizvodnje. Letos je povečala naložbe na 4 %, naslednje leto pa že na 5 % in bo tako dosegla poprečne velikih podjetij v svetu.

Sodelovanje z domačimi in tujimi viri znanja

Iskra je pri svojih dolgoročnih znanstvenih projektih pritegnila k sodelovanju številne raziskovalne inštitucije na Slovenskem, zlasti raziskovalne laboratorije elektrotehnične fakultete v Ljubljani, Inštituta za elektroniko in vakuumsko tehniko ter Inštituta Jožef Stefan. Z njimi je sklenila ustrezne samoupravne sporazume. Prek industrijskih kooperacij pa si je zagotovila z vodilnimi svetovnoznanimi podjetji dopolnilno prelivanje tehnologije v obe smeri. Mimo tega ni zanemarljivo množične inventivne dejavnosti in v letu inovacij prejela listino za izredne rezultate, dosežene na tem področju.

Tako je Iskra postopno prerasla iz uvoznika v izvoznika znanja, ki ima 65 mednarodnih patentov in prodaja svojo tehnologijo ter inženiring v številne dežele. Z mednarodno delitvijo dela je pridobila Iskra naši deželi vrhunsko tehnologijo pri avtomatizaciji železniškega, cestnega in PTT prometa, v energetiki, pri številnih industrijskih procesih, telekomunikacijskih napravah — žičnih in brezžičnih, laserski tehnologiji in v zadnjem času tudi pri mikroelektroniki ter procesnem in poslovnem elektronskem računalništvu.

Podaljšana roka proizvodnje

Že ob združitvi Iskre je dozorelo spoznanje, da smotrni razvoj elektrotehničnih panog ne dopušča avtarkije in da je preverjanje lastnega znanja, zmogljivosti in kakovosti možno samo z vključevanjem v mednarodno delitev dela. Iskra je zato že

1960. leta ustanovila lastno komercialno organizacijo s sedanjim imenom Iskra Commerce, ki ji je zaupala poslovno obdelavo domačega in tujega tržišča, vlogo prodajalca in vzdrževalca izdelkov, hkrati pa tudi vlogo raziskovalca celotnega svetovnega tržišča. Nastala je zelo razvejana tržna organizacija, ki ima številna predstavništva doma in v tujini, trgovine in servise, ki v dohodkovni soodvisnosti deli dosežke proizvodnih organizacij. Njena izvozna ekspanzija dosega 30 do 35-odstotno stopnjo rasti na leto, kar je dokaz pravilne tržne usmerjenosti in ukoreninjenega mednarodnega delitve dela z enakopravnimi dolgoročnimi kooperacijskimi pogodbami.

S smotrno specializacijo v mednarodnem razmerju zagotavlja Iskra obenem dopolnjevanje in zaokroženje lastnega proizvodnega programa, ki s tem postal bogatejši in celovit. Svoje vključevanje v mednarodno delitev dela dopolnjuje z ugradnjo ali nakupom svojih in mešanih tovarn v tujini (v Italiji, Švici, Španiji in Ekvadorju, ki so lani ustvarile realizacijo v vrednosti 20 milijonov dolarjev) in z vedno bolj uspešnim transferom lastne tehnologije in know-howa v dežele v razvoju. Iskra je tako zgradila in opremila tovarne v Indiji in Turčiji, sedaj gradi v Tuniziji in Venezueli, prodala pa je licence v Grčiji, na Irsko in v Španijo. V ostri mednarodni konkurenci je zmagala na natečaju za gradnjo mednarodne elektronske telefonske avtomatske centrale v Moskvi, s katero začena Sovjetska zveza modernizacijo svojih mednarodnih telekomunikacij. Prav tako je Iskra zmagala v Turčiji na licitaciji za avtomatizacijo magistralne železniške proge.

V skladu z načrtom

S pravilno izvozno politiko je ustvarila Iskra dobro podlago za

Personificirana osebna izkaznica SOZD Iskra za letošnje leto: 27 tisoč delavcev zbranih v 67 TOZD, proizvodnja, ki presega 10 milijard dinarjev, tega izvoz 100 milijonov dolarjev z 20 milijoni dolarjev presežka izvoza nad uvozom. Vsakoletna nadpovprečna rast proizvodnje. Praznik Iskre — dan borca 4. julij

zadnjem času tudi Štajerske Notranjske. S tem je dala vreden prispevek k industrijski zaciji podeželja oziroma enakomernemu razvoju Slovenije. Njeni dislocirani obrati, delovne organizacije in temeljne organizacije so postali glavni silnici razvoja na svojem območju in so celo zgleden primer izgrajevanja združenega dela s lokalno samoupravo. Primi, Šentjernej, Semič, Železniki, Sežana.

Prilaganje zakonu o združenem delu

Sprejete nove ustave in zakona o združenem delu je spodbudilo Iskra k preverjanju lastne organiziranosti in k iskanju izvirnih oblik prilaganja vseh tistih poslovnih sistemov, ki v načelu samoupravne družbe ne ureditve. Že v prvi fazi je ustanovljenih 66 temeljnih organizacij in 14 delovnih skupin. Temeljne organizacije so po načelu zaokroženih panog proizvodnih združile v 7 proizvodnih delovnih organizacijah in 5 delovnih organizacij skupnega pomena (Iskra Commerce, Inštitut za kakovost in metrologijo, Center za avtomatsko obdelavo podatkov, Šolski center in veststervis). Posebno pozorno je Iskra posvetila urejanju slovnih odnosov in delitvi dela.

Izdelan je bil podroben program prilaganja samoupravne organiziranosti in urejanja delovnih odnosov na področju hodkovnih odnosov na področju zakona o združenem delu, da je bil že po letu dni sprejet samoupravni sporazum o združenju v SOZD Iskra, ki vsebuje tudi osnove družbeno-ekonomskih odnosov kot temelj daljnega kreativnega dela samoupravnem konstituiranju. Glede na pomen Iskre so se v stopek vključile tudi vodilne publiške institucije in bistveno prispevale k oblikovanju izvršnih rešitev.

Delavec v ospredju

Čeprav Iskra nikoli ni uživala privilegija prednostne industrije, temveč je morala za vzdrževanje visoke stopnje dinamične rasti vlagati ogromna sredstva, ni nemarljavo družbenega standarda. Poprečno 1000 delavcev zadnja leta dobivalo stanovanjske ali kredite za lastno gradnjo. Povsod je zagotovljena ohranitev prehrana, zdravstveno in otroško varstvo. Slednje je posebno pomembno glede na dejstvo, da Iskri prevladujejo delavci s posebnimi potrebami. Omembe vredna je tudi posebna rekreativna in športna dejavnost ob prostem času. Vsako leto približno 3000 delavcev s športnikov pimeri na zimskih in letnih športnih igrah.

V temeljnih organizacijah delujejo različne amaterske, kulturne in poljudno znanstvene dejavnosti, kot so godbe na piščali, pevsko društva, likovniki, toamaterji, radioamaterji, avtomobilisti z rallyji, v katerih so zmagali po možnosti tudi upokojenecijetji po možnosti tudi upokojenecijetji. Delovne organizacije izdajajo svoje lastne informativne časopise in biltenne, za skupno organiziranje na ravni temeljnih organizacij pa izhaja tednik Iskra v tisoč izvodih, ki ga prejema sleherni delavec, upokojenec in študent Iskre.

Vsekakor je SOZD Iskra primer dobre notranje organiziranosti.

nadaljnjo izvozno ekspanzijo. Kot podpisnik družbenega dogovora SRS se je zavezala, da bo v sedanjem srednjeročnem obdobju izvozila različne izdelke v skupni vrednosti pol milijarde dolarjev. Načrt uresničuje sedaj skoraj natanko po predvideni dinamiki. Lani je Iskra izvozila svoje izdelke v vrednosti 82 milijonov dolarjev, dosegla pa je tudi 10 milijonov dolarjev presežka glede na uvoz. Regionalna struktura se giblje vsa ta leta v takem razmerju: 50 odstotkov v države s konvertibilnimi valutami, 27 odstotkov v dežele v razvoju in 23 odstotkov v dežele SEV. K uspešnemu izvozu je bistveno pripomogel tudi interni sistem stimulacije izvoza, tako da Iskra že danes načrtuje nadaljnje pol milijarde dolarjev izvoza v letih 1981 do 1983.

Kakovost z oblikovanjem

Posebno pozornost posveča Iskra kvaliteti in zanesljivosti delovanja svojih izdelkov. Zato je med prvimi v državi ustanovila svoj oddelek, sedaj Inštitut za kakovost in metrologijo, ki opravlja testne meritve, preizkuša funkcionalnost, trajnost in zanesljivost svojih izdelkov. Obenem je služba kakovosti or-

ganizirana v vseh Iskrinih proizvodnih enotah, tako da je po načelu integralnega vodenja kvalitete zagotovljen stalen nadzor v vseh stopnjah proizvodnje.

H kakovostni konstrukciji sledi hernege predmeta, stroja ali naprave pa tudi embalaže sodi ustrezno oblikovanje. Iskra je v naši državi pionir na področju industrijskega oblikovanja. Svoj tim industrijskih oblikovalcev je zbrala že nekako pred 20 leti, ki je postopoma razvil poseben Iskrin hišni stil. Vsi izdelki so zato funkcionalno, tehnološko in oblikovno dognani ter usklajeni, kar vse skupaj zagotavlja svetovno kvaliteto. Za izjemne oblikovne dosežke izdelkov in embalaže je Iskra prejela že več kot 250 priznanj in nagrad doma in na tujem ter ne mine leto, da jim ne bi dodala še ducat novih.

S kadri se začne

Iskra je že od samega začetka poskrbela za izobrazbo kadrov. Ustanovila je lastne poklicne in srednje šole, z višjimi in visokošolskimi institucijami pa je dosegla usklajevanje učnih programov, organizirala dislocirane tečaje za izredne študente, prevzela je mentorsko skrb za štipendiste, uredila prakso doma in v tujini, omogočila podiplomski študij in pripravila številne specializantske tečaje. Iskra danes štipendira 2299 študentov vseh ravni, ob delu pa se izobrazuje 1596 delavcev, kar zagotavlja sestavljeni organizaciji letni priliv več kot 300 višje in visoko izobraženih kadrov. Mimo tega obiskuje vsako leto interne tečaje poprečno kar desetina vseh zaposlenih delavcev.

Razdalje združujejo

Iskra se je že kmalu po ustanovitvi odločila za policentričen razvoj industrije in gradila svoje obrate predvsem na manj ali na nerazvitih področjih Dolenske, Bele krajine in Primorske in v